

Vysoká škola ekonomická v Praze

Bakalářská práce

Jana Frendlovská

2008

Vysoká škola ekonomická v Praze

Bakalářská práce

Jana Frendlovská

2008

Vysoká škola ekonomická v Praze

Kvalita veřejných služeb

Vypracovala:

Jana Frendlovská

Vedoucí bakalářské práce:

Ing. Jana Krbová, Ph.D.

Prohlášení

Prohlašuji, že bakalářskou práci na téma

Kvalita veřejných služeb

jsem vypracovala samostatně.

Použitou literaturu a podkladové materiály

uvádím v příloženém seznamu literatury.

10. dubna 2008, Turnov

podpis studentky

Anotace

Kvalita veřejných služeb

Mým cílem je rozbor kvality veřejných služeb, zaměřenou na problematiku odpadového hospodářství a na základě objevených skutečností přispět k diskusi o problematice hodnocení kvality veřejných služeb. Popisovala jsem technické služby v Turnově. Hodnotila jsem je dotazníkovou metodou na katastrálním území Turnova. Z důvodů široké problematiky odpadového hospodářství, a z důvodů složité komunikace s dalšími severočeskými městy jsem upustila od záměru porovnávat efektivnost. Doufám, že bakalářskou prací přispěji k rozšíření poznatků na téma odpadové hospodářství, která je stále aktuálnější.

Duben, 2008

Poděkování

Za cenné rady, náměty a inspiraci

bych chtěla poděkovat

Ing. Jana Krbová, Ph.D.

a Městskému úřadu Turnov.

Abstrakt

V první kapitole se zabývám definicí veřejného sektoru, popisuji jakou úlohu má veřejný statek v tržní ekonomice. Popisuji metodologické přístupy a metody hodnocení kvality veřejným sektorem poskytovaných statků a služeb. A popisuji možnosti financování veřejných služeb.

V druhé části popisuji město Turnov, jak v samosprávné činnosti, tak i ve výkonu státní správy. Popisuji zdroje finančního krytí veřejnoprávních aktivit v katastru města Turnov. Hluběji se pak zabývám vazbami uzemní samosprávou a organizací zajišťující problematiku odpadového hospodářství města Turnov.

Hodnocení jsem provedla formou dotazníku. Zvolená metoda by měla odhalit nespokojenosti občanů s dosavadním stavem a přinést nové podněty. Práce si neklade za cíl zmapovat danou problematiku, ale získat nové poznatky, které jsou vzhledem k narůstajícím odpadům ve městech stále aktuálnější. Doufám, že bakalářskou prací přinesu nové informace o odpadovém hospodářství. Neboť problematika životního prostředí je stále více alarmující. Každoročně narůstá množství vyprodukovaného odpadu, rozmáhají se také černé skládky.

ÚVOD	10
T E O R E T I C K O M E T O D O L O G I C K Á V Ý C H O D I S K A	14
1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ A SOUVISLOSTÍ	18
1.1 VEŘEJNÉ STATKY A SLUŽBY	24
1.1.1 KDO VEŘEJNÉ STATKY ZABEZPEČUJE	26
1.1.2 FORMY POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH STATKŮ	30
1.2 ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH STATKŮ	32
1.2.1 PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	35
1.2.2 VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ	38
1.3 SOUHRN KAPITOLY	41
2 KVALITA VEŘEJNÝCH SLUŽEB	44
2.1 OBECNĚ K EFEKTIVNOSTI A KVALITĚ	44
2.2 METODY HODNOCENÍ KVALITY	49
2.3 METODIKA POUŽITÁ V PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE	51
2.4 SOUHRN KAPITOLY	52
Z H O D N O C E N Í K V A L I T Y V E Ř E J N É S L U Ž B Y P O S K Y T O V A N É M Ě S T E M T U R N O V	53
3 MĚSTO TURNOV: ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA A VEŘEJNÉ SLUŽBY	56
3.1 SLUŽBY POSKYTOVANÉ MĚSTEM	58
3.1.1 ZPŮSOBY POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB A STATKŮ MĚSTEM TURNOV	59
3.1.2 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB MĚSTEM TURNOV	61
3.2 SOUHRN KAPITOLY	65
4 ZHODNOCENÍ KVALITY TECHNICKÝCH SLUŽEB MĚSTA TURNOV	68
4.1 ZPŮSOB FINANCOVÁNÍ SLUŽEB VE MĚSTĚ TURNOV	73
4.1.1 PŘÍJMY Z VÝBĚRU POPLATKŮ	74
4.1.2 VÝDAJE ZA SLUŽBY	75
4.2 ZHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI	76
4.3 ZHODNOCENÍ KVALITY POSKYTOVANÝCH TECHNICKÝCH SLUŽEB A DOPORUČENÍ	77
4.3.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ	81
4.3.2 SHRUTÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ	89

ZÁVĚR	92
LITERATURA	95
SEZNAM TABULEK, GRAFŮ A SCHÉMAT	97
SEZNAM PŘÍLOH	98

Úvod

Ve vyspělých tržních ekonomikách narůstá podíl služeb na HDP i na realizovaných tržbách a konzumaci. Souběžným specifickým znakem vyspělých ekonomik je rostoucí podíl veřejného sektoru na národním hospodářství. Část HDP, odnímaná soukromému sektoru a domácnostem cestou veřejných financí a rozpočtovým systémem, se blíží, nebo v některých zemích Evropy i přesahuje, 50% hranici. Obecně lze říci, že růst blahobytu, ale i udržení sociálního smíru, jsou spojeny s enormním růstem konzumace statků nehmotného charakteru, a to poskytovaných nebo modifikovaných ve stále větší míře veřejnou sférou. Dalším znakem tržního sociálního státu jsou rostoucí transfery sociální. Existují snahy, ale i tlaky posuzovat jednak kvalitu těchto, velmi často nehmotných statků, ale i transferů, zároveň také zkoumat efektivnost jejich produkce i distribuce. Hledáním metod, které by umožnily definovat kvalitu, efektivnost a určit optimální rozsah poskytovaných služeb v netržní sféře se intenzivně ekonomická věda zabývá. Přístupy a názory ekonomů na tuto problematiku nejsou zdaleka jednobarevné, liší se i závěry a doporučované metody. V Čechách byl fenomén veřejné sféry v tržní ekonomice reflektován a zkoumán zároveň s transformací národního hospodářství. Proto i praktické ověřování a užití analýzy a syntézy jakosti a efektivnosti ve veřejné sféře jsou teprve v plenkách.

Cíle bakalářské práce

Mým hlavním **cílem** je realizovat rozbor kvality a efektivnosti poskytování konkrétní veřejné služby v konkrétním územně samosprávním celku. Na základě jednotlivých dílčích cílů bych chtěla odhalit zjištěné nedostatky a rezervy. Na základě toho, bych doporučila soubor opatření, jejichž realizace by vedla k odstranění nedostatků a celkovému zlepšení jakosti a efektivnosti poskytovaného veřejného statku. Rozhodla jsem se realizovat výzkum ve městě Turnov a zabývat se službou shromažďování, třídění, využití a likvidace komunálních odpadů. Důvodem mého rozhodnutí byla skutečnost, že se jedná o veřejný statek, vysoce aktuální, systémově jasně ohraničený a na základě vlastních zkušeností, poskytující možnost uplatnit řadu proveditelných zlepšení. Město Turnov představuje svou velikostí, počtem obyvatel, strukturálními specifiky, základnu dostatečně rozsáhlou a přesto zvládnutelnou pro provedení podobného výzkumu.

Struktura bakalářské práce

Práce je rozdělena do dvou částí. V úvodní části se zabývám teoreticko - metodologickými východisky práce. Jedná se o vymezení základních pojmů a souvislostí z oblasti způsobů poskytování veřejných statků, metod finančních a ekonomických analýz veřejných služeb, hodnocení kvality veřejných služeb, metod uplatňovaných v řízení veřejných služeb, způsobů financování veřejných statků.

Druhá část hodnotí efektivnost a kvalitu veřejné služby v Turnově a popisuje služby poskytované městem, způsoby jejich poskytování a financování. Těžištěm práce je zhodnocení způsobu efektivnosti a kvality poskytovaných technických služeb města; závěrečné shrnutí a případná doporučení.

V první části se zabývám definováním veřejného sektoru, charakterizuji jeho úlohu v tržní ekonomice, definuji veřejné statky, jejich produkci a distribuci. Dále uvádím proces financování veřejné sféry, transfer vytvořené nadhodnoty, strukturu a mechanismy užití odebrané nově vytvořené hodnoty. Dále popisuji metodologické přístupy a metody hodnocení efektivnosti a kvality veřejným sektorem poskytovaných statků a služeb.

V druhé části popisuji město Turnov, zajišťování řídicích i autoregulačních procesů územní samosprávy i výkonu veřejné správy v přenesené působnosti. Popisuji dělbu práce a odpovědnosti za jednotlivé oblasti veřejné služby, včetně jejich institucionálního zakotvení. Popisuji v hrubých obrysech zdroje i potřeby finančního krytí veřejnoprávních aktivit v katastru města Turnov. Hluběji pak popisuji organizační a ekonomicko právní vazby mezi územní samosprávou a subjektem zabezpečujícím odpadové hospodářství města Technickými službami Turnov s.r.o. V této části také porovnávám nákladovost odpadového hospodářství v Turnově, míru úhrady ze strany občanů a náklady, které musí být pokryty z jiných zdrojů. Po ověření možností daných na úseku odpadového hospodářství účetními a statistickými databázemi jsem upustila od záměru porovnávat efektivnost poskytované služby mezi severočeskými městy. Porovnávání jakosti služby mezi městy se ukázalo být velmi obtížné a ošidné. Z těchto důvodů jsem se rozhodla hodnotit kvalitu poskytované služby, a to pouze na katastrálním území města Turnov. Poněvadž neexistují žádné standardy ani jiná objektivní kritéria pro měření kvality veřejné služby likvidace komunálních odpadů, zbývá pouze vytipování sporných oblastí a možných kontroverzních otázek. Odpověď na tyto otázky pak bude nutno získávat formou oslovení subjektů, které zahrnu do výzkumu. Hodnotit budu kvalitu na místní úrovni formou dotazníku, kterou případně doplním cílenými pohovory s osobami zapojenými do řídicího i výkonného procesu. Zvolená metoda výzkumu by měla

odhalit zdroje subjektivní nespokojenosti s existujícím systémem a přinést podněty k jeho vylepšení či k jeho změně.

Práce si neklade za cíl zhodnotit současnou kvalitu veřejných služeb, ale na základě odhalených nedostatků, přispět k diskusi o problematice hodnocení kvality veřejných služeb. Doufám, že práce přispěje k rozšíření poznatků o odpadové problematice, která je s každoročním růstem objemu odpadů, stále naléhavější.

Metodika bakalářské práce

Posuzování kvality odpadového hospodářství objektivně je velmi složitá věc. Na Českém ekologickém ústavu se prověřuje problematika odpadového hospodářství. Jde o systém, který zahrnuje údaje o produkci a nakládání s odpady. Dále informační systém EIA, který posuzuje vliv odpadů na životní prostředí. Systém provozuje Český ekologický ústav, který spolupracuje s Městskými úřady. V České republice existují významné publikace, obsahující hodnocení kvality životního prostředí. Dokument vydává Ministerstvo životního prostředí nese název „Životní prostředí České republiky“. Český ekologický ústav zpracovává rovněž každoročně publikaci s názvem „Životní prostředí České republiky“. Městský úřad v Turnově zpracovává každý rok na konci měsíce dubna evidenci o vyprodukovaném odpadu na území Turnova a přidružených obcí. Tato evidence je zpracovávána referentem státní správy životního prostředí. Po zpracování do programu EVI od firmy INISOFT je zaslána na Ministerstvo životního prostředí a na Krajský úřad Libereckého kraje. Referent samosprávy zpracovává dotazník, kde se posuzuje hospodaření Technických služeb Turnov (náklady na obyvatele, které požadují Technické služby Turnov s.r.o od města, kolik je sběrných nádob po městě, další ekonomické ukazatele.) EKO- KOM přispívá městu formou dotace na hospodaření za množství separovaného odpadu. Je nutno podotknout, že v roce 2005 a 2006 dostalo město Turnov Zlatou popelnicí za nejvyšší množství separovaného odpadu v Libereckém kraji. Já jsem posuzovala také kvalitu formou dotazníku. Analyzovala jsem v praktické části ekonomickou efektivnost a hospodářském aktivitu poskytovatele služeb na úseku odpadového hospodářství, ziskovost, ztrátovost, dotace. Jaké jsou rezervy ve kvalitě a efektivnosti Technických služeb všeobecně a z toho na úseku odpadového hospodářství. Je prakticky nemožné, aby byla objektivní kritéria pro posouzení většiny otázek. Pokusím se získat pouze reprezentativní vzorek subjektivních odpovědí na tyto otázky. Budu posuzovat kvalitu služeb, která je poskytována fyzickým osobám v katastru města.

Úhrady občanů, fyzických osob je řešeno dle vyhlášky o místních poplatcích č. 565/1990 Sb. ve výši 500 Kč na osobu za rok. Posuzovat budu :

- absolutní výši;
- spravedlnost úhrad;
- nezpлатnění osob produkujících odpady bez trvalého pobytu.

Teoreticko metodologická východiska

Stát představuje politickou organizaci společnosti, která reflektuje politický systém, který se ve společnosti vytvoří, uplatňuje suverenitu na určitém území, reprezentuje veřejnou moc obyvatel tohoto území, je vybaven výkonným aparátem. Tvoří veřejné úřady a instituce, jejichž funkce je odvozena z politických procesů, které zohledňují veřejné zájmy ekonomické, sociální a politické.

Levy (1993)¹ vymezil funkce státu na funkce **základní**, ke kterým patří (a) obrana státu, (b) vynucení práva a pořádku a (c) udržování úrovně měny (čistě ekonomická funkce) a **rozšiřující**, kde významné postavení má státní sociální politika.

Úloha státu v hospodářském životě vyspělých zemí je velmi výrazná a kontrastuje se situací na počátku 20. století, kdy bylo přerozdělováno státním rozpočtem asi 10% HDP, zatím co nyní se pohybuje tento podíl kolem 50%. Ziskový motiv, komerční orientace, nehrají při poskytování základních služeb, které jsou ekonomicko-sociální úlohou státu, určující roli. Stát jako hlavní (nikoli jediný) subjekt veřejné politiky vykonává v této oblasti, řadu činností, které lze rozdělit do těchto hlavních skupin:

- **legislativní aktivity**, zahrnující tvorbu a realizaci právních norem a právního systému, v nichž probíhají veškeré aktivity jedinců a korporací;
- **alokační aktivity**, prostřednictvím kterých stát zajišťuje produkci a realizaci určitých výrobků a služeb;
- **regulační aktivity**, kterými stát vstupuje do sféry produkce a spotřeby a ovlivňuje je;
- **redistribuční aktivity**, těmito stát zabezpečuje redistribuci příjmů od jedné skupiny obyvatelstva ke druhé (dosažení větší spravedlnosti ve společnosti).

Podmínkou těchto aktivit je, aby byl stát vybaven **zákonodárnou a výkonnou mocí**. V demokratickém státě jde o moc, občany dobrovolně delegovanou, na zákonně zvolené zástupce. Takto definovaný stát má, jako zvláštní politicko-ekonomický subjekt, pravomoc donutit ostatní subjekty dodržovat „pravidla hry“, která stanovuje on sám. Jako nástroj umožňující realizovat uvedené aktivity, využívá nástrojový mechanismus veřejné správy

¹ Levy, D.J.: *Politický řád*. Vyd. SLON, Praha, 1993.

(státní správa a samospráva). Státní správa je činnost směřující k uplatnění a zabezpečení věcí veřejného zájmu. Co je věcí veřejného zájmu rozhoduje stát. Činí tak formou zákonů a podzákoných právních předpisů (standardizace lidské činnosti) a dále formou individuálních správních a organizačních aktů, jimiž dle podmínek daných právními předpisy, uskutečňuje vlastní výkon státní správy. Státní správa je páteří státu; je souborem řídicích orgánů státu a zároveň je reprezentantem státu (navenek i dovnitř, vůči jednotlivým obyvatelům). Podstatou činnosti státní správy je práce s informacemi (příjem a užití, vytváření a šíření). Činnost státní správy v sobě zahrnuje:

- soustavu institucí, jejich částí až po jednotlivá funkční místa (hledisko institucionální);
- soustavu pracovníků naplňujících funkční místa institucí (hledisko personální);
- soustavu budov, kanceláří, pracovišť a jejich vybavení (hledisko materiální);
- soubory dokumentů, nosičů informací jako vlastních výsledků činnosti (hledisko dokumentační);
- soubory pracovních postupů a technik, jimiž se ve veřejné správě s informacemi pracuje (hledisko metodické).

Stát je formován a prezentován svými ústředními státními orgány, které v demokratických systémech vycházejí ze tří samostatných, na sobě pokud možno nezávislých, mocenských sfér: legislativy, exekutivy a moci soudní. V naší, převážně evropsky orientované demokratické struktuře jsou přímo občany voleny legislativní sbory a samosprávy územních korporací. Nejvyšší exekutivní orgány – vláda a prezident vycházejí z vůle, volbami definovaných, politických struktur, zastoupených v legislativních orgánech. Personální struktura justiční moci vychází z vůle politických struktur, příp. z vůle nadstranického presidenta. Je zřejmé, že i samostatná konstrukce systému státní moci má dosti daleko k ideálnímu oddělení tří základních mocenských sfér- Veškerá činnost na všech stupních jurisdikce, veřejné správy a centrálních legislativních orgánů je vykonávána profesionálně, jako zaměstnání nebo jako placené funkce. Praxe je samozřejmě podstatně rozpornější.

Rozsáhlá soustava úřednických (jmenovaných) orgánů státu nenaplnuje obvykle potřeby **efektivního demokratického řízení**. Stát proto umožňuje **samosprávu dalšími volenými orgány v jednotlivých územních částech** (obce, okresy, kraje země, regiony apod.) s cílem posílit princip podpůrnosti, tj. přenosu rozhodování i zpětné vazby co nejbližší objektu interakce. Podobně postupuje ve vybraných profesních (stavovských) skupinách občanů (komory lékařů, komory advokátů apod.). Takto se společnost snaží omezit i četnost tzv. **vládních selhání**, deformací celospolečenské efektivnosti rozhodování specifickými zájmy

státní byrokracie i vrcholných politiků. Jedná se vlastně o diverzifikaci rizik i veřejné kontroly.

Územní samospráva vytváří sekundární systém správy veřejných záležitostí její postavení je však vždy odvozeno z postavení a fungování státu. Samospráva vytváří další soustavu volených orgánů a profesionálních správních (řídících) útvarů. Samospráva se může podílet jak na moci výkonné, tak na tvorbě podzákonných právních norem. Propojením centralizované a decentralizované správy veřejných záležitostí, státní správy a územní samosprávy vzniká tzv. **veřejná správa**.

Na fungování veřejné správy se v demokratických státech podílejí všichni občané, ale nesystematicky (účastí na volbách, v referendech). Rozhodující skupinu osob činných ve veřejné správě tvoří politikové, z nichž část vykonává svou funkci jako hlavní (honorované) zaměstnání. Jejich rozhodnutí realizují odborní pracovníci – státní úředníci. V Čechách existoval od poloviny 19. století model územních orgánů státní správy tzv. soudní a správní okresy s okresními hejtmany, přechodné krajské a zemské správy. Tento systém byl změněn okupačními úřady v letech 1939 – 1945. Od roku 1945 existoval model smíšený, prezentovaný soustavou národních výborů.

V České republice je od roku 2001 zaveden systém územní státní správy, vykonávané v přenesené působnosti, orgány volené samosprávy. Došlo zde, k vyloučení samostatného územního subjektu státní moci, což je v Čechách historicky zcela nová situace. Přetrvávají však pozůstatky územního členění některých orgánů státní moci, jako např. finanční orgány, Policie ČR, soudy, státní zastupitelství. Nebyl však uplatněn institut okresních a krajských, příp.zemských, jmenovaných představitelů státní správy.

Společenský význam veřejné správy spočívá v tom, že veřejná správa je nástrojem státu k uplatnění jeho úloh v řízení:

- veřejného sektoru explicitně;
- celého národního hospodářství (ekonomiky);
- celé společnosti (i mimoekonomické záležitosti).

Veřejná správa nefunguje izolovaně od ostatních částí státu a národního hospodářství. Nejtěsnější vazba existuje na donucovací složky státu (armádu, policii, soudnictví, vězeňství), které jsou vlastně jejími výkonnými orgány. Těsné vazby má veřejná správa na odvětví, která jsou typickou součástí veřejného sektoru. Jsou jimi:

- odvětví sociální infrastruktury(stát zasahuje z principu solidarity mezi občany);

- odvětví technické infrastruktury (stát zasahuje z důvodu unitárních sítí, vylučujících konkurenci);
- další odvětví a obory, kde stát zasahuje z důvodu omezenosti přírodních zdrojů (nerostné bohatství, energetické zdroje, kmitočtová spektra, vzdušný prostor apod.).

Významná je i hospodářsko-organizátorská funkce státu realizovaná prostřednictvím veřejné správy (měna, bezpečnost práce).

Jádrem veřejné správy je soubor institucí (organizačních jednotek státu), který má na starosti řízení státu (navenek i uvnitř). Státní moc se rozděluje obvykle na :

- zákonodárnou (závazné normy chování lidí, organizace státu atp.);
- výkonnou (řízení státu podle limitů a postupů daných mocí zákonodárnou);
- soudní (nalézání práva ve sporných případech a rozhodování o vině a trestu).

Vedle těchto (trialistických) aktivit jsou uplatňovány ještě aktivity kontrolní, inspekční vůči moci výkonné i jiné hospodářsko-organizátorské.

1 VYMEZENÍ ZÁKLADNÍCH POJMŮ A SOUVISLOSTÍ

Lidská společnost produkuje, vedle svých samosprávních aktivit (spravuje sama sebe), celou škálu dalších aktivit a interakcí. Významnou a neodmyslitelnou stránkou lidského společenství jsou aktivity ekonomické. Lidé produkují a zároveň konzumují nejrůznější výrobky a služby. V moderní společnosti tento složitý mechanismus koloběhu faktorů, produktů a kapitálu, pokud jej omezíme na jeden státní celek, nazýváme národní ekonomikou, národním hospodářstvím.

Hmotné a nehmotné produkty a služby, jejichž konzumace přináší spotřebiteli užitek, tj. uspokojuje nejrůznější lidské potřeby, nazýváme **statky**. Existují **statky volné**, tj. takové, které jsou volně dostupné, nemusí být ani produkovány ani distribuovány a jejichž tržní cena je nulová. Většina statků má ale charakter ekonomických statků. Tyto statky označujeme jako **statky vzácné**, statky, které mají tržní hodnotu, jejich produkce je limitována mezní hodnotou, či limitací zdrojů. Některé statky jsou plně **dělitelné** (množstvím a kvalitou) mezi spotřebiteli a celková spotřeba je součtem spotřeb jednotlivců. Jiné jsou **plně nedělitelné**, jsou konzumovány všemi spotřebiteli v úhrnu, spotřeba jednoho nesnižuje spotřebu dalších spotřebitelů. Dělitelnost statků, jejich spotřeby umožňuje efektivně rozhodovat o alokaci zdrojů na jejich produkci pomocí cenového systému. Vyvolává rivalitu mezi spotřebiteli, vede tedy k preferenci spotřebitelů a dosažení rovnováhy mezních užiteků ze spotřeby a mezních nákladů. Vylučitelnost ze spotřeby je proveditelná cenovým systémem. Jsou tedy u dělitelných statků splněny předpoklady pro fungování „skryté ruky trhu“ a tržní rovnováhy nabídky a poptávky. U statků **plně nedělitelných** nesnižuje spotřeba jednoho jednotlivce spotřebu jednotlivce druhého. Z této skutečnosti vyplývá **nerivalita** spotřebitelů, tedy neochota nebo i záměr (**černého pasažera**) projevit své preference dobrovolně. U těchto statků lze jen s obtížemi, nebo vůbec nelze, učinit alokační rozhodnutí prostřednictvím tržních cen.

Velká většina plně dělitelných ekonomických statků je v tržní v ekonomice zajišťována, tedy produkována a distribuována, soukromým ziskovým sektorem na bázi tržních principů.

Existují však statky, které z řady důvodů nejsou předmětem zájmu ziskové sféry a touto sférou ani nemohou být efektivně produkovány. Jsou to oblasti, které hra tržních sil optimálně nezajistí, existují disproporce v rozdělování a akumulaci vytvořené nadhodnoty, vnímané ekonomicky či politicky. Zde vstupuje do hry stát jako arbitr či korektor se svou funkcí

ekonomickou. Ta zahrnuje, jak již bylo uvedeno, především **funkce alokační, redistribuční a stabilizační**.

Zajišťování a distribuce statků, vyloučených z tržní regulace a distribuce, se ujímá neziskový veřejný sektor národní ekonomiky. **Veřejný sektor** je tvořen množinou subjektů, které jsou ve vlastnictví státu nebo samosprávných korporací (zřízených veřejnou správou) napojených na systém veřejných financí, (kterými jsou jejich aktivity financovány).

Veřejná správa, prostřednictvím fiskálních zásahů do tržního systému a vytvořením veřejného sektoru, deformuje čistě tržní ekonomiku na **ekonomiku smíšenou**. Hlavní příčinou rychle rostoucího podílu veřejného sektoru na produkci nedělitelných, ale i vybraných, zčásti dělitelných, statků je tzv. **tržní selhání**. To má své mikroekonomické, makroekonomické i mimoekonomické příčiny.

Mikroekonomická příčina tržních selhání, selhání alokace zdrojů je projevem nedokonalé konkurence, nedostatečné informovanosti subjektů, existence veřejných statků, výskytu **externalit**. Výsledkem je deformace tržních cen, která degraduje jejich alokační funkci což vede k neefektivnosti. **Makroekonomické příčiny tržních selhání** spočívají v oscilaci hlavních národohospodářských agregátů kolem optima. Jedná se o neharmonický vývoj tempa růstu, míry zaměstnanosti, inflace, exportního salda a měnového kurzu. **Mimoekonomické příčiny tržních selhání** představuje politický konsensus, že rozdělování bohatství tak, jak by bylo zajištěno samotným trhem je nespravedlivé a společensky neúnosné.

Veřejná správa řeší tržní selhání, jak bylo již naznačeno, realizací základních ekonomických funkcí státu. **Alokační fiskální funkcí** řeší mikroekonomická selhání, jejichž důsledkem by byla neefektivnost alokace zdrojů. **Stabilizační fiskální funkcí** řeší makroekonomická selhání, při zajišťování žádoucích makroekonomických agregátů. **Redistribuční fiskální funkcí** řeší mimoekonomická selhání při zabezpečení spravedlnosti.

Vztahy a operace, které probíhají v průběhu veřejného financování mají svá specifika. Hlavními principy v této sféře je **nenávratnost, neekvivalence, nedobrovolnost**. Prostředky odnímané ekonomickým subjektům jsou odnímány jednou provždy, není za ně, jako v ekonomických vztazích poskytován ekvivalent a nejsou odváděny dobrovolně.

Smíšená ekonomika je historicky vzniklý kompromis mezi ortodoxním pojetím úlohy a významu tržní regulace a objektivní potřebou korekce tržních selhání prostřednictvím vlády(státu). Smíšená ekonomika je typ ekonomického systému, který je založen na koexistenci:

- soukromého a veřejného sektoru;
- různých forem vlastnictví (soukromého, státního, ale i municipálního);
- dvou rozdílných mechanismů koordinace ekonomických aktivit tržního a veřejného (veřejné nebo vládní instituce).

Ekonomické procesy podléhají dvoukanálové koordinaci prostřednictvím trhu a prostřednictvím regulačních příkazů a fiskálně regulačních podnětů. Trh reguluje prostřednictvím cen, zisku a ztrát, stát zasahuje prostřednictvím daňových, výdajových a regulačních opatření. Národní hospodářství pak dělíme na:

- **ziskový (tržní sektor)**, ve kterém převažuje soukromý sektor. Financován je ze soukromých zdrojů. Státní podniky a obchodní organizace s vysokým podílem státní nebo municipální účasti zisk sice produkují, ten ale, z valné části, představuje quazi veřejný zdroj.
- **neziskový (netržní) sektor**, ten sestává z:
 - **veřejného sektoru**, který je řízen a spravován veřejnou správou, rozhoduje veřejnou volbou, financuje se z veřejných financí, podléhá veřejné kontrole;
 - **soukromého sektoru**, který představuje subjekty zaměřené na produkci přímých užitků, financován je převážně ze soukromých zdrojů- fyzických a právnických osob, které se rozhodly vložit své finance do konkrétní, předem vymezené produkce nebo distribuce statků aniž by očekávaly finančně vyjádřený zisk. To však nevylučuje zisk vyjádřený jiným způsobem např. v jiném segmentu jejich podnikání (goodwil, PR);
 - **sektor domácností** –v národním hospodářství představuje významný segment svým začleněním do koloběhu finančních toků a vstupem na trh produktů, faktorů i kapitálu. Tento segment má význam pro formování občanské společnosti, její kvalita zpětně ovlivňuje kvalitu neziskových nevládních společností.

Neziskové subjekty, působící ve veřejném sektoru, zabezpečují převážně realizaci výkonů veřejné správy a veřejných služeb na úrovni státu, regionu a obce. Neziskové organizace působící v soukromém sektoru stojí většinou mimo dosah veřejné správy, vychází z principu samořízení společnosti, schopnosti skupiny lidí usměřňovat a vzájemně organizovat své jednání.

Stát zabezpečující své ekonomicko - sociální funkce prostřednictvím veřejné správy, odnímá stále větší část nově vytvořené hodnoty soukromému ziskovému sektoru a sektoru

domácností a převádí do sféry veřejné. Tyto prostředky odebírá formou daní a poplatků prostřednictvím **veřejných financí**. Ty jsou tvořeny **fiskálním systémem a soustavou veřejných rozpočtů**. Takto odejmuté prostředky slouží k financování činnosti rozpočtových organizací (státních a samosprávných orgánů, jejich organizačních složek a jimi založených právních subjektů) , příspěvkových organizací a škol, na příspěvky zdravotním pojišťovnám (na „státní“ pojištění). Vládní výdaje slouží v podstatě k nákupu vstupů do veřejného sektoru. Ty mohou být poskytnuty státními, regionálními a místními veřejnoprávními institucemi, organizacemi a firmami, ale také soukromými ziskovými a neziskovými firmami formou spolufinancování nebo veřejných zakázek. Použití veřejných výdajů na pořízení těchto statků převážně ve veřejném sektoru vylučuje jejich využití v soukromém sektoru. Náklady obětovaných příležitostí těchto veřejných výdajů spočívají v ušlém výstupu ostatních sektorů ekonomiky.

Značná část přerozdělených prostředků je transferována obyvatelstvu, podnikatelským subjektům a dalším příjemcům. Transfery jsou specifické veřejné výdaje, neodebírají výrobní kapacitu země, nevyžadují přímé hmotné protiplnění. Subjekt obdrží transfer a nemusí za to nic vyprodukovat ani poskytnout. Je to jasný projev neekvivalence v rámci veřejných financí. Transferové platby pouze zvyšují důchody některých skupin lidí, posilují jejich potenciální kupní sílu. Transfery také ovlivňují motivaci lidí k většímu či menšímu úsilí (pracovnímu nebo investičnímu).

Veřejné finance jsou tedy důsledkem i nástrojem plnění ekonomických ale i dalších funkcí veřejné správy. Prostřednictvím veřejných rozpočtů jsou financovány především nedělitelné ale i další statky, které na základě poptávky ale i z vlastního „poručnického“ rozhodnutí, zabezpečuje veřejná správa prostřednictvím veřejného sektoru. Veřejný sektor je důsledkem a produktem veřejného financování a zároveň motorem, vyvolávajícím koloběh veřejných prostředků v rámci veřejných financí.

Statky zajišťované veřejným sektorem nazýváme **statky veřejnými**; ty mohou mít charakter **čistých veřejných statků**, které jsou nedělitelné, nerivalitní nevylučitelné a jejichž mezní náklady na jednotku přírůstku užítka jsou nulové. To jsou vlastně služby veřejné správy a jejich složek, které jsou konzumovány kolektivně a uhrazovány z daní, tedy neúčelově a nedobrovolně odnímaných prostředků, např. právní prostředí, jistota a vymahatelnost, obrana území, bezpečnost, ochrana soukromého vlastnictví)

Vedle čistých veřejných statků s **obligatorním konzumem** existují i statky s **konzumem fakultativním** platí však pro ně beze zbytku princip nedělitelnosti, nerivality a nevylučitelnosti (praktické,efektivní , např. užívání komunikací, parků, mostů).

Veřejné statky, které nesplňují všechny podmínky čistého veřejného statku (nedělitelnost, nerivalita, nevylučitelnost) označujeme jako **statky veřejné smíšené**. U nich je mezní náklad na přírůstek užitku nenulový. Ne vždy je možné efektivní zpoplatnění (sociální zabezpečení, školství, zdravotnictví apod.)

Veřejně modifikované soukromé statky se vyznačují vlastnostmi čistě soukromých statků, jsou dělitelné, rivalitní a jejich spotřeba je vylučitelná. Účast státu na produkci či distribuci je vynucena z různých důvodů. Mnohdy se jedná o modifikaci tržní ceny (vysoké mezní náklady) limitaci produkce i konzumace (omezené zdroje), vysoké náklady na tržní zabezpečení, různé mimoekonomické důvody.

Velkou část veřejných, smíšených ale i soukromých modifikovaných statků poskytují veřejná správa, orgány a organizace státu a samospráv. Veřejný sektor je producentem celé škály veřejných služeb často i produktů. Většinu výrobků a mnoho služeb však veřejný sektor nakupuje u soukromého ziskového sektoru. Spolupráce má svá zákonná pravidla (výběrová řízení, průhledné a pro veřejnou správu výhodné smluvní podmínky všech kontraktů). Pro soukromý sektor by měla stačit výhoda smluvní a platební jistoty.

Mnoho statků je poskytováno celoplošně a to centrálně (např. obrana, právní systém, vláda), decentralizovaně (policie ,kultura ,vysoké školství, zdravotní vrcholová pracoviště, lázeňství, doprava, sociální dávky, podpory ap.). Řada veřejných statků a jejich spotřeba jsou omezeny samosprávným regionem nebo katastrem obce (komunikace, parky, základní a střední školství, místní a krajské nemocnice, sociální zařízení).

Statky soukromé, veřejně modifikované, konzumujeme na každém kroku, prakticky výhradně jsou tyto statky zpoplatněny. Cena , kvalita, nabízené objemy, vše se jeví jako tržní produkty. Pouze bližší analýza majetkových poměrů poskytovatelů, jejich hospodaření, příspěvků a dotací státu, cenových kalkulací odhalí podíl veřejného sektoru na obsahu a formách produktů a služeb. Jedná se např .o služby poskytované všemi druhy dopravy, služby energetické, produkty zemědělství ,lesnictví, rybníkářství ,služby kulturní atd.

Financování produkce a distribuce veřejných statků zajišťuje veřejná správa prostřednictvím veřejných výdajů.

Veřejné výdaje představují tok finančních prostředků, které jsou v rámci veřejné rozpočtové soustavy alokovány na realizaci různých fiskálních funkcí státu (vlády, regionu, obcí a měst). Zdrojem krytí veřejných výdajů jsou v rámci veřejných rozpočtů **veřejné příjmy**, nebo může dojít i k dluhovému financování. Příjmy, převážně daňové, jsou zajišťovány na principu **nenávratnosti (částečné nebo plné), neekvivalence a nedobrovolnosti**.

Nejstarším titulem bylo a je financování **činnosti samotné vlády, státní i místní správy**, včetně jejich orgánů, institucí a organizací. Historické jsou i **výdaje na obranu, bezpečnost, soudnictví apod.** Růstem aktivit státu a státních autorit přibývaly další účely: **sociální, vzdělávací, kulturní, ekologické a jiné**. Nejdiskutovanější jsou **výdaje na ekonomické a regulační činnosti státu**, které se objevují v druhé polovině 20. století. Růst spektra státních aktivit přinesl nutnost financovat také konkrétní **veřejné projekty** (v ekonomické, kulturní infrastruktuře) popřípadě **celé výdajové programy** (v oblasti sociální péče, zdravotnictví, vzdělávání, kultury, ekologie).

Užívání formy finančního krytí **veřejných projektů a veřejných programů** přináší **preciznější vymezení účelu** vynakládaných prostředků i jistotu, že nejde jen o pohyb finančních prostředků, ale o realizaci konkrétních cílů, v jejichž důsledku:

- vznikají **produkce** specifických statků a služeb nebo **investiční celky**,
- je uskutečňována **korekce nespravedlnosti** vůči určitým skupinám občanů dle předem stanovených kritérií,
- jsou **motivováni** některé ekonomické subjekty „rozvoj určitých odvětví, rozšíření určitých ekonomických aktivit“.

Rozšiřování mezinárodní spolupráce přináší veřejné programy a projekty nového typu – podporu určitých zemí a regionů či podporu určitých záměrů. Tyto aktivity jsou financovány z veřejných prostředků (úplně nebo se spoluúčastí). Jde však o veřejné prostředky vytvářené v rámci nadnárodních struktur a jejich rozpočtů. Růst nestátního, non-profit sektoru, který je funkčně podobný veřejnému sektoru vytváří možnost vzniku produktů podobných veřejným programům a veřejným projektům, které však budou zcela nebo převážně nezávislé na veřejných výdajích. Samozřejmě účast veřejné rozpočtové soustavy je možná např. formou dotací z veřejných rozpočtů, nebo z rozpočtů státních a strukturálních fondů v kombinaci s dalšími alternativními zdroji financování (členské příspěvky, veřejné sbírky, sponzoring, granty ze zahraničí apod.).

Důležitý je časový faktor. Jako rozpočtová kategorie jsou veřejné výdaje vytvářeny a profinancovány v režimu jednoho rozpočtového období (v průběhu jednoho roku). Programy realizované jako veřejné výdajové projekty a programy mají často dlouhodobý charakter. Tato spojitost mezi veřejnými výdaji, a veřejnými výdajovými programy osvětluje organickou provázanost veřejných financí a veřejného sektoru. Jednota těchto dvou stránek činnosti moderního státu ospravedlňuje nedobrovolnost veřejných financí, uplatňovanou při vybírání daní a stanovení pravidel ekonomického života.

1.1 VEŘEJNÉ STATKY A SLUŽBY²

Veřejný sektor zajišťuje, produkuje a distribuuje veřejné statky (statky kolektivní spotřeby), smíšené veřejné statky a veřejně modifikované soukromé statky. **Čisté veřejné statky** se vyznačují tím, že jsou nedělitelné, nerivalitní, jedinec není ze spotřeby vylučitelný. Jestliže se nemůže konzumaci statku vyhnout, jestliže statky přináší užitek všem občanům bez rozdílu nazýváme je statky s obligatorní spotřebou (např. výkony státní správy, obrana státu, bezpečnost, právní jistota, veřejné osvětlení). Jestliže jsou čisté veřejné statky konzumovány dle volního rozhodnutí jednotlivce avšak nelze konzumaci efektivně zpoplatnit ani vyloučit neplaticího člena komunity z užívání (problém černého pasažéra) nazýváme je statky s fakultativní spotřebou (např. užívání parků, mostů, silnic, hřišť.). Mezní náklad přírůstku čistého statku na přírůstek užitku je nulový. **Smíšené statky** jsou produkty a služby, které postrádají některé znaky veřejného statku tj. nejsou beze zbytku nedělitelné, nerivalitní, nezpoplatnitelné, jedinec není nevylučitelný. Mezní náklad pořízení statku není zpravidla nulový. Spotřeba statků není zpravidla výhradně kolektivní. Jedná se např. o služby poskytované školstvím, zdravotnictvím, instituty sociální péče, škála výkonů státní správy a samospráv. Řada smíšených statků je nějakou formou zpoplatněna-správní poplatky, místní poplatky apod. **Soukromé statky veřejně poskytované** či veřejně modifikované se vyznačují zpravidla vlastnostmi čistě soukromých statků, jsou dělitelné, rivalitní, jejich spotřeba je vylučitelná. Účast státu, veřejného sektoru na jejich produkci či distribuci je vynucena vysokými mezními náklady na přírůstek užitku, omezeností zdrojů, vysokými náklady na fungování tržního zabezpečení produkce a distribuce, často i mimoekonomickými důvody např. spravedlností (všeobecný přístup ke vzdělání, zdravotní péče).

² Stiglitz, E., J., *Ekonomie veřejného sektoru*, Grada Praha 199. Musgrave, R., Musgrave, P., *Veřejné finance v teorii a praxi*, Management Press Praha 1999. Hamerníková, B. – Kubátová, K.: *Veřejné finance*. Eurolex Bohemia, Praha, 2000.

Základními čistými veřejnými statky, které poskytuje stát, coby produkt politického systému, jsou obrana státu, vynucení práva a pořádku, udržování úrovně měny (Levy, 1993). K tomu má právní demokratický stát trialitní mechanismus moci, a to moc zákonodárnou, výkonnou, soudní. Esencí trialitní moci je moc stanovit pravidla chování všech subjektů i objektů této moci a vynutit si dodržování těchto pravidel.

Nejdůležitějším statkem poskytovaným státem tržnímu soukromému sektoru je zajištění soukromého vlastnictví, smluvní volnost a vymahatelnost, právo státu zasáhnout do vlastnických práv pouze v případech definovaných zákonem.

Stále výrazněji se stát zapojuje do aktivit hospodářských. Jestliže na počátku 20.století stát rozhodoval o užití asi 10% vytvořeného HDP (financování státní správy, obrana, zahraniční politika) pak v současnosti představuje ve vyspělejších ekonomikách složená daňová kvóta až 50%. Příčinou jsou postupně prosazené veřejné zájmy ekonomické, sociální a politické.

K legislativní a fiskální aktivitě státu přistupují aktivity alokační; stát produkuje a zajišťuje realizaci určitých statků a služeb, aktivity regulační; stát vstupuje do sféry produkce a spotřeby, aktivity redistribuční; stát zabezpečuje redistribuci příjmů od jedné skupiny obyvatelstva ke druhé.

Dále uvádím stručný přehled statků poskytovaných prostřednictvím veřejné správy. Jedná se o **čisté veřejné statky obligatorní i fakultativní** – převážně zcela závislé na přerozdělovacích procesech; patří sem všeobecné veřejné služby jako veřejná správa a samospráva na všech úrovních, finanční a fiskální služby a základní výzkum; obrana – vojenská, civilní, vojenské mise, prostřednictvím kterých je zabezpečován veřejný pořádek a ochrana práv (policie, požární ochrana, soudnictví, vězeňství). Patří sem i veřejná infrastruktura jako komunikace, vodní zdroje, toky, plochy, veřejné osvětlení, zeleň, parky, lesy, kmitočtová pásma.

Smíšené statky – výrazně závislé na přerozdělovacích procesech, kam lze řadit školství všech stupňů, zdravotnictví – celá škála služeb (nemocnice, kliniky, veřejné zdravotnictví, lázeňské služby, zdravotnické potřeby), sociální zabezpečení (sociální pojištění, dávky, pomoc, zařízení).

Statky převážně soukromé – nejsou výrazně závislé na přerozdělování. Prostředky z přerozdělování mají spíše charakter regulační (převážně jde o regulaci cen produkováných komodit či jiný vliv státu na regulaci užívání zdrojů či formy produkce a distribuce statků). Patří sem bydlení a komunální služby (bydlení, zásobování vodou, sanitární činnosti, kontrola znečištění, veřejné osvětlení), kultura a náboženství (kultura, národní parky, rekreační areály,

památková péče, náboženství), paliva a energie (paliva, elektřina, jiné energetické zdroje), zemědělství (zemědělství, lesnictví, rybářství), hornictví a nerostné zdroje (těžba uhlí, rud, nerostů, zpracování, výstavba kapacit), doprava a spoje (silniční, železniční, vodní, produktovody, telekomunikace, pošta) a jiné služby (turistika, rozvojové projekty, pracovní příležitosti).

1.1.1 KDO VEŘEJNÉ STATKY ZABEZPEČUJE

Veřejná správa a samosprávy zajišťují veřejné, smíšené i regulované soukromé statky prostřednictvím sektoru ziskového (tržního) a sektoru neziskového (netržního). Prvá skupina se téměř výhradně kryje s podnikatelskými subjekty privátního charakteru i když existují ještě státní podniky, podniky s převahou státní účasti. Existují i obchodní organizace zřízené se 100% účastí územních korporací. Sektor neziskový zahrnuje veškeré orgány, instituce a organizace veřejné správy a územní samosprávy, soukromé organizace neziskového charakteru a sektor domácností.

Celou řadu produktů a služeb zajišťuje veřejný sektor u soukromého sektoru ziskového (tržního), prostřednictvím smluvních dodávek, regulovaných veřejnými výběrovými řízeními, cenovými či nákladovými intervencemi. Škálu soukromých či quasi soukromých statků reguluje správa zcela bez náhrady (regulované ceny např. nájemné). Úzký okruh statků zajišťuje veřejná správa prostřednictvím sektoru domácností (sociální a pečovatelské služby).

Hlavním zdrojem produkce veřejných statků je sektor neziskový. Převážnou část tohoto sektoru představují **neziskové organizace veřejného sektoru**. Ty zabezpečují převážně realizaci výkonů veřejné správy, veřejných služeb; jejich opodstatnění je dána jejich posláním - podílením se na výkonu veřejné správy na úrovni státu, regionu a obce. **Neziskové organizace působící v soukromém sektoru** stojí většinou mimo dosah veřejné správy. Jejich opodstatnění vychází z principu samořízení společnosti, ze schopnosti určitého společenství lidí usměrňovat a vzájemně organizovat své jednání. Jde o podílení se na veřejné politice v rámci občanské společnosti. To je důvod proč se občané sdružují do různých typů neziskových organizací na podkladě svobody sdružování, jedné ze základních svobod demokratického státu.

Podle hlavního poslání organizací a podle uplatnění soukromého a veřejného práva při vzniku těchto subjektů, dělíme neziskové organizace na organizace³ :

- soukromoprávní veřejně prospěšné - jejich činnost je zaměřena na pomoc potřebným skupinám, nebo na prospěch celé společnosti;
- soukromoprávní vzájemně prospěšné – produkuje statky konzumované členy této organizace, tedy svépomoc;
- veřejnoprávní organizace rozpočtového a příspěvkového typu s globálním posláním zajišťovat veřejnou správu a veřejně prospěšnou činnost;
- ostatní veřejnoprávní organizace s globálním posláním zajišťovat veřejně prospěšnou činnost;
- neziskové soukromoprávní organizace typu obchodních společností s možností globálního poslání zajišťovat veřejně i vzájemně prospěšné činnosti.

Stále častěji jsou v ČR zřizovány neziskovými, veřejnoprávními rozpočtovými subjekty (např.obcemi) na úseku produkce veřejných statků a služeb obchodní organizace (s.r.o.)se 100% vlastnictvím veřejnoprávním subjektem. Opodstatněnost těchto řešení je značně diskutabilní. Patrně jsou touto cestou obcházeny některé bariéry kladené pravidly pro příspěvkové organizace (patrně ve mzdové a sociální oblasti). Příklady neziskových organizací:

1) soukromoprávní veřejně prospěšné organizace⁴ :

- nadace a nadační fondy (zákon č.227/97 Sb.),
- politické strany a hnutí (zákon č.424/91 Sb.),
- církve a náboženské společnosti (zákon č. 308/91 Sb.),
- organizace s mezinár.prvkem (zákon č.116/85 Sb.),
- obecně prospěšné společnosti (zákon č. 248/95 Sb.);

2) soukromoprávní vzájemně prospěšné organizace:

- Občanská sdružení vč.odborových organizací(zákon č.83/90 Sb.),
- Zájmová sdružení právnických osob (z.č.40/64 Sb.),
- Sdružení bez právní subjektivity (z.č .40/64 Sb.),

³ *Rekotořík, J.: Neziskové organizace v ČR. MU, Brno, 2000.*

⁴ *Rekotořík, J.: Problémy kolem neziskových organizací v ČR. EF VŠB, Ostrava, 1996.*

- Profesní komory (daňových poradců, auditorů, lékařů, stomatologů, lékárníků, architektů, inženýrů a techniků ve výstavbě, notářů, veterinářů, patentových poradců, agrárníků a hospodářská komora);
- 3) Neziskové veřejnoprávní organizace příspěvkového typu:
- příspěvkové organizace (z.č.250/2000 Sb.),
 - obce (z.č.128/2000 Sb.),
 - kraje (z.č.129,131/2000 Sb.),
 - dobrovolné svazky obcí (z.č. 250/2000 Sb.),
 - akademie věd (z.č. 283/92 Sb.),
 - vězeňská služba a justiční stráž (z.č.555/92 Sb.),
 - školy (z.č. 561/2004 Sb.);
- 4) Ostatní neziskové veřejnoprávní organizace:
- Český rozhlas(z.č. 484/91 Sb.),
 - Česká televize(z.č.483/91 Sb.),
 - Veřejné vysoké školy(z.č. 111/98 Sb.),
 - Česká národní banka(z.č 6/93 Sb.),
 - Nejvyšší kontrolní úřad (z.č.166/93 Sb.),
 - Státní podnik (z.č. 77/97 Sb.),
- 5) Státní fondy :
- Státní fond životního prostředí. (z.č. 381/91 Sb.),
 - Státní fond kultury (z.č. 239/92 Sb.),
 - Pozemkový fond ČR (z.č. 569/91 Sb.),
 - Státní fond pro podporu a rozvoj české kinematografie,
 - Státní zemědělský intervenční fond,
 - Státní fond dopravní infrastruktury
 - Státní fond rozvoje bydlení,
 - Fond národního majetku,
 - Podpurný a záruční zemědělský a lesnický fond .

Veřejné statky – produkty i služby jsou poskytovány ⁵ :

⁵ Hamerníková, B. – Kubátová, K: *Veřejné finance. Eurolex Bohemia, Praha, 2000. Peková, J – Pilný, J. – Jetmar, M.: Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. přepracované vydání, ASPI, Praha, 2000.*

- na centrální úrovni, neziskovými veřejnými organizacemi s celostátní působností: vláda, vládní instituce a organizace, rezortní úřady a organizace, správní úřady a kontrolní orgány a další neziskové organizace s celostátní působností. Armáda ČR, Policie ČR, Akademie věd, atd.;
- na regionální úrovni statky související se správní činností - často ještě orgány, institucemi a organizacemi na úrovni územních krajů (organizace státní správy a soudnictví), statky související se samosprávnou činností – orgány, institucemi a organizacemi na úrovni samosprávných krajů , některé statky na úrovni 8 tzv.regionů soudržnosti pro EU (NUTS II.). V nich jsou vytvořeny regionální (koordináční) výbory a regionální rady.
- na místní úrovni - statky související se samosprávnou činností obecními či městskými úřady a dalšími orgány a neziskovými event. i obchodními organizacemi založenými k tomuto účelu. Statky související se správní činností poskytují pro vlastní území či území zákonem obecní či městské úřady s přenesenou, příp. rozšířenou působností.(obce I.,II. a III.typu.). Jedná se např.o činnost matrik, stavebních,- živnostenských, finanční úřadů, ochrany životního prostředí, kultury, školství, obrany a krizové plánování; diferencovaně dle stupně přenesené působnosti).

Samosprávné veřejnoprávní korporace krajů, měst a obcí zřizují pro zajišťování úkolů veřejné správy a samosprávy krajské ,městské nebo obecní úřady (dle zákona). Ty jsou administrativním kontrolním orgánem korporace. Dále korporace zřizují své orgány (zastupitelstvo, rada) a organizační složky bez právní subjektivity (např.městskou policii, hasičské sbory apod.), kterým vymezují potřebné úkoly a pravomoci. Pro zajišťování specifických statků, které může poskytovat pouze samostatný právní subjekt, zřizují korporace příspěvkové organizace (školy, nemocnice,kulturní, sportovní, technické, komunální organizace). Složkám bez právní subjektivity i právním subjektům přidělují či pronajímají část korporativního majetku a poskytují potřebné finanční zdroje tak, aby byly schopny produkovat potřebné veřejné statky. Zajímavým aspektem této praxe je zřizování obchodních organizací, převážně s.r.o., které by mohly v rámci ziskové činnosti plněji využívat svých kapacit a tím i snižovat podíl fixních nákladů , připadající na produkci veřejného statku , který je jejich hlavním posláním.

1.1.2 FORMY POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH STATKŮ

Veřejné, smíšené i veřejně poskytované soukromé statky jsou nabízeny a konzumovány vždy v rámci určitého spotřebitelského společenství. Toto společenství vzniká principu:

- geografickém, což představuje množinu oprávněných uživatelů, která je omezena na území společenství států, státu jehož jsou občany, regionu, obce či města ve kterém bydlí.
- technickém- množina uživatelů je omezena na ty, kteří jsou vybaveni technickými prostředky, které užívání statku podmiňují (motorové vozidlo, televize)
- právním jedná se o omezení spotřeby na určitou skupinu jedinců, kteří splňují nějaký právně podložený předpoklad (zaplacený poplatek, příslušenství k definované skupině, administrativní limitace spotřeby, čekací doba apod.).

Převážná část čistých veřejných statků je poskytována jako produkty nebo služby zajišťované k tomu zřízenými institucemi. Většinou jsou konzumovány kolektivně a to:

- obligatorně - žádný z členů společenství nemůže být neúčasten užívání (správa státu i územních celků, právní rámec a standardy chování, obrana státu, měnová služba, služby policejní;
- fakultativně - ne každý člen společenství uživatelů musí konzumovat, přesto však asi většina konzumace probíhá bez vědomé reflexe fakultativnosti (užívání komunikací, mostů, vody z toků a vodních ploch, veřejného osvětlení, parků, lesů, odpadkových košů, veřejných prostranství, budov, rekreačních a sportovních areálů a zařízení apod.

Velká část čistých veřejných statků je poskytována celostátně, centrálními orgány veřejné správy, případně jejími územními subjekty. Mnoho veřejných statků pak zajišťují samosprávné orgány regionů, obcí a měst ve své přímé působnosti. Jde hlavně o veřejné statky vázané svým užitkem na místo či region (většina statků fakultativní spotřeby). Řada produktů i služeb, které umožňují nebo podmiňují produkci některých veřejných statků, je často zajišťována soukromou tržní sférou. např. zbrojní dodávky, vybavení vojsk i policie, vybavení a služby pro veřejnou správu.

Smíšené statky jsou poskytovány převážně formou přímé a vědomě reflektované účasti členů společenství, často nejsou poskytovány bezplatně, jejich mezní náklady nejsou zcela jistě nulové. Velmi často se u jejich distribuce objevuje poručnický tlak státu, povinnost konzumovat (základní školní docházka, povinné očkování, povinné preventivní prohlídky).

Řada smíšených statků je produkována celostátními subjekty, třeba i v decentralizované podobě např. vysoké školství, zdravotnická a lázeňská péče, sociální a důchodové zabezpečení (ČSSZ a její územní pracoviště). Další množina smíšených statků je zajišťována organizacemi, většinou příspěvkovými, zřizovanými na úrovni krajských a místních samospráv. Jedná se o předškolní zařízení, základní a speciální školy, střední školy a gymnasia, nemocnice a polikliniky, různá sociální zařízení, kulturní a sportovní organizace.

Veřejné zdravotnictví je zajišťováno spoluprací veřejné správy, soukromých subjektů-zdravotních pojišťoven, soukromých lékařů a příspěvkových zdravotnických zařízení. Sociální a předškolní péče je zajišťována v řadě případů soukromými domácnostmi (péče o bezmocné, předškolní péče, pěstounská péče), ve většině případů však zajišťují tyto statky specializované příspěvkové organizace. Zanedbatelný není ani rostoucí podíl soukromých non –profit subjektů v oblasti smíšených statků (soukromé školství, sociální, pečovatelské služby, paliativní péče apod.).

Statky soukromé, modifikované (regulované) veřejnou sférou jsou poskytovány organizacemi veřejné sféry, soukromou tržní sférou nebo soukromou neziskovou sférou.

Bydlení v bytech, které jsou vlastnictvím měst a obcí je poskytováno obcemi nebo jimi zřízenými příspěvkovými organizacemi (regulované nájemné, péče o bytový fond). Značná část bydlení je zajišťována bytovými družstvy, na významu rostou společenství vlastníků privatizovaných bytů. U těchto subjektů je již intervence veřejného sektoru pouze zbytková. Zásobování vodou, kanalizace a péče o zdroje vody jsou v katastru obcí zajišťovány a rozvíjeny obcemi, jejich organizacemi nebo sdruženími obcí. Obce a kraje v přímé i přenesené působnosti, nebo prostřednictvím vlastních, ale i smluvně zajištěných soukromých subjektů, pečují o úklid, čištění splašků, spalování odpadů, zabezpečují zákonem stanovené ekologické a sanitární úkoly ve svěřených katastrech (pohřebnictví, odpadové hospodářství, čistota ovzduší, čistota vod apod.). Prosazování účasti soukromého sektoru podnikatelského i sektoru domácností na potřebné kooperaci v řadě oblastí, je veřejné a územní správě umožňováno zákony a podzákonnými normami centrálními i územními. Např. poskytnout občanovi obce veřejný statek čistoty obce je umožněno zákazem vytvářet ilegální skládky a povinností nakládat s odpady na jedné straně, na druhé pak službou (statkem), který obec občanovi poskytuje tím, že odebírá a likviduje jím produkový komunální odpad. Obce i kraje pečují prostřednictvím svých úřadů a příspěvkových organizací o rozvíjení kulturního života (divadla, kina, musea, památková péče). Veřejný sektor spolupracuje podle zákonů s veřejně prospěšnými a obecně prospěšnými soukromými organizacemi (náboženskými,

politickými, charitativními) a umožňuje dotacemi a příspěvky jejich ekonomickou existenci. Jejich aktivitami by pak měla být produkce statků, které uspokojují na ně vázané společenství konzumentů.

Řada typicky tržních statků je státem pouze regulována směrem k cenové dostupnosti jsou regulovány rozvojové aktivity jejich většinou soukromých nebo státních a polostátních poskytovatelů, ať ekonomickou podporou nebo administrativní či ekonomickou restrikcí. Ve stále větší míře budou ekonomicky zohledňovány zejména negativní externality, tak aby ve strategických úvahách i v tržní praxi figurovaly skutečné společenské, nikoli pouze parciální náklady. Statky, u kterých je komplex těchto regulačních nástrojů veřejné správy uplatňován, jsou produkty zemědělství, lesnictví a rybníkářství, produkty průmyslu paliv a energetiky, obory těžby a zpracování nerostných zdrojů. Významným předmětem státní regulace jsou jednotlivé druhy dopravy letecké, železniční, silniční a vodní, dále produktovody, služby telekomunikační, ještě asi i služby poštovní. Tendence privatizovat tyto segmenty národního hospodářství a tím zbavovat veřejnou správu odpovědnosti za řadu možných tržních selhání (např. monopolizace a monopolní ceny) ve snaze posílit růst efektivnosti a získat prostředky pro nenasytný státní rozpočet, nemusí vždy vést správným směrem. Zdaleka ne všechny renomované ekonomiky postupují stejným směrem.

Je asi ještě mnoho dalších statků poskytovaných zjevnou i více subtilní formou každému z nás, každému členu našeho společenství. Vedle „neviditelné ruky trhu“ nás všechny provází někdy viditelná, jindy méně viditelná ruka státu, ruka veřejného sektoru. Stále méně zůstává statků volných a rapidně přibývá statků vzácných. Už i vzdušný prostor dělíme na volné a zakázané letové koridory a přidělená frekvenční pásma elektromagnetického vlnění.

1.2 ZPŮSOBY FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH STATKŮ

Veřejné statky zajišťuje veřejná sféra a financuje je prostřednictvím veřejných financí. **Veřejné finance** jsou peněžní vztahy, které vznikají v souvislosti s tvorbou, rozdělováním a realizací prostředků, souvisejících s financováním institucí a aktivit, které zabezpečují základní fiskální funkce. Veřejné finance spočívají na třech základních principech. Jde o principy **nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti**. Od ostatních finančních vztahů se veřejné finance liší tím, že se odehrávají mezi prvky veřejné rozpočtové soustavy na jedné straně a ostatními ekonomickými subjekty na straně druhé. **Hlavním subjektem** vztahů v rámci veřejných financí je **veřejná správa** a to jak státní tak regionální a místní samospráva. Existence i rozvoj veřejných financí jsou vyvolány tzv. **tržním selháním** a

nutností toto selhání korigovat. Mikroekonomické tržní selhání zahrnuje jednak poruchy alokace zdrojů, které vyplývají z nedokonalé konkurence, výskytu veřejných statků a externalit, jednak odchylky od „spravedlivého“ rozdělení vytvořených statků.

Makroekonomické selhání spočívá v odchylkách základních makroekonomických veličin (zaměstnanost, růst, cenová stabilita) od optima. Korekce těchto selhání je prováděna prostřednictvím **veřejných příjmů a veřejných výdajů** nebo **cenovou regulací**. Výsledným **produktem** těchto korekcí a aktivit institucí a orgánů veřejné správy v podmínkách smíšené ekonomiky, je **existence veřejného sektoru** (státního i municipálního). Základní otázkou veřejných financí je **definování cílů, nástrojů a dopadů rozpočtové a fiskální politiky**. Rozdíl mezi rozpočtovou a fiskální politikou je v orientaci aktivit veřejných financí. **Rozpočtová politika** se orientuje na mikroekonomickou alokaci a redistribuční stránku finančních aktivit, **fiskální politika** řeší stabilizační tedy makroekonomický aspekt veřejného financování s cílem uplatnit aktivně finance ke stimulaci veřejné poptávky. Vzájemný vztah mezi veřejnými příjmy a veřejnými výdaji může mít charakter **přebytku**, může být vyrovnán anebo může vyústit ve **schodek**. Rozpočtový schodek je známkou **fiskální expanze**, rozpočtový přebytek je známkou **fiskální restrikce**. Fiskální expanze přináší ve svých důsledcích **zvýšení agregátní poptávky**. Bývá dosažena buď cestou **zvýšení vládních výdajů na nákup statků a služeb** nebo **snížením daní** a tím zprostředkovaně **zvýšením soukromé spotřeby**. Fiskální restrikce je opakem fiskální expanze a vede k **útlumu, k omezení agregátní poptávky**.

Cílem rozpočtové politiky je profinancovat veřejné výdaje související s veřejným zabezpečením veřejných statků a služeb, externalitami a redistribucí důchodů ve společnosti. Znamená to vytvoření dostatečných prostředků na příjmové straně **rozpočtové soustavy** a efektivní vynakládání těchto prostředků v rámci různých položek veřejných výdajů. Veřejné rozpočty mají několik vzájemně propojených funkcí. Slouží jako **peněžní fond**, který je vytvářen rozdělován a užíván na principu nenávratnosti, neekvivalence a nedobrovolnosti. Veřejný rozpočet je také **finančním plánem** na rozpočtové období. Rozpočet je také **bilancí**, která srovnává běžné a kapitálové příjmy a výdaje. Rozpočet může být vyrovnaný, schodkový nebo přebytkový. Rozpočty jsou v neposlední řadě **nástroji politiky**. Státní rozpočet je nástrojem rozpočtové a fiskální politiky státu. Stát využívá příjmů a výdajů k **ovlivňování chodu ekonomiky**. Rozpočty územních samospráv jsou též nástroji **realizace územní politiky**. Zároveň zahrnují příjmy i výdaje související s výkonem decentralizované

státní správy. Funkce veřejných rozpočtů zároveň odpovídají obecným funkcím veřejných financí tj. **funkci alokační, redistribuční a stabilizační**.

V České republice je **subjektem rozpočtové politiky** především **Ministerstvo financí** a různé další orgány nebo útvary na nižších stupních rozpočtové soustavy. Prioritou rozpočtové politiky je vyrovnanost rozpočtového hospodaření ,přičemž u fiskální politiky tato zásada neplatí. Tak, jak jsou v souvislosti se zefektivňováním a demokratizací výkonu státní moci přenášeny pravomoci a odpovědnost na nižší,územní články státní správy a samosprávy,tak jsou také posilovány kompetence prvků veřejné rozpočtové soustavy na nižších stupních veřejné správy.

Podíl veřejných financí na národním hospodářství,struktura a formy centrálního i decentralizovaného rozpočtového financování, vychází z kulturně historických tradic a geografických důvodů,ekonomicko- sociálního vývoje a vývoje politicko -sociální a kulturní sebereflexe společnosti. Nástrojem rozpočtové politiky státu je **rozpočtová soustava**, kterou tvoří **veřejné rozpočty a mimorozpočtové státní fondy**. Veřejné rozpočty jsou tvořeny **státním rozpočtem,rozpočty krajů, obcí a svazů obcí a fondy územních samospráv**.

Podíl veřejných rozpočtů na HDP je v České republice asi 46 %,v tom se nikterak nevymykáme průměru vyspělých evropských zemí. V roce 2006 činila v ČR výše dosaženého HDP 3231 mld. Kč, výdaje státního rozpočtu 1020,6 mld. Kč z toho cca 32,2 mld. Kč příspěvek do samosprávných rozpočtů, 43 mld. Kč zdravotní pojistné za osoby u nichž je plátcem stát (důchodci, děti, studenti). Výdaje samosprávných rozpočtů činily 363,4 mld. Kč. Celkové výdaje systému veřejného zdravotního pojištění činily 180 mld. Kč. Schodek státního rozpočtu činil v roce 2006 –97,5 mld. Kč, schodek samosprávných rozpočtů 3,9 mld. Kč.

Je zřejmé, že státní rozpočet představuje dominantní část veřejných rozpočtů , příjmy a výdaje samosprávných rozpočtů včetně transferů ze státního rozpočtu a obraty všeobecného zdravotního pojištění představují další, nemalou část veřejných rozpočtů. Zbývající část veřejných rozpočtové soustavy představují **mimorozpočtové státní fondy**. Ty slouží k vytváření podmínek pro vícezdrojové financování. Jsou to Státní fond dopravní infrastruktury, Státní zemědělský intervenční fond, Státní fond rozvoje bydlení, Státní fond životního prostředí, Státní fond kultury a Státní fond pro podporu a rozvoj kinematografie.

Státní rozpočet sestavuje Ministerstvo financí vždy na jeden rok, ve spolupráci s navazujícími subjekty. Rozpočet je pak schvalován Parlamentem ČR ve formě zákona. Rozpočet je rozdělen do **jednotlivých kapitol** , které vyjadřují okruh působnosti a

odpovědnosti ústředních orgánů státní správy a dalších organizačních složek státu. Každá kapitola obsahuje příjmy a výdeje **správce kapitoly**. Státní rozpočet je sestavován podle rozpočtových pravidel, stanovených **zákonem č. 218/2000 Sb. Rozpočty samosprávných korporací** tj.krajů, měst, obcí a svazku obcí, pravidla hospodaření a kontroly těchto subjektů, organizačních složek a příspěvkových organizací jimi zřízených, stanoví **zákon o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů č. 250/2000 Sb.** Rozpočty sestavuje zpravidla finanční odbor územní samosprávy, které vycházejí z platného zákona. Při sestavování vycházejí z rozpočtového výhledu (smlouvy a závazky na 2 až 5 let). Rozpočet samosprávného subjektu schvaluje příslušné zastupitelstvo(nejvyšší volený orgán v spravující dané území).

1.2.1 PŘÍJMY VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ⁶

Hlavním příjmem veřejných rozpočtů jsou příjmy z daní a poplatků a to formou sdílených daní a daní výlučných (svěřených). **Výlučné(svěřené) daně** jsou vybírány podle celostátně platného zákona a plynou do zákonem stanoveného rozpočtu. **Sdílené daně** jsou rozděleny, dle daňového určení, stanoveným podílem do různých rozpočtů.

Výlučnými (svěřenými)daněmi jsou u krajů daně z příjmů právnických osob u nichž je poplatníkem kraj,.u obcí pak výnosy daně z nemovitostí nacházejících se na území obce,daň z příjmu právnických osob tehdy, když je poplatníkem obec. Výlučným příjmem státního rozpočtu jsou spotřební daň, silniční daň, poplatky za užívání dálnic, clo, daň dědická a darovací, správní (pouze některé obce a kraje mají příjmy z vybraných správních poplatků) a soudní poplatky. Největší příjmovou položkou státního rozpočtu je pojistné na sociální zabezpečení a příspěvek na politiku zaměstnanosti, které je dle platné rozpočtové skladby součástí daňových příjmů.

Sdílenými daněmi jsou **pro územní rozpočty** podíly na celostátně výnosu daní z příjmů fyzických i právnických osob, a na celostátním výnosu daní z přidané hodnoty. Podíl je stanoven jednak procentem z celostátního výnosu (8,92%-kraje,20,59%-obce), které připadá na sféru územních rozpočtů a pak konkrétním procentním podílem kraje, nebo u obcí procentem , které odpovídá poměru násobku počtu obyvatel obce a koeficientu velikostní kategorie obce, k součtu těchto násobků za všechny obce ČR.

⁶ Peková, J. – Pilný, J. – Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. přepracované vydání, ASPI, Praha, 2000.*

Příjmy veřejných rozpočtů dělíme také na návratné a nenávratné. **Nenávratné veřejné příjmy** představují daně, dávky, uživatelské poplatky za smíšené veřejné statky příjmy z pronájmu a prodeje státního, regionálního a obecního majetku. **Návratné veřejné příjmy** jsou příjmy, které jsou čerpány dočasně, po uplynutí určené doby musí být vráceny. Jsou to bankovní úvěry, půjčky, emise cenných papírů.

Příjmy lze dále dělit na běžné a kapitálové. **Běžné příjmy** se pravidelně opakují a jsou předurčeny k financování každoročně se opakujících výdajů. Běžné příjmy dále dělíme na daňové a nedaňové. **Kapitálové příjmy** jsou převážně jednorázové příjmy nedaňového charakteru (např. prodej dlouhodobého majetku).

Příjmy členíme dále na obligatorní a fakultativní. **Obligatorní (mandatorní) příjmy** vycházejí ze zákona. Jedná se o daňové příjmy a správní poplatky. **Fakultativní příjmy** jejich zavedení a výběr vycházejí z rozhodnutí orgánu veřejné správy. Jedná se např. o uživatelské poplatky za poskytnutý veřejný statek.

Daňové příjmy jsou převáděny správcem daně dle stanovených pravidel, ve stanovených časových intervalech, ve stanovené výši na běžné účty příjemců daně. Daň je ze zákona povinná, neekvivalentní, neúčelová platba u které při výběru dochází k přeměně ze soukromé peněžní formy na formu veřejnou. Daň se **pravidelně opakuje** (daň z příjmu, DPH, silniční daň nebo je **nepravidelná** a platí se jen za určitých okolností (daň z převodu nemovitostí, daň dědická a darovací). Dle možnosti poplatníka přesunout daňovou zátěž na jiný subjekt rozlišujeme daně na **přímé** (daň z příjmu, daň z nemovitostí, silniční daň, dědická a darovací daň) a na **nepřímé** (daň z přidané hodnoty, spotřební daň, daň z převodu nemovitostí, cla, poplatky za znečištění vody, vzduchu, poplatky za odpad).

Daně můžeme rozdělit také dle objektu zdanění na daně **důchodové** (zdaňují různé druhy příjmů), **majtkové** (zdaňují movitý a nemovitý majetek), **spotřební** (zdaňují spotřebu výrobků a služeb) jsou prezentovány **universální** daní což je DPH a **selektivní** spotřební daň.

Velmi důležité je z hlediska veřejných financí dělení daní na svěřené (výlučné) a na daně sdílené.

Clo představuje zákonem stanovenou platbu nenávratného, neekvivalentního a neúčelového charakteru, která je příjmem státního rozpočtu.

Poplatek je platba hrazená fyzickými i právnickými osobami za úkony či jinou činnost státních a územních orgánů. Poplatek je cenou za statky poskytované veřejným sektorem.

Daňový charakter mají místní poplatky, správní poplatky a poplatky za životní prostředí. Nedaňový charakter má uživatelský poplatek.

Speciální a významnou složkou příjmů státního rozpočtu je **sociální a důchodové pojistné** uhrazované právnickými i fyzickými osobami dle zákona jako nenávratná platba. Zvláštní položkou příjmů veřejných financí je **pojistné veřejného zdravotního pojištění**, které plyne do rozpočtů licencovaných 8 zdravotních pojišťoven. Je odváděno právnickými a fyzickými osobami. Za zákonem vymezenou skupinu pojištěnců (důchodci, nemocní, děti, studenti) platí pojistné stát, pomocí transferu ze státního rozpočtu.

Příjmy rozpočtů samosprávných územních celků vycházejí ze zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů, z rozpočtového výhledu a z údajů rozpisu platného státního rozpočtu a v něm obsaženým vztahům k rozpočtům samosprávných územních celků. Příjmy rozpočtu obce, který slouží po schválení jako finanční plán samosprávního celku jsou tvořeny:

- příjmy z vlastního majetku a práv,
- příjmy z výsledků vlastní hospodářské činnosti,
- příjmy z hospodářské právnických osob, pokud jsou příjmem obce, která je zřídila,
- příjmy z vlastní správní činnosti, včetně výkonů státní správy, ze správních poplatků, pokut a odvodů, které náležejí obci,
- výnosy z místních poplatků,
- výnosy daní nebo podíly na nich,
- dotace ze státního rozpočtu a státních fondů,
- dotace z rozpočtu kraje,
- příjmy z správní činnosti jiných orgánů, které patří obci,
- přijaté dary a příspěvky,
- jiné příjmy.

Příjmy krajů mají podobnou skladbu pouze v logice regionálního orgánu. Samosprávné orgány mohou, pro získání doplňkových návratných prostředků, využít úvěrových prostředků, emise vlastních dluhopisů, půjček a výpomocí apod. Pro získání nevratných dodatečných zdrojů je možno získat dotace ze státního rozpočtu, státních fondů, prostřednictvím Národního fondu i prostředky z EU (účelové a strukturální dotace).

1.2.2 VÝDAJE VEŘEJNÝCH ROZPOČTŮ⁷

Veřejné výdaje představují výdejovou stránku veřejných financí. Lze je charakterizovat jako vztahy rozdělení a užití prostředků veřejných rozpočtů a mimorozpočtových fondů v rozpočtové soustavě. Výdaje dělíme na :

- **alokační výdaje** tj.výdaje na nákup zboží a služeb (statků) pro potřeby veřejného sektoru ,výdaje na zabezpečení veřejných statků,
- **redistribuční výdaje** ,peněžní transfery různým subjektům, které jsou doménou především státního rozpočtu. Mezi redistribuční výdaje patří i dotace v rámci rozpočtové soustavy, zejména dotace ze státního rozpočtu do rozpočtu obcí a krajů,
- **stabilizační výdaje** ,jimiž se stát snaží ovlivňovat ekonomiku (pouze státní rozpočet), stabilizační výdaje mohou mít zároveň charakter alokačních výdajů (vládní výdaje- např.nákupy vlády pro veřejný sektor) resp. redistribučních výdajů (peněžní transfery).

Klasifikace (členění) veřejných výdajů:

- Běžné a kapitálové
- Návrtné a nenávrtné
- Plánovatelné a neplánovatelné

Běžné výdaje slouží k financování každoročně se opakujících potřeb. **Kapitálové výdaje** se využívají pro financování dlouhodobých, zejména investičních potřeb, jde o financování konkrétní investice, ale také na splácení investičního úvěru či půjčky, splácení emitovaných cenných papírů.

Nenávrtné výdaje ; většina veřejných výdajů má povahu výdajů nenávrtných a neekvivalentních. **Návrtné výdaje** – v určitých případech mohou mít veřejné výdaje návratný charakter.

Plánovatelné výdaje jsou nejdůležitější a největší částí veřejných výdajů , převažují zde mandatorní (nárokovatelné) výdaje , které jsou podloženy zákonnou úpravou (starobní důchody, podpory v nezaměstnanosti, výdaje na základní vzdělání). **Neplánovatelné výdaje** mohou mít podobu nahodilých výdajů (výdaje na odstranění následků povodní a živelních pohrom) nebo sankčních výdajů (pokuty za porušení rozpočtové kázně placené z obecních do státního rozpočtu. V průběhu rozpočtového období se mohou vyskytnout nepředvídané situace , které musí vláda financovat. Z toho důvodu je nutné vytvářet v každém veřejném

⁷ Peková, J. – Pilný, J. – Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru. 2. přepracované vydání, ASPI, Praha, 2000. Hamerníková, B.: Financování ve veřejném neziskovém sektoru. VŠB TU Brno, Ostrava, 2000. Kovaníková, D.: Nová abeceda účetních znalostí pro každého. Polygon, 1995.*

rozpočtu **rezervy** na krytí neplánovaných potřeb. Vytváření rezerv je nutné i s ohledem na **možné výpadky ve výběru veřejných příjmů(daní)**.

V dobách relativně nízké aktivity státu byly veřejné výdaje zaměřeny převážně na financování institucí. Financovány byly náklady na vládnutí , obranu, policii, zahraniční politiku a reprezentaci. Růst spektra vládních aktivit přinesl nutnost financovat také konkrétní **veřejné projekty**(v ekonomické,kulturní infrastruktuře), popřípadě celé **výdajové programy** (v oblasti sociální péče, zdravotnictví, vzdělávání, kultury, ekologie).

Užívání formy finančního krytí veřejných projektů a veřejných programů přináší **preciznější vymezení účelu** vynakládaných prostředků i jistotu, že nejde jen o pohyb finančních prostředků, ale o realizaci konkrétních cílů v jejichž důsledku:

- vznikají produkce specifických statků a služeb nebo investiční celky,
- je uskutečňována korekce nespravedlnosti vůči určitým skupinám občanů podle předem stanovených kritérií,
- motivují se některé ekonomické subjekty ,rozvoj určitých odvětví rozšíření určitých ekonomických aktivit.

Veřejné výdaje jsou tvořeny finančními prostředky v určitém objemu a struktuře s určitými zásadami přidělování, čerpání a kontroly plnění. **Veřejné výdajové projekty a veřejné výdajové programy** jsou pojmy označující věcné ekonomické procesy, činnosti, produkce nebo účelové transfery prostředků různým subjektům podle určitých zásad. Růstem aktivit a kompetencí státu docházelo k prohlubování rozdílu mezi těmito pojmy a zároveň k posílení významu programového financování oproti financování institucionálního charakteru. Veřejné výdaje dělíme na:

a. vládní výdaje:

- spotřebního charakteru:
 - i. financování institucí,
 - ii. financování výdajových projektů a programů;
- investičního charakteru:
 - i. financování institucí,
 - ii. financování výdajových projektů a programů;

b. transfery.

Vládní výdaje slouží v podstatě k nákupu vstupů do veřejného sektoru. Ty mohou být poskytnuty státními, regionálními a místními veřejnoprávními institucemi, organizacemi a

firmami, ale také soukromými ziskovými a neziskovými firmami formou spolufinancování nebo veřejných zakázek. Použití veřejných výdajů na pořízení těchto statků převážně ve veřejném sektoru vylučuje jejich využití v soukromém sektoru. Náklady obětovaných příležitostí těchto veřejných výdajů spočívají v ušlém výstupu ostatních sektorů ekonomiky.

Transfery jsou specifické veřejné výdaje, neodebírají výrobní kapacitu země, nevyžadují přímé hmotné protiplnění. Subjekt obdrží transfer a nemusí za to nic vyprodukovat ani poskytnout. Je to jasný projev neekvivalence v rámci veřejných financí. Transferové platby pouze zvyšují důchody některých skupin lidí, posilují jejich potenciální kupní sílu. Transfery také ovlivňují motivaci lidí k většímu či menšímu úsilí (pracovnímu nebo investičnímu).

Nákupy statků a služeb souvisí s realizací alokační funkce, transfery s realizací redistribuční fiskální funkce. V případě veřejné produkce statků není důležitá jen otázka výroby statků ale i rozhodování o způsobu jejich poskytování – tržní cena rovna nákladům, nižší cena nebo zdarma. V případě soukromé produkce statků s dotacemi nebo daněmi je nutno rozhodnout zda se uzavře kontrakt na výrobu statků s producentem ale veřejná správa zůstane kompetentní při jejich rozdělování,

- zda bude poskytnuta dotace výrobcí či spotřebiteli
- zda bude dotace poskytnuta přímo či daňovým systémem
- jaká budou kriteria poskytování dotací (nebo slev na daních).

Slevy na dani nejsou veřejným výdajem ale výdajem daňovým. Vláda se vzdává části daňového příjmu z důvodů alokačních či redistribučních.

Veřejné rozpočty – k zabezpečení všech činností, které veřejná správa vykonává, je nutno přerozdělit značný objem finančních prostředků. Tento proces se zajišťuje prostřednictvím rozpočtové soustavy, jejíž nejvýznamnější část tvoří veřejné rozpočty.

Státní rozpočet rozděluje výdaje ve své výdajové části dle stejných kapitol a správců kapitol jako své příjmy. Jde o všechny ústavní a státní orgány a instituce, např. presidentskou kancelář, Parlament, Senát, Úřad vlády, ministerstva, vládní a státní úřady a instituce. Jednotlivé kapitoly mají pak ve výdajích zahrnuty příspěvky na činnost jimi zřízených příspěvkových organizací, prostředky na reprodukci a údržbu svěřeného majetku, zdroje na dotace a příspěvky subjektům, které jsou v zákonné péči či v okruhu působnosti jednotlivých správců kapitol státního rozpočtu.

Výdaje rozpočtu samosprávných územních celků vycházejí ze zákona o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů č.250/2000 Sb. a rozpočtů schválených na běžný rok.

Z rozpočtu obcí se hradí:

- vlastní činnost obce v její samostatné působnosti, výdaje spojené s péčí o vlastní majetek a jeho rozvoj;
- výdaje spojené s výkonem státní správy, ke které je obec pověřena zákonem;
- závazky ze smluvních vztahů;
- závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými obcemi;
- úhrada úroků s přijatých půjček a úvěrů;
- výdaje na emise vlastních dluhopisů;
- výdaje na podporu subjektů provádějících veřejné prospěšné činnosti a podpora žádoucího podnikání.

Rozpočet se zpracovává v třídění podle rozpočtové skladby, stanovené Ministerstvem financí tak, aby vyjadřoval závazné ukazatele (finanční rozpočty) pro:

- výkonné orgány samosprávného územního celku;
- právnické osoby zřízené v působnosti samosprávného celku;
- další osoby , které mají být příjemci dotací a příspěvků z rozpočtu;
- jiné výdaje realizované v rámci působnosti obce včetně darů a příspěvků na sociální a humanitární účely.

Rozpočet krajů má podobnou skladbu a výdaje. Zahrnuje navíc dotace do rozpočtů obcí v kraji, závazky přijaté v rámci spolupráce s jinými územními celky a dotace Regionální radě regionu soudržnosti.

1.3 SOUHRN KAPITOLY

Z uvedeného popisu teoretického vnímání existence a fungování netržního segmentu národní ekonomiky vyplývá, že veřejný sektor a jím konzumovaná a přerozdělovaná část národního bohatství se stávají samozřejmou součástí existence vyspělé společnosti.

Otázkou zůstávají proporce a efektivnost tohoto procesu odnímání ekonomického potenciálu ziskové sféře a domácnostem. Již dnes v Česku pracujeme půl roku pouze pro veřejnou sféru. Podíl přerozdělení na nově vytvořené hodnotě se blíží 50 %. Obávám se, že stát, ve kterém má 60 % obyvatelstva výrazně nižší životní úroveň než by bylo akceptovatelné v sousedních vyspělých zemích, by měl vést dobře propracovanou sociální politiku a maximálně šetřit na

vlastní spotřebě. Neměl by provokovat nízko-příjmovou většinu reformami, které zvýší prostředky pro soukromou spotřebu nejlépe placené kategorie zaměstnanců a podnikatelů a zvýší životní náklady všem. Taková opatření mají pro ekonomický růst prakticky nulovou relevanci. Je také diskutabilní, je-li, spíše evropský model míry státních zásahů do života společnosti, optimální a zajišťuje-li efektivní konzumaci odejmutého národního produktu. Jsem přesvědčena, že v zemi naší ekonomické výkonnosti, jde o cestu chybnou. Do značné míry, samozřejmě, omezuje manévrovací prostor při redukci ekonomické náročnosti veřejné správy, naše členství v unijním prostoru. Výrazná redukce byrokratických procesů se asi ze strany bohatých členských zemí nedá očekávat. Přesto je jistě značný prostor k úsporám ve všech sférách. Nejdůležitější by bylo přehodnocení cílů veřejného působení státu a jeho správy, stanovení efektivní struktury institucionální a efektivního řízení procesů v těchto strukturách. Z vlastní zkušenosti vím, že zmatení cílů, sporná volba prostředků a neefektivní chování struktur, lze odhalit i na nejnižší úrovni hierarchie veřejné správy, na úrovni samosprávného řízení občanských korporací, jakými jsou obce. Z tohoto malého vzorku, lze odvodit jak obrovské ekonomické rezervy představují tyto množiny politických i lidských pochybení, mylných úsudků a rozhodnutí, na vyšších úrovních. Dostí módním, i když samozřejmě ve své podstatě asi racionálním, objektem národního i unijního zájmu, je odpadové hospodářství a recyklace materiálů. To aby bylo čisto a netopili jsme se v odpadech, je asi součástí evropské a nejen evropské kultury. Péče o biologické i neorganické odpady je asi předmětem zájmu lidstva již od dob předkřesťanských.

Recyklace se objevovala nejprve na tržních základech; výrobce papíru měl zájem přijít k levné surovině, ocelárny přidávaly do vsázky železný šrot či barevné kovy, vykupovala se rtuť, drahé kovy. Po nastolení otázky limitů růstu a udržitelného rozvoje na počátku 70 let, se stává postupně recyklace předmětem legislativních aktivit státu. Otázkou, která je asi dosti komplikovaně řešitelná je krátkodobá a hlavně dlouhodobá efektivnost těchto recyklačních aktivit. Obávám se, že je sice vyčíslitelný náklad na třídění, dopravu a využití recyklovaných materiálů, možná i krátkodobý výnos. Pokud však tato rovnice končí minusovým výsledkem, lze jen stěží vyčíslit efekty budoucí. Nejsem však bohužel vybavena dostatkem informací ani metodologickým aparátem abych mohla k odpovědi na tuto otázku přispět. Přesto jsem si vytkla za cíl podívat se zblízka na problematiku odpadového hospodaření na úrovni korporátní tj. menšího města. Zajímá mne pozice této aktivity v rámci široké škály dalších aktivit a statků poskytovaných, řízených a organizovaných samosprávným veřejnoprávním celkem. Chtěla bych, na úrovni jednoho, veřejnou správou poskytovaného statku, prozkoumat

organizační i věcnou formu jeho zabezpečování, jeho nákladovou stránku, subjektivní spokojenost občanů s touto službou i její cenou. Výsledkem by mělo být odhalení rezerv v efektivnosti poskytování této služby, rezerv ve zlepšení subjektivního vnímání služby ze strany adresátů, tj. občanů, a doporučení na změny.

2 KVALITA VEŘEJNÝCH SLUŽEB

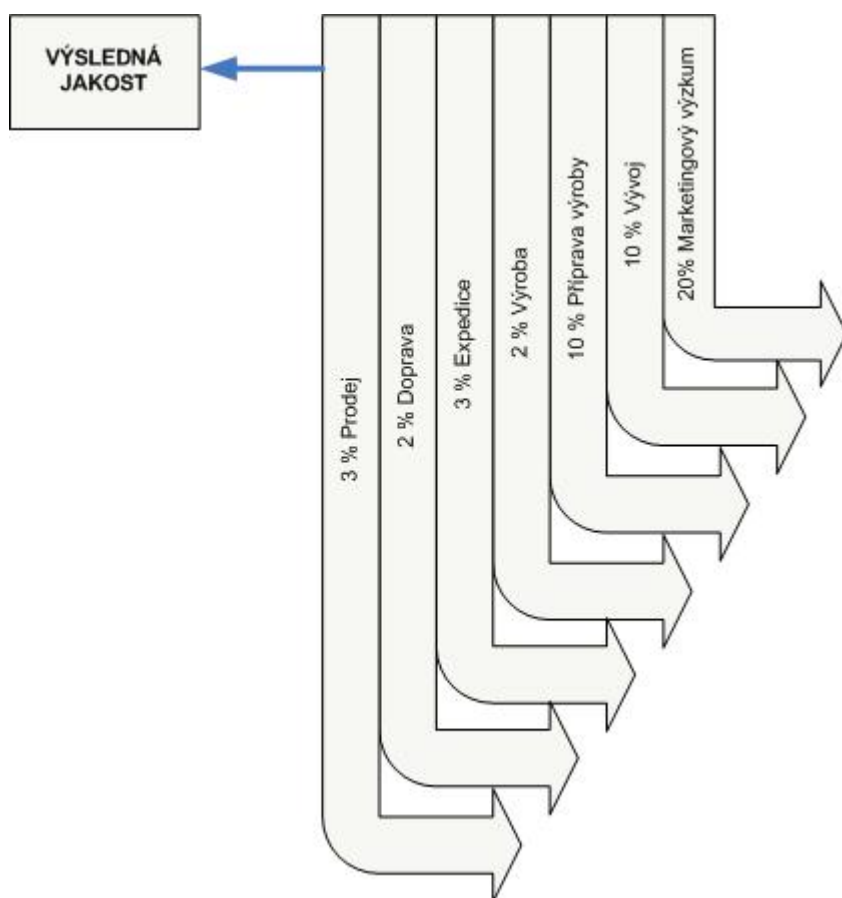
2.1 OBECNĚ K EFEKTIVNOSTI A KVALITĚ

Pojem **kvalita**, nebo též synonymum jakost, můžeme definovat jako celkový souhrn znaků entity, které ovlivňují schopnost uspokojovat stanovené a předpokládané potřeby. Pojemem entita je vymezeno všechno, co můžeme individuálně popsat, např. výrobek, proces, organizaci, systém. Schopnost entity uspokojovat potřeby je odvozena od úrovně jejích znaků, označovaných jako „znaky jakosti“. Znaký jakosti můžeme členit na kvalitativní a kvantitativní. Kvalitativní atributy jsou pro zákazníky rozhodující, jde např. o vůně, chuť, nelze je popsat číselnou hodnotou. Kvantitativní znaký jsou měřitelné, např. obsah vody, výkon. Pro laika je důležité, aby mu výrobek sloužil a tak si vybírá na trhu výrobky s vysokou jakostí. Ale není možné přijmout slogan typu, jakost je naprostá spokojenost zákazníků. Schopnost uspokojovat potřeby zákazníků není realizováno jen poskytováním služby, ale tato schopnost vzniká v rámci celého reprodukčního procesu. Tento fakt je graficky demonstrován známou spirálou jakosti (viz schéma níže). Uvnitř jeho systému jsou uskutečňovány procesy pro zabezpečení jakosti v různých fázích, od marketingového průzkumu trhu až po poskytování pogarančního servisu.

Totální jakost = 100 % plnění požadavků zákazníků

Existují ztráty vlivem nedokonalosti systému jakosti; 50% představují ztráty na jakosti.

Schéma 1 Možné ztráty vlivem nedokonalosti systému jakosti ve firmě

Pramen: Nenadál, a kol.⁸, 1998; vlastní úprava.

Management jakosti veřejných služeb stále nabývá na významu zejména z důvodů, že stále roste podíl služeb na tvorbě domácího produktu, že sféra služeb zaměstnává stále větší množství lidí. Velké množství organizací poskytujících služby se nacházejí ještě v náročnějších konkurenčních podmínkách než právě již zmiňované průmyslové podniky. Typické rysy pro management jakosti ve službách jsou následující:

1. charakter služeb je nehmotný, abstraktní a je tudíž obtížné měřit úroveň jejich jakosti,
2. cena nehraje u služeb dominantní roli,
3. pozitivní reference vyplývají z maximální spokojenosti zákazníků a hrají při vyhledávání dodavatelů služeb významnou roli než je tomu u hmotných produktů,
4. úspěch a účinnost poskytnuté služby je velmi významná, např. ve vzdělávání,

⁸ Nenadál, J. – Noskovičová, D. – Petříková, R. – Plíra, J. – Tošenovský, J.: *Moderní systém řízení jakosti. Management Prass, Praha, 1998.*

5. znaky jakosti kvality služeb jsou zjistitelné (např. rychlost obsluhy) a nezjistitelné (např. přepravní kapacita, kvalifikace lektora),
6. v oblasti služeb roste role lidského faktoru, zejména při styku se zákazníkem. Ten velmi citlivě vnímá pocit zájmu, péče, pochopení personálu,

Specifikovat službu definuje to, co má být poskytnuto. Děje se tak prostřednictvím znaků, které je zákazník schopen posuzovat. Znaky jakosti služeb můžeme členit u konkrétní firmy následovně (firma Hammond and Champness, jde o firmu opravující a udržující výtahy):

- bezpečnost - počet hlášených nehod,
- spolehlivost rychlé reakce - průměrný čas,
- spolehlivost - počet skutečných revizí výtahů k počtu plánovaných revizí,
- komunikace - počet písemných stížností,
- vzhled - úplný seznam výkonů,
- angažovanost – závažné - počet opožděných dokončení,
 - i. méně závažné - počet delších než 2 měsíce.

Pojem efektivnost⁹ u veřejných statků je klíčový problém. Z hlediska teoretického jde o integraci veřejných statků do schémat a do postupů optimalizace v podmínkách dílčí a všeobecné rovnováhy. Praktický problém spočívá ve správném rozhodnutí mezi veřejným a soukromým zabezpečením statků, o optimální nabídce, o optimální struktuře této nabídky. Dosažení stavu optima v podmínkách dílčí rovnováhy znamená rovnost poptávky a nabídky na dílčím trhu. V podmínkách všeobecné rovnováhy jde o dosažení tzv. zlatého pravidla neoklasiky (vyrovnání poptávky a nabídky pro každou dvojici statků a pro každou dvojici ekonomických subjektů). Stiglitz (1997) tvrdí, že „čisté veřejné statky jsou poskytovány efektivně pokud součet mezních měr substituce všech spotřebitelů se rovná mezní míře transformace“. Vysvětleno následovně: mezní míra substituce jednotlivého spotřebitele mezi soukromými a veřejnými statky udává, kolik jednotek soukromého statku je spotřebitel ochoten se vzdát při zvýšení své spotřeby veřejných statků o jednotku. Součet všech měr substituce udává, jakého množství soukromých statků jsou všichni členové společnosti ochotni se vzdát výměnou za jednotku veřejných statků. Mezní míra transformace měří počet jednotek soukromého statku, o který se sníží jeho výroba při zvýšení výroby veřejných statků o jednotku. Efektivní nabídka veřejných statků závisí na rozdělení příjmů. Dle Stiglitze je každá

⁹ Stiglitz, J., E.: *Ekonomie veřejného sektoru*. Grada, Praha, 1997. Samuelson, P.A. - Nordhaus, W.: *Ekonomie*. Svoboda, Praha, 1991.

změna rozdělení příjmů, která je zapříčiněna změnami v existujícím systému, vede i ke změně v efektivní nabídce. Položme si otázku-jak nejefektivněji zabezpečit nabídku veřejných statků? Samuelson (1991) říká, že „*přínosy čistých veřejných statků jsou natolik rozptýlené mezi obyvatelstvem, že žádná jednotlivá firma nemá ekonomický stimul k jejich výrobě*“. Naopak pak Stiglitz (1997) upozorňuje na fakt, že „*právě veřejné statky mohou být poskytovány soukromým sektorem, protože lze vybírat poplatky za jejich spotřebu*.“ Avšak soukromý sektor nezabezpečuje soukromou optimální produkci. Veřejné podniky se od soukromých liší ve dvou zcela důležitých aspektech: nemusí se obávat bankrotu a většinou nejsou vystaveny konkurenci. Cíle veřejných podniků jsou jiné než u soukromých podniků. Zde je největší zájem dosáhnout maximálního zisku, zatímco veřejné podniky musí brát v úvahu i vliv jejich činnosti na rozložení příjmů ve společnosti. Vláda reguluje produkci veřejných statků pro zvýšení efektivnosti.

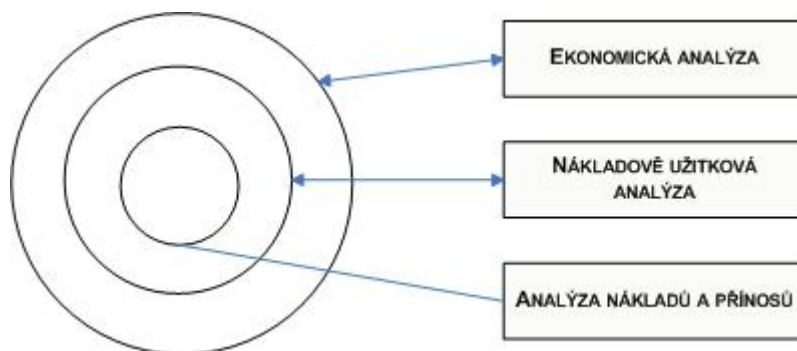
V praxi jsou využívány metody **finančních analýzy**, které jsou velmi významným, stále rozvíjeným, doplňovaným a strukturovaným komplexem metod, které slouží k diagnostikování ekonomických subjektů. Finanční analýza vychází z výkazů a dalších údajů finančního účetnictví, z účetnictví vnitropodnikového a manažerského, ze statistiky i operativní evidence. Analýza je prováděna za ekonomický celek, jeho jednotlivé části, aktivity a odpovědnostní okruhů. Nástroji analýzy jsou jednotlivé účetní položky, nejrůznější konstrukce finančních ukazatelů z těchto položek sestavených. Tyto ukazatele se v ideálním případě porovnávají se standardy a limity, vycházejícími z teorie i praxe. Jelikož podobných standardů, s nepopiratelnou výpovědní hodnotou, není nadbytek, a princip porovnávání je základním atributem finanční analýzy, porovnávají se ukazatele zkoumaného subjektu s podobnými subjekty ve stejném celku, odvětví, systémovém okruhu. Porovnávají se také nejrůznější finanční ukazatele jednoho subjektu v časové řadě, zkoumají se vývojové tendence a nepříznivé signály ve vývoji. Finanční analýza sice zkoumá minulost, její výsledky však umožňují nejrůznější aproximace a budování modelů chování v budoucím vývoji. Praktické meze finančních analýz a tím i jejich interpretací a aproximací, spočívají ve skutečnosti, že žádný subjekt není ve sféře variabilních a zejména fixních nákladů, podílu vlastního kapitálu, struktury a ceny cizích zdrojů, věcné struktury majetku a technologií, kvality a struktury pracovní síly, srovnatelný s dalšími subjekty. Zkušenosti manažerů, analytici i ekonomové v průmyslu, kde jsou tyto metody užívány a kontinuálně ověřovány, se shodují na tom, že užití finanční analýzy pro získání použitelných impulsů, které by sloužily

k taktickému i strategickému rozhodování, je velmi sporné. Považují je spíše za metody splňující předpoklady a nároky katedrového uvažování.

Ekonomické metody se používají pro hodnocení efektivnosti veřejných služeb. Ve veřejném sektoru bývá často problém jaké obecné varianty doporučit s ohledem na kritéria **nákladů a užitků**. Metody CMA, CBA...se označují jako analytické metody.

Jednou metodou z ekonomických analýz je **nákladově užitková analýza**, pomocí nichž zkoumáme ekonomické vztahy mezi náklady a užitky hodnocených ekonomických aktivit (programů, projektů, veřejných služeb). Formálně logicky můžeme vztah vyjádřit následovně (viz následující schéma).

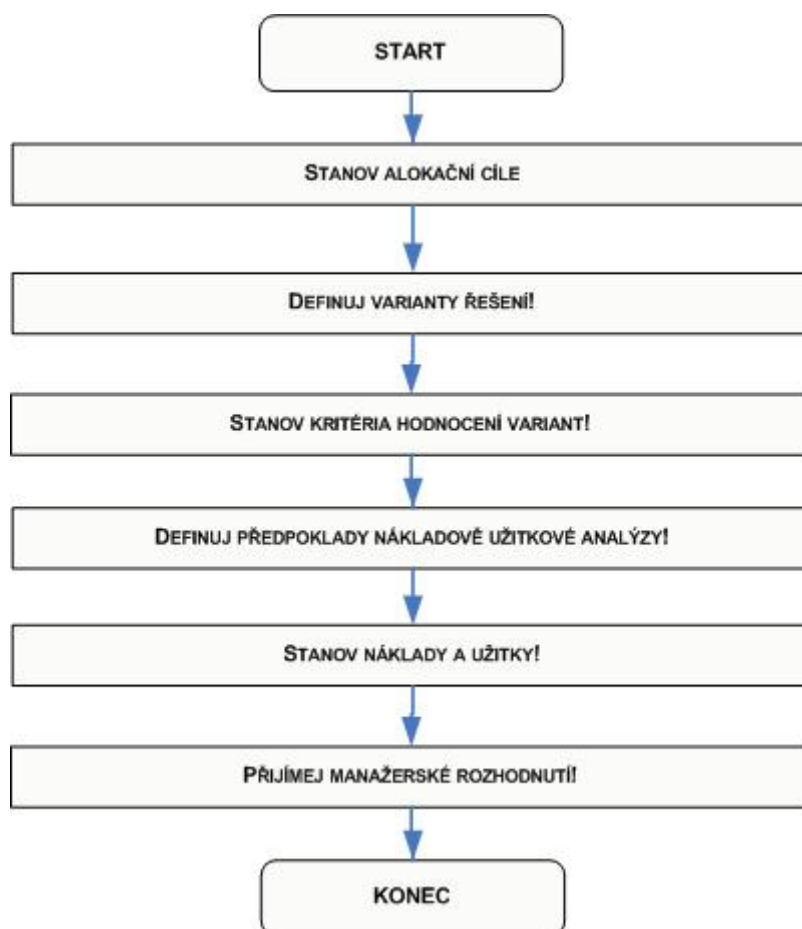
Schéma 2 Vymezení pojmů „ekonomická analýza a nákladově užitková analýza“

Pramen: Ochrana, 2005.

Klíčovým problémem u **nákladově užitkové analýzy** je řešení relace mezi náklady a užitky. Pokud jsou vstupy a výstupy měřeny stejnými jednotkami, peněžními, pak v procesu rozhodování o výběru nejvhodnější varianty maximalizujeme rozdíl mezi přínosy a náklady. V případě, že vstupy a výstupy nejsou měřeny ve stejných jednotkách, existují dvě varianty řešení. V první variantě maximalizujeme výběrem užitek při stanovených nákladech. A druhou variantou je výběr založený na minimalizaci nákladů potřebných k dosažení stanoveného užitku. Základní metody nákladově užitkové analýzy tvoří Analýza minimalizaci nákladů, CMA (cost-minimization analysis) vyjadřuje poměr mezi přínosy a náklady. Metoda CEA (cost-effectiveness analysis). A metoda CUA vyjadřuje změnu užitku v závislosti na změně v jednotce nákladů (cost-utility analysis).

Schéma 3 Postup při použití nákladově užitkové analýzy pro hodnocení variant

Pramen: Ochrana, 2005.

V další části bakalářské práce se budu zabývat pouze kvalitou a proto následující podkapitola bude zaměřena pouze na tuto problematiku.

2.2 METODY HODNOCENÍ KVALITY

Poskytované služby můžeme hodnotit přímo na základě stanovených kritérií a parametrů, nebo-li standardů (pokud existují) nebo nepřímo, a to formou dotazování uživatelů. V případě pokud neexistují standardy nebo jsou dohodnuty individuálně.

Nepřímou metodu jsem použila pro svou práci, metodu výzkumu uvedu později. Jedná se o dotazníkové šetření, v kterém prověřuji kvalitu služby, která je poskytována městem Turnovem svým obyvatelům.

Vstup do Evropské unie, omezené zdroje financí a přibývající agenda stále více nutí města a státní úřady k zefektivnění své práce a celého systému řízení. Jednou z cest, jak docílit kvalitnější veřejné správy, je zavádění moderních metod hodnocení kvality. Hlavním cílem je

zde poskytnout občanům, co nejkvalitnější služby s co nejmenšími nároky na veřejné rozpočty.

Mezi nejvíce využívané metody, které se v České republice aplikují, je **metoda CAF** (Common Assesment Framework). Tato metoda se skládá z devíti kritérií umožňující sebehodnocení organizace. Hodnocení se zaměřuje jak na kapacitu úřadu (např. lidské zdroje, strategické plánování) tak i výsledky jeho práce (vztah k zákazníkům, výkonnost, výsledky). Jde o metodu, která vznikla jen pro veřejný sektor. Tento model poskytuje jednoduchý rámec, který je vhodný pro proces sebehodnocení organizace veřejného sektoru na všech úrovních. Hlavní rysy organizace veřejného sektoru pro hodnocení výkonnost jsou: úspěšnost v poskytování služby, inspirativní změna, modernizace a management změn, fungování v oblasti legislativy, demokratická přiměřenost, zapojení zainteresovaných stran, efektivita vynakládaných prostředků, dovednosti v komunikování na politické úrovni.

Benchmarking je veřejné správě umožňuje úřadům a dalším institucím zvyšovat svoji výkonnost na základě vzájemného porovnávání a učení se jeden od druhého. Vybrané, přesně specifikované oblasti činnosti se porovnávají s cílem nalézt nejlepší řešení. Obce a města, která tuto metodu aplikují se sdružují do Benchmarkingové iniciativy 2005. Benchmarking označujeme jako soustavný proces poměrování služeb i výrobků a postupů, metod s nejtvrďšími konkurenty na trhu, repektive s těmi, kteří mají vedoucí postavení v dané oblasti., za účelem stanovení cílů našeho zlepšování. Benchmarking nemá jednoznačnou algoritmus, ale zde je sled činností:

1. identifikace objektu benchmarkingu – vymezení toho, co chceme hodnotit je podrobena analýze zákazníků. Objektem je nejčastěji určitý proces,
2. určení konkurentů - rozlišujeme celkem 3 druhy konkurentů: přímé, nepřímé a ty nejlepší v daném oboru,
3. výběr metody sběru dat a jejich shromažďování - používáme zejména dotazníky interview, pozorování na místě. V této fázi se zaměřujeme zejména na čas, náklady, rozsah neshod. Tuto metodu použijí ve své praktické části. Viz níže metody výzkumu,
4. vyhodnocení dat a definování mezer. Zde vyhodnocujeme rozdíly ve výkonnosti naší služby s konkurentem,
5. definování budoucí hladiny vlastní výkonnosti - stanovujeme cíle vlastního zlepšení s kombinací toho nejlepšího. V praxi jde o omezení zdrojů ,

6. vyhlášení a realizace projektu zlepšování-projekt na zlepšení je vyhlášen, měl by být podpořen vedením,
7. rekalibrace hladiny vlastní výkonnosti novým benchmarkingem-srovnávání se s konkurencí nesmí být nahodilé, musí jít o dlouhodobý záměr.

Balanced Scorecard je metoda vyvážených ukazatelů BSC se zaměřuje na rozvoj strategických řízení v jednotlivých činnostech úřadů. Metoda je založena na vyváženém sledování jak finančních, tak i nefinančních stránek rozvojových strategií a souvisí s kvalitou činnosti zavádění metod kvality na úřadech. V současné době je zavádění založeno na dobrovolnosti, což znamená, že každá municipalita si může zvolit jakou metodu na svém úřadě zavede.

2.3 METODIKA POUŽITÁ V PRAKTICKÉ ČÁSTI BAKALÁŘSKÉ PRÁCE

Pokud budeme posuzovat kvalitu služeb z hlediska smluvně napojených partnerů (právnických a fyzických osob) jde v podstatě o totéž jako u fyzických osob nepodnikajících. Posouzení výše, strukturace a spravedlnosti úhrad těchto služeb (místního poplatku a smluvní ceny). Úhrady občanů (fyzických osob) s trvalým pobytem v katastru města Turnov je řešeno místním poplatkem dle §10b zákona o místních poplatcích č. 565/1990 Sb. ve výši 500 Kč na občana za rok. V obecně závazné vyhlášce města Turnova jsou slevy pro občany nad 80 let a pro děti do dvou let; tyto skupiny občanů hradí pouze polovinu dané částky. Posuzovat budeme:

- absolutní výši (je to možné maximum 250 + 250 Kč),
- spravedlnost úhrad (administrativní jednoduchost vyvážena nezohledněním skutečného individuálního objemu komunálního odpadu),
- nezaplatnění osob produkujících odpady bez trvalého pobytu.

U smluvních cen služeb odpadového hospodářství pro právnické a fyzické osoby s oprávněním podnikat budu posuzovat:

- výši cen,
- spravedlnost jejich diferenciací,
- nezaplatnění vybraných subjektů,
- další připomínky.

Posouzení nedostatků ve kvalitě služeb odpadového hospodářství zajišťovaných Technickými službami Turnov, s.r.o bude provedeno z hlediska:

- Zastupitelstva a Rady města Turnov,
- odborných útvarů Městského úřadu.

Bude analyzována:

- Ekonomická efektivnost a hospodářské aktivity poskytovatele služeb na úseku odpadového hospodářství, ziskovost, ztrátovost, dotace.
- Rezervy ve kvalitě a efektivnosti Technických služeb všeobecně a z toho na úseku odpadového hospodářství.

Je zřejmé, že prakticky neexistují ryze objektivní kritéria pro posouzení většiny otázek, které si kladu v souvislosti s kvalitou služeb poskytovaných na úseku hospodaření s odpady v katastru města. Mohu získat pouze reprezentativní vzorek subjektivních odpovědí na tyto otázky. Posouzení kvality služeb poskytovaných fyzickým osobám, občanům města, v rámci samostatné působnosti města, a kvality smluvních služeb poskytovaných městem úplatně právníkům osobám a podnikatelům, budu řešit dotazníkovou metodou.

2.4 SOUHRN KAPITOLY

V první části jsem objasnila pojmy efektivnost a kvalita. Pojmem kvalita je myšleno soubor znaků určité věci, které ovlivňují schopnost uspokojování lidských potřeb. Zatímco u efektivnosti hodnotíme tzv. optimum mezi nabídkou a poptávkou. V praktické části budu vycházet z nabytých teoretických znalostí o kvalitě a hodnotila jsem kvalitu, dle spokojenosti občanů Turnova se službou, která je vykonávána technickými službami.

Metody finanční spolupracují s ekonomickými ukazateli. Zde je opravdu složité posuzovat dvě naprosto různorodá města, která mají jinou strukturu, z hlediska odlišného hospodaření, nebo jde i odlišný systém vybírání poplatku za odpady. Proto jsem shromažďovala pro praktickou část informace z okolních měst, zejm. obcí III. stupně, jen pro porovnání. Dokonce se setkáváme s městy, kde například poplatek za odpady na osobu vůbec nevybírají a celá částka je dotována městem. Myslím si, že v tomto případě jde o politiku zalíbit se co nejvíce občanům. Příklad je např. Nová Paka.

Metody ekonomické vycházejí z nákladově užitkové metody. Patří mezi ně např. CUA, CEA, CBA. Metody hodnotící kvalitu veřejných služeb jsou také CAF, EFQM, ale i dotazníkové metody, která bude použita v praktické části. Další metody používáme v řízení veřejných služeb, z nichž nejznámější je metoda MBO a metoda řízení podle cílů.

Zhodnocení kvality veřejné služby poskytované městem Turnov

Cílem praktické části je zhodnotit zejm. Kvalitu poskytovaných služeb v oblasti svozu a likvidace komunálního odpadu. Pro potřeby výzkumu jsem zvolila dotazníkovou formu. Výzkum se bude týkat fyzických osob (občanů) a smluvních uživatelů (podnikatelů). Výzkumný vzorek respondentů jsem rozdělila do tří segmentů (viz schéma 5), a to občané (1) bydlící na sídlištích, (2) v nájemních domech v městské zástavbě a (3) v rodinných domech a vilových zástavbách. Každý z těchto segmentů se vyznačuje specifiky, kterými jsou pro:

ad 1) kontejnery, či popelnice, jsou stanoveny většinou konsensem bydlících (družstevní samospráva, společenství vlastníků, komunální byty) a využívají společné kontejnery na tříděný odpad;

ad 2) problematičtější umístění popelnic, často ve dvorech, či chodbách objektů (klasické městské nájemní byty); nádoby na tříděný odpad jsou ve vzdálenějších místech;

ad 3) většinou dostatečný prostor pro popelnice; vzdálenější místa s nádobami na tříděný odpad; větší objemy bio-odpadů ze zahrad; více kovů a často i stavebního materiálů; velký problém nastává zejm. u starších lidí, kteří nevlastní motorová vozidla a pak se odpad, především velko-objemový vrší v prostorách mezi rodinnými domy.

Oblasti vymezená pro výzkum jsou následující:

První kategorie: Velká sídliště v Turnově:

- Lokalita 1: Výšinka
- Lokalita 2: Přepeřená ulice
- Lokalita 3: Ulice Jana Patčky
- Lokalita 4: sídliště Studentská

Druhá kategorie: Městské domy

- Lokalita 1: ul. Hluboká
- Lokalita 2: ul. 5. května
- Lokalita 3: ul. Skálova
- Lokalita 4: ul. Tázlerova

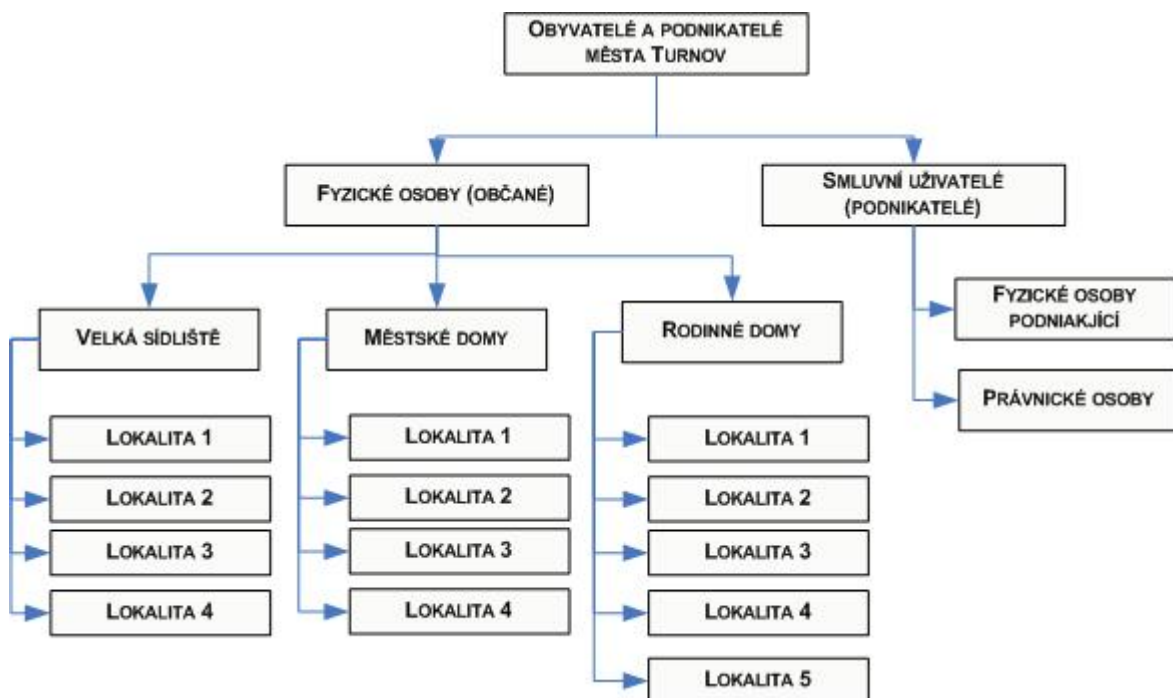
Třetí kategorie: Rodinné domy:

- Lokalita 1: Daliměřice
- Lokalita 2: Na Hruštici
- Lokalita 3: Nudvojovice
- Lokalita 4: Ohrazenice
- Lokalita 5: Plešany

U podnikatelských subjektů bylo provedeno následující rozlišení:

1. neziskové organizace, např. školy, které mají tuto službu od města zdarma;
2. fyzické osoby a drobní živnostníci mají povinnost zapojit se do systému pro nakládání s komunálním odpadem, kde vykáží, kolik odpadu evidují cca za týden;
3. právnické osoby (velké podniky) si sjednávají většinou firmy na odvoz odpadu; město u nich provádí pravidelné kontroly (v rámci přenesené působnosti) a kontrolují evidenci odpadu (je to jejich povinnost).

Schéma 4 Postup výzkumu ve městě Turnov

Pramen: Vlastní sestavení.

Způsob výzkumu

Dotazníky jsem vyplňovala s respondenty osobně v centru Turnova a podařilo se mi oslovit poměrně velkou skupinu z každého segmentu města. Výzkum jsem prováděla během jednoho

týdne, a to pravidelně každý den od pondělí do pátku mezi 10. a 15. hodinou před městskou radnicí. Část respondentů jsem oslovila zasláním dotazníků; zde jsem se setkala s menší návratností.

3 MĚSTO TURNOV: ZÁKLADNÍ CHARAKTERISTIKA A VEŘEJNÉ SLUŽBY

Město Turnov bylo založeno před více než 750 lety na středním toku řeky Jizery. V současné době má asi 14 600 obyvatel. Průmysl je zaměřen na broušení kamenů (přírodních a skleněných) šperkařství, sklářské strojírenství a další výroby. Město je tradiční dopravní křižovatkou železniční a silniční. Ve městě má již 120ti letitou tradici střední zlatnické a kamenářské školství. Je dlouhodobě známým a hojně navštěvovaným turistickým centrem Českého Ráje.

Dle zákona č. 128/2000 Sb., o obcích vykonává město Turnov činnosti v samostatné působnosti, vyplývající z Hlavy II., dále činnosti v přenesené působnosti dle Hlavy III., a to v základním rozsahu §61 odst.1 a) a v rozšířeném rozsahu § 64 a § 66 tohoto zákona. Město je pověřenou obcí s rozšířenou působností ve smyslu zákona č.314/2002 Sb. a jeho přílohy č.1 a 2. a působí ve vymezeném správním obvodu, určeném v §5 a §18 vyhlášky MVČR č. 388/2002 Sb. Je tedy obec III. typu a ve svém správním obvodu nemá žádnou obec II. typu.

Město je řízeno voleným městským zastupitelstvem, které má 27 členů. Výkonnou činnost vykonává zastupitelstvem volená rada města, která má devět členů, v čele s volenou starostkou, dvěma místostarosty. Úkoly v oblasti samosprávné i přenesené působnosti města zajišťuje Městský úřad Turnov, který je řízen starostou spolu s tajemníkem městského úřadu, kterému podléhají všechny odbory a zaměstnanci úřadu. Tajemník je jmenován starostou se souhlasem ředitele krajského úřadu. Je statutárním orgánem zaměstnavatele ve věcech pracovně - právních. Prostřednictvím pracovníků městského úřadu zajišťuje plnění usnesení zastupitelstva a rady města, koordinuje a kontroluje činnost pracovníků úřadu. Zajišťuje v plné šíři plnění úkolů v přenesené působnosti. Za svou činnost se zodpovídá starostovi. Úřad je rozčleněn na následující odbory, orgány a organizační složky. Vnitřní členění úřadu je na:

- kancelář tajemníka,
- stavební úřad,
- odbor finanční,
- odbor kontroly,
- odbor správy majetku,
- odbor sociálních věcí,
- obecní živnostenský úřad,

- odbor školství, kultury a sportu,
- odbor životního prostředí,
- odbor správní,
- odbor přestupkového řízení,
- odbor rozvoje města,
- odbor cestovního ruchu,
- odbor dopravní,
- odbor vnitřních věcí.

Organizačními složkami Města Turnova jsou:

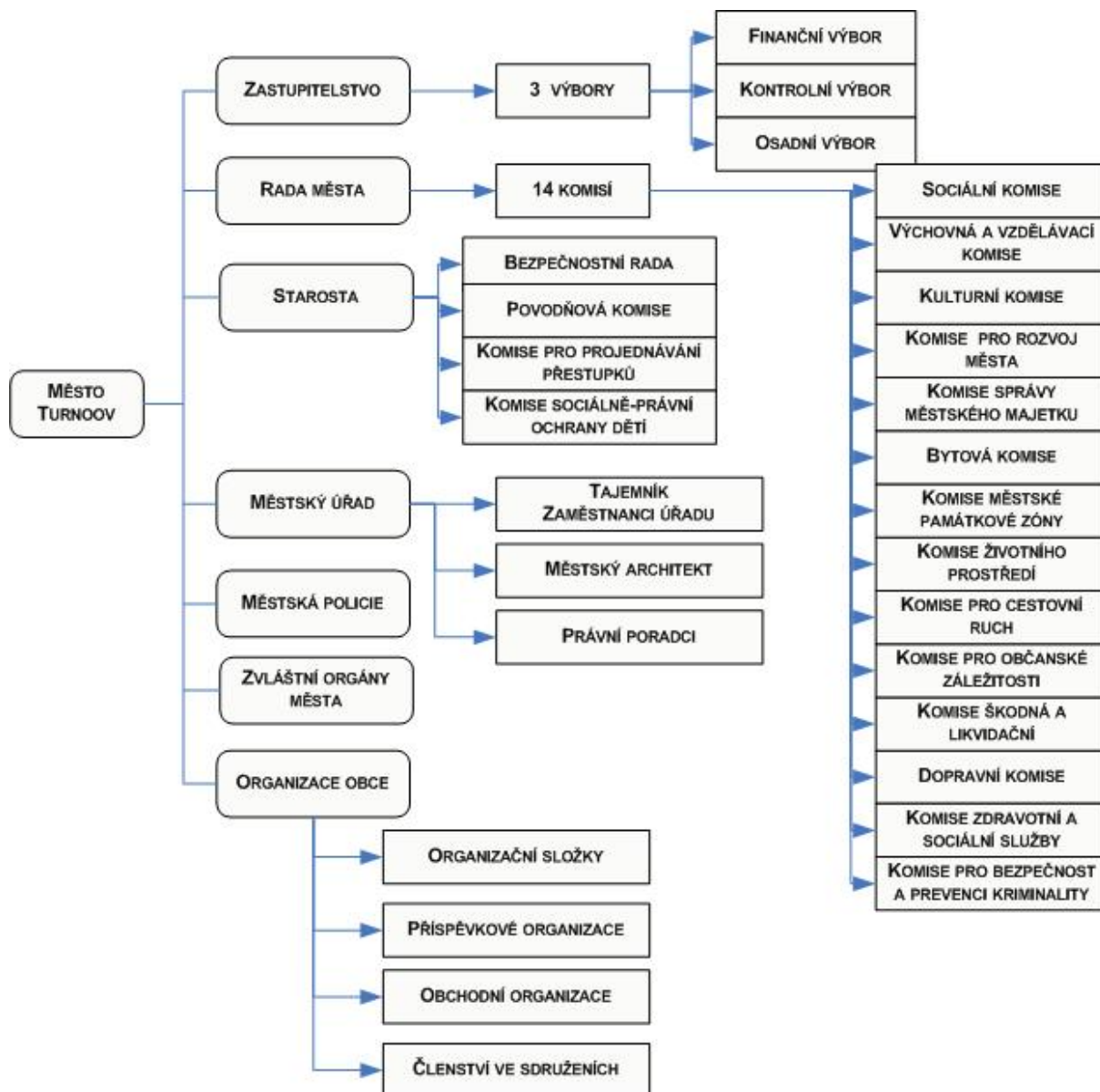
- Sbor hasičů Města Turnova,
- Městský útulek pro psy.

Orgánem obce je

- Městská policie.

Městský úřad je v oblasti samostatné působnosti dozorován krajským úřadem (výkon jeho přenesené působnosti) a i přenesené působnosti je kontrolován krajským úřadem, MV ČR a dalšími věcně příslušnými ministerstvy. V schématu č. 5 je uvedena organizační struktura města Turnov. Další struktura je uvedena v příloze č. 2 a 3.

Schéma 5 Organizační struktura města Turnov

Pramen: Organizační struktura města Turnov, vlastní úprava.

3.1 SLUŽBY POSKYTOVANÉ MĚSTEM

Město Turnov poskytuje širokou škálu veřejných služeb a statků, které lze rozdělit podle jednotlivých odvětví. V první řadě zajišťuje mnoho služeb veřejné správy včetně určitého stupně právní i správní jistoty, jsou to služby matrikářské, oddávání, výdeje dokumentů, registrace vozidel, správa přestupků, služby stavebního úřadu, územně správní služby, ověřování listin atd. Město zajišťuje řadu čistých veřejných statků jako bezpečnost na ulicích, odstraňování volně pobíhajících psů i jiných zvířat z ulic, bezpečnost požární, péči o veřejnou zeleň včetně parků a lesních porostů, řádný stav komunikací, veřejných a památkových budov a objektů, čistotu města, odklizení sněhu z veřejných komunikací, je

provozováno veřejné osvětlení. Výrazná péče je věnována) informovanosti občanů prostřednictvím plakátování, vývěsek a plakátovacích tabulí. Jako zpoplatněná služba jsou poskytovány informace o životě města prostřednictvím městského periodika „Hlasy a ohlasy“. Další širokou oblastí veřejně poskytovaných statků jsou statky smíšené. Jde o statky ,které nejsou zcela nedělitelné, nerivalitní a velmi často ani bezplatné, jejich rozšiřující se paletu ale zajišťuje veřejná správa v našem případě správa obecní. V oblasti (i) školství se jedná zejména o předškolní výchovu zdravých i handicapovaných dětí, základní školství a základní uměleckou výchovu. Dalšími oblastmi je (ii) zdravotnictví, kde je město zřizovatelem městské nemocnice a (iii) sociální péče, kde je pozornost zaměřena na handicapované děti a na seniory. V oblasti (iv) kultury jsou aktivity zaměřeny na využití volného času, objevování a rozvoj talentů dětí i dospělých, zvyšování komplexní kulturnosti života občanů. Provozována je městská knihovna, městské divadlo a kino, organizovány jsou kulturní akce (např. divadelní představení, koncerty, výstavy, soutěže). Zajišťovány jsou i (v) vzdělávací aktivity dětí, dospělých a seniorů. Rozsáhlé služby zajišťuje město v oblasti (v)tělovýchovy a sportu. Jedná se o provoz mnoha sportovních objektů, tělocvičen, hal, hřišť, cyklostezek, stadionů. Město zajišťuje (v) předškolní výchovu dětí v mateřských školkách a provoz základního školství. Zabezpečena je i předškolní a základní školní výchova dětí handicapovaných . Město zajišťuje(v)údržbu a rozvoj vodohospodářských a kanalizačních rozvodů a zařízení a tím i bezporuchové dodávky vody včetně kanalizace. Sídlištěm a vybraným subjektům a institucím jsou zajišťovány (v)dodávky tepla a teplé vody. Jsou zajištěny (v)parkování, (v)veřejné záchody, (v)smuteční síň, hřbitovy a kolumbárium. Další veřejnou službou je sběr a soz komunálních odpadů, organizování sběru tříděného odpadu a provozování sběrných dvorů pro likvidaci nebezpečných odpadů, velkoobjemového odpadu, bioodpadů a stavební suti a hlíny.

3.1.1 ZPŮSOBY POSKYTOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB A STATKŮ MĚSTEM TURNOV

Město Turnov využívá různé způsoby poskytování veřejných statků a služeb. Řadu služeb zajišťují přímo jednotlivé (i) odbory městského úřadu, které poskytují občanům ale i podnikatelské sféře řadu služeb veřejné správy v samostatné i přenesené působnosti. Organizují však i výběrová řízení a zadávají rozsáhlou škálu prací a zakázek soukromým firmám, jedná se o údržbu staveb, památkových objektů, komunikací, obhospodařování městské zeleně. Další okruh služeb poskytují (i) organizační složka obce, kterou je Sbor hasičů Města Turnova, zajišťující požární bezpečnost ve městě a okolí a (ii) vlastní orgán obce,

kterým je Městská policie, zajišťující dopravní a pořádkovou bezpečnost v katastru města. Služby poskytuje město prostřednictvím (iii) dalších subjektů s účastí města, jako například Vzdělávací centrum Turnov o.p.s., poskytující další vzdělávání dětí, dospělých i seniorů a Útulek pro psy., zajišťující ochranu před volně pobíhajícími psy i péči o opuštěné nebo ztracené psy. Značný objem veřejných služeb je poskytován (iiii) městem zřízenými příspěvkovými organizacemi, jsou to Městská nemocnice Turnov, Zdravotně sociální služby Turnov (zařízení pro ubytování a péči o seniory), Dětské Centrum pro péči o handicapované děti, Městská knihovna Antonína Marka Turnov, Středisko pro volný čas dětí a mládeže, 4 Základní školy, 8 mateřských škol, z toho jedna waldorfská, Základní umělecká škola Turnov, Základní škola speciální a mateřská škola speciální (pro děti se zdravotním a mentálním handicapem). Další, objemem nemalou část veřejných služeb zajišťují (v) obchodní organizace obhospodařující majetek města, založené na 100% účasti města Turnov. Jedná se o Městskou teplárenskou Turnov s.r.o., která zajišťuje dodávky tepla a teplé vody, Městskou sportovní Turnov s.r.o. organizující veškerý sportovní a tělovýchovný život občanů města, Kulturní centrum Turnov s.r.o. zabezpečující kulturní život města (kino, divadlo, výstavní sítě). Technické služby Turnov s.r.o. zajišťují péči o komunikace, čištění města, odklizení sněhu, veřejné osvětlení, hřbitovy, veřejné WC, veškeré činnosti odpadového hospodářství města včetně řady podnikatelských aktivit ve vztahu k dalším obcím a podnikatelským subjektům.

Technická základna zásobování vodou (vodní zdroje, rozvody, kanalizace, čistírny), jsou udržovány a rozvíjeny formou účasti města ve Vodohospodářském sdružení Turnov, což je (iv) sdružení obcí a měst v regionu obhospodařující a rozvíjející rozvody vody a kanalizaci na svých územích.

Informace o historii města, průmyslu, řemeslech, o etnografických a umělecko řemeslných artefaktech poskytuje pro občany města i návštěvníky (iv) Muzeum Českého ráje Turnov, které je (v) příspěvkovou organizací libereckého kraje. Jako další krajem zřízené příspěvkové organizace funguje v Turnově 5 středních škol. Jedná se o gymnasium se 100 letou tradicí, Střední uměleckou a vyšší odbornou školu zabývající se více než 120 let šperkařskými a konzervátorskými obory, Střední zdravotní školu, Obchodní akademii a hotelovou školu a konečně o Integrovanou střední školu, zabývající se výukou učňovských oborů.

Celou škálu služeb a produktů, které jsou modifikovány státem ať již jeho podílem na majetku producentů, nebo různými transfery, příspěvků a dotacemi nebo přímou regulací cen a produkce, poskytují občanům dodavatelé plynu, elektřiny, vody, uhlí dopravních výkonů, soukromých vzdělávacích subjektů apod.

V životě občanů hrají jistě roli statky a služby poskytované(v) soukromými neziskovými subjekty, nadacemi, obecně prospěšnými organizacemi, ať již mají sídlo v lokalitě nebo občanům Turnova jen poskytují prospěch. Mnohé získávají příspěvek od územní samosprávy, mají sponzory mezi místními podnikateli, firmami i občany.

3.1.2 FINANCOVÁNÍ VEŘEJNÝCH SLUŽEB MĚSTEM TURNOV

Veškerá činnost a aktivity veřejnoprávní korporace, kterou město Turnov tvoří je ekonomicky zabezpečena majetkem obce, příjmovými aktivitami obce a subjektů obcí zřízených, a jejím propojením na systém veřejných financí. Ty jsou tvořeny státním fiskálním systémem a soustavou veřejných rozpočtů. Součástí těchto rozpočtů jsou státní rozpočet, krajský rozpočet libereckého kraje a obecní rozpočet města Turnov. Rozpočet města je s oběma rozpočty propojen finančním krytím přenesených správních činností, příspěvků a dotacemi účelovými a strukturálními. Nejdůležitějšími příjmy obecního rozpočtu jsou příjmy daňové. Ty vycházejí ze zákona o rozpočtovém určení výnosů některých daní územním samosprávným celkům a některým státním fondům.č.243/2000 Sb. Dle tohoto zákona získává město příjem daní z nemovitostí, nacházejících se v jeho katastru, dále podíl na inkasu daní z příjmů a daní z přidané hodnoty. Daňový příjem vychází z objemu celostátního inkasa daní, a jeho podílu určeného k rozdělení obcím, dále z počtu občanů, kteří tvoří veřejnoprávní korporaci, a z kategorie velikosti obce. Výsledek tohoto dělení je ten, že za občana Prahy plyne do jejího rozpočtu 3,94 Kč v poměru k 1 Kč, kterou obdrží za občana turnovský rozpočet. Další složkou příjmů obecního rozpočtu jsou některé stanovené správní poplatky a poplatky místní. Nemalou částku pak zajišťují kapitálové příjmy, získávané prodejem obecního majetku, jedná se o prodeje pozemků stavebních i těch, které se stavebními, za nějakou dobu stanou. Město prodalo také značnou část městských bytových objektů. Pravidelně získává město dotace na výstavbu a rekonstrukce, opravy památek, apod. V minulosti získalo město značné prostředky od dnes již zemřelého emigranta-dobrodince. Jeho potomci však dobrodini ukončili. Řada „velkorysých“ akcí je pozastavena, nebo se značným zadlužením dokončována, Výdaje probíhají podle schváleného rozpočtu města. Rozpočet je sestavován na jeden rok Jeho příprava vychází z rozpočtového výhledu, který je zpracován vždy na 2 roky až 5let a zachycuje hlavní, zejména dlouhodobé, závazky, smlouvy a záměry). Vychází dále z údajů o rozpisu státního rozpočtu a z údajů vycházejících z vazby na sestavovaný rozpočet kraje. Rozpočet je zpracován podle rozpočtové skladby, kterou stanoví MFČR. Příjmy i výdaje jsou členěny dle odpovědnosti, druhů a odvětví. Orgány obce zpracovávají a projednávají rozpočet tak aby vyjadřoval závazné ukazatele jimiž se budou povinně řídit výkonné orgány obce,

právnícké osoby zřízené a založené v působnosti obce, další příjemci dotací nebo příspěvků z rozpočtu. Za jednotlivé oblasti příjmové a hlavně výdejové odpovídají na úrovni obce (města) správci jednotlivých částí rozpočtu, což jsou vedoucí odborů Městského úřadu a ředitelé organizačních jednotek města. Rozpočet se v průběhu roku mění a přizpůsobuje měnícím se potřebám. Po skončení kalendářního roku je zpracováván tzv. závěrečný účet, který kvantifikuje faktické příjmy a výdaje včetně strukturální skladby obou stran rozpočtu. Příjmy i výdaje jsou členěny, jak bylo řečeno, odvětvově, druhově, dle odborů Městského úřadu a ještě dle subjektů, kterých se položka týká. Příjmy i výdaje rozpočtu územní samosprávné složky lze dělit na příjmy pocházející z konkrétních právně podložených důvodů a z transferů, dále na výdaje na konkrétní nákupy produktů, prací a služeb, nebo opět na transfery.

Objemy finančních zdrojů a jejich užití ve městě Turnov v letech 2004 až 2006 ilustruje následující tabulka.

Tabulka 1 Rozpočet města Turnov za období 2004 - 2006

Závěrečný účet (tis. Kč)	2004	2005	2006
Daňové příjmy	151331	160352	165220
Nedaňové příjmy	45176	47606	57331
Kapitálové příjmy	31017	19506	64536
Dotace	162807	93743	98554
Příjmy celkem	390331	321207	385641
Běžné výdaje	302611	226730	227882
Kapitálové výdaje	87710	80586	188155
Výdaje celkem	390321	307316	416037
Rozdíl	10	13891	-30396
Nové úvěry	24500	27	46619
Splátky úvěrů	-24892	-10894	-25799
Stav úvěrů k 31.12.	59432	48560	69380
Běžný účet 1.1.	15187	14805	17829
Běžný účet 31.12.	14805	17829	8253
Cash Flow	-382	3024	-9576

Pramen: <http://www.turnov.cz/město-turnov/rozpocet-města/rozpocet-města-turnova.html>.

Z přehledu je zřejmé, že město doplňuje vlastní zdroje úvěrovými zdroji, které představují 15 až 17 % ročních příjmů. V daňových příjmech jsou, mimo příjmů z daňového určení také příjmy z poplatků (cca 10%). Nedaňové příjmy představují převážně nájmy majetku města a služby, placené řadou městských příspěvkových i podnikatelských organizací, dále jinými subjekty i občany. Kapitálové příjmy představují příjmy z prodeje převážně nemovitého majetku města. Dotace jsou souhrnem dotací z různých veřejných rozpočtů a fondů, určené na různé aktivity, činnosti a projekty.

Běžné výdaje jsou souhrnem nejrůznějších provozních úhrad a příspěvků poskytovatelům celé škály veřejných služeb, ale i krytí provozních nákladů orgánů města. Kapitálové výdaje jsou výdaje převážně investičního charakteru, zajišťující modernizaci a nové investice do majetku města, převážně obhospodařovaného příspěvkovými a podnikatelskými městskými společnostmi. Větší objemy byly, ve sledovaném období, investovány např. do modernizace a rozšíření komunikací, a to ve výši 15 mil. Kč, tělovýchovných a sportovních zařízení v hodnotě 27 mil. Kč, výstavby nového kulturního centra v částce 48 mil. Kč a modernizace nemocnice 38 mil.Kč.

Město Turnov sestavuje roční rozpočty a závěrečné účty v členění podle příjmů a výdejů (tzv. druhové třídění) vztažených k jednotlivým odborům, event. orgánům městské správy. Další dělení je dle krytí jednotlivých veřejných služeb (odvětvové třídění), příp. jejich poskytovatelů, finanční odbor městského úřadu nevede. Lokace nákladů na poskytované služby je ze strany externích poskytovatelů velmi obtížná a vyžaduje detailní analýzu prvotních dokladů. To je problematické a obtěžující zejména pro poskytovatele těchto dokladů - úředníky městského úřadu. Tabulka č.2 ilustruje dělení výdajů města Turnova v roce 2004 až 2006 dle jednotlivých odborů a orgánů v závěrečných ročních účtech.

Údaje v tabulce 2 dávají podrobnější představu o rozložení příjmů a výdajů města dle jednotlivých odborných činností, tedy i okruhů působnosti těchto odborných pracovišť. Ani z této tabulky však nelze určit objemy financí, které jsou ve sledovaných letech vkládány do konkrétního zajišťování sledovaných veřejných služeb.

Tabulka 2 Členění rozpočtu města Turnov dle jednotlivých odborů

Závěrečný účet (tis.Kč)	2004	2005	2006
3.1.2.1.1.1 Běžné výdaje			
Odbor správy majetku	46575	48171	50074
Odbor životního prostředí	16910	17711	16922
Odbor finanční	20829	20498	18464
Odbor školství,kultury a sportu	110907	34773	32127
Odbor cestovního ruchu	2113	2169	3739
Stavební úřad	55	93	47
Městská policie	5159	7329	6115
Odbor sociálních věcí	44023	44245	46946
Odbor rozvoje města	761	680	831
Hasiči	893	695	617
Odbor dopravy	48	42	174
Odbor správní	1051	308	1859
Zastupitelé	13272	8548	6140
Kancelář tajemníka	40015	41468	43827
3.1.2.1.1.2 Celkem	302611	226730	227882
3.1.2.1.1.3 Kapitálové výdaje			
Odbor správy majetku	39775	55915	64735
Odbor životního prostředí	221	558	588
Odbor finanční	0	0	0
Odbor školství,kultury a sportu	2615	911	2856
Odbor cestovního ruchu	0	0	0
Stavební úřad	0	0	0
Městská policie	1552	1188	2195
Odbor sociálních věcí	0	0	0
Odbor rozvoje města	40738	13650	68077
Hasiči	1000	1454	0
Odbor dopravy	77	712	1022
Odbor správní	48	96	300
Zastupitelé	868	5113	47845
Kancelář tajemníka	816	989	537
3.1.2.1.1.4 Celkem	87710	80586	188155
3.1.2.1.1.5 Výdaje celkem	390321	307316	416037

Pramen: //www.turnov.cz/modules/dokumenty/dokumenty.html

O prezentaci těchto údajů se pokouším v tabulce č. 3, která uvádí provozní a investiční náklady, které městský rozpočet uvolňuje na jednotlivé druhy veřejných služeb.

Tabulka. 3 Členění příjmů a výdajů dle jednotlivých odvětví

Veřejná služba (tis.Kč)	2004	2005	2006
Provozní výdaje			
Komunikace	3991	4170	1424
Osvětlení	1411	1394	1250
Tělovýchova a sport	7386	9553	8250
Kultura	7656	8164	7426
Mateřské školství	3096	4088	3839
Základní školství	9207	10283	9596
Pomocné školství	545	360	500
Základní uměl.školství	100	0	0
Sociální služby handicapované děti	1577	1630	2808
Sociální a zdrav.služby senioři	13668	14258	13700
Hasiči	893	695	815
Městská policie	5159	6817	8310
Útulek pro psy	175	227	355
Informace občanů	1020	743	459
Komunální odpad	10003	10144	9600
Ostatní činnosti Tech.služebTurnov	10575	10516	10659
Celkem	85456	86788	80415
Investiční a kapitálové výdaje			
Komunikace	7030	0	8243
Osvětlení	0	1302	1168
Tělovýchova a sport	10895	7614	8436
Technické služby Turnov	239	389	6853
Hasiči	1000	1454	0
Městská policie	0	0	2195
Kulturní činnost	4985	2126	40712
Městská nemocnice	500	5282	32176
Informace občanů	324	0	0
Vodohospodářské sdružení obcí	0	0	28694
Smuteční síň	7115	0	0
Celkem	32088	18167	128477
Výdaje celkem	117544	104955	208892

Pramen: //www.turnov.cz/modules/dokumenty/dokumenty.html.

3.2 SOUHRN KAPITOLY

Veřejné služby, které jsou ve městě Turnov poskytovány občanům, bydlícím v katastru města, ale i rekreantům, turistům a dalším návštěvníkům města i celého Českého Ráje, jsou velmi

různorodé a mnohdy nemají ostré a exaktně vymezené obrysy. Jsou poskytovány řadou podnikatelských, regionálních, občanských, církevních, spolkových a dalších subjektů, které rozvíjejí své aktivity v uvnitř a vně teritoria města, často zcela nezávisle na samosprávných orgánech města i sousedících obcích. Ve svém výzkumu jsem se soustředila na veřejné služby, které jsou zajišťovány městem přednostně pro občany města a jejichž organizační zabezpečení má definovaný organizační rámec. Vynechala jsem péči o městskou zeleň, městské lesy, městské, dosud neprivatizované byty, péči o památky, zejména církevní, poněvadž tyto oblasti jsou dosud zabezpečovány různými dodavateli přímo řízenými jednotlivými pracovníky (referáty) městského úřadu.

Analyzuji tedy služby poskytované orgány a organizacemi města, městskými příspěvkovými a městskými podnikatelskými organizacemi. Uvedené organizace podnikají výlučně s majetkem města. Za užívání tohoto majetku uhrazují městu nájemné. S výjimkou Městské teplárenské Turnov a Vodohospodářského sdružení Turnov, jsou činnosti všech subjektů v poskytování veřejných služeb hrazeny částečně z rozpočtu města. Dalšími zdroji jejich financování jsou tržby od odběratelů jejich služeb a další příjmy. Městské podnikatelské organizace, své výkony městu většinou fakturují. Investiční náklady, pořizování nových nemovitostí, jejich modernizace, pořizování movitých investic, jsou zpravidla hrazeny přímo městem.

Z analýzy nákladů, provozních i investičních, vydaných městem v letech 2004 až 2006 vyplývá, že na školství je vydáváno 10 až 15%, na sport a tělovýchovu asi 16 % celkových výdajů, asi 12 až 14 % je vydáváno na sociální péči o seniory a handicapované děti, 8 až 15 % je vydáváno na nemocnici a zkvalitňování jejích služeb, na kulturu asi 10 až 23 % (včetně výstavby kulturního centra), 8 až 10 % čerpá městská policie, 5 až 9% je vydáváno na komunikace. Aktivity Technických služeb Turnov s.r.o., které zajišťují mimo údržby komunikací a osvětlení, celé odpadové hospodaření města připadá cca 10 % hřbitovů, výdajů, na údržbu čištění města a další práce cca 10% výdajů města. Ostatní položky představují podílově méně významnou zátěž městského rozpočtu. Zdá se, že město zachovává vzájemné proporce veřejných služeb tak, jak byly v posledních 50ti možná i 70ti letech poskytovány. Služby se pouze modernizují a přizpůsobují současnému vnímání a vkusu obyvatel města. Zdaleka nedosahují občanské aktivity a spolkové činnosti úrovně předkomunistického období. To je však jev všeobecný. Hypertrofované jsou v posledních 15 letech, dle mého názoru, rozvoj a objemy investic do sportovního soutěžení a soutěžního sportování. Přitom v současné době jsou ve městě se 14,5 tis. obyvateli zrušena všechna koupaliště a nové projekty jsou natolik megalomanské, že na ně město nemůže získat prostředky. Neúměrný je i rozsah

výstavby kulturního domu, který finančně utlumí rozpočet na několik let, a jehož provoz bude město finančně zatěžovat celá desetiletí. To je však nemoc volených zástupců, šířící se z „Prahy do podzámčí“.

4 ZHODNOCENÍ KVALITY TECHNICKÝCH SLUŽEB MĚSTA TURNOV

Úkoly města Turnova v oblasti hospodaření s odpady ve vlastním katastru vyplývají ze zákonných ustanovení, kterými jsou zejm. zákon č.128/2000 Sb., o obcích; zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností; vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů a zákon č.185/2001 Sb., o odpadech.

Veřejnou službu likvidace směsného a tříděného komunálního odpadu zajišťuje město prostřednictvím podniku Technické služby Turnov, s. r. o., který městu tuto službu fakturuje. Služba je zajišťována na katastru města, a to fyzickým osobám bez oprávnění podnikat. Je uložena § 16 a 17 zákona o odpadech. Služba je tedy poskytována v rámci samostatné působnosti¹⁰ a sestává z těchto dílčích segmentů:

- a) periodický odvoz směsného odpadu shromažďovaného v zakoupených popelnicích a kontejnerech, přistavených na stanovených místech (u vchodů budov);
- b) periodické vyprazdňování kontejnerů s tříděným odpadem umístěných na určených stanovištích – sklo,papír,plasty,železné kovy;
- c) možnost předat nebezpečné odpady.velkoobjemové a bio odpady na sběrných dvorech;
- d) možnost likvidovat stavební odpad,zeminu a na sběrných dvorech za úplatu;
- e) třídění, prodej nebo likvidace odpadů ze stavebních dvorů a svozu směsného komunálního odpadu.

Za tuto službu hradí každý občan, který má trvalé bydliště na katastru města, ročním poplatkem dle § 10b zákona o místních poplatcích¹¹.

V návaznosti na § 17 odst.6 zákona o odpadech¹² zajišťuje město, prostřednictvím Technických služeb Turnov, s. r. o., stejnou službu i pro fyzické osoby, oprávněné podnikat a právnické osoby (podnikatelské i nepodnikatelské), avšak na smluvním základě a za úplatu. Odvozy odpadů přímo na sběrné dvory jsou u těchto subjektů zpoplatněny dle likvidované váhy.

¹⁰ Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích, hlava II.

¹¹ Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

¹² Zákon č. 185/2001 Sb., o odpadech.

Správní činnost, vymezenou zákonem o odpadech a prováděnou ve smyslu Hlavy III o přenesené působnosti obcí, zákona o obcích, která spočívá v plnění § 79 zákona o odpadech, provádí městský úřad na katastru města, ale i na rozšířeném katastru stanoveném zákonem č.314/2002 Sb.o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Rozsah katastru je určen vyhláškou MVČR č.388 /2002 Sb. Úkoly jsou zabezpečovány zaměstnanci městského úřadu, kteří prokázali odbornou způsobilost pro činnosti dle uvedeného paragrafu. Jedná se o schvalování, vyjadřování, evidenci, kontrolní činnost, udělování a rušení souhlasu na úseku odpadového hospodaření a aspektů zákona o odpadech.

Již zcela mimo přímou působnost městského úřadu jsou Technickými službami Turnov poskytovány smluvní placené služby na úseku odpadového hospodaření obcím, které nejsou v katastru města, jsou městským úřadem jenom správně řízeny (rozšířené katastrální území) a dále i podnikatelů na rozšířeném správním území. Toto jsou již čisté podnikatelské aktivity Technických služeb, které by měly zvyšovat efektivnost hospodaření s odpady a okolním obcím pomoci zajistit odpady.

Společnost Technické služby Turnov s.r.o.vznikla transformací městské rozpočtové organizace Technické služby města Turnova ke dni 1.1.1997.Jediným společníkem (majitelem) je město Turnov. Areál Technických služeb vybuodovalo Město Turnov, společnost je zde nájemníkem, movitý majetek(vozidla,vybavení)je majetkem společnosti.

Společnost zajišťuje pro Město Turnov a jeho občany:

- opravy a údržbu komunikací a chodníků v katastru města v celkové délce 80 km,
- čistotu města včetně úklidu sněhu v zimním období,
- svoz a likvidaci komunálního odpadu,
- provoz sběrných dvorů,
- překladiště odpadů a recyklaci stavebních odpadů,
- údržbu veřejného osvětlení –celkem 1900 světelných zdrojů,
- správu 7 hřbitovů cca 3200 hrobů,
- výlep plakátů.

Společnost zajišťuje dále tyto služby:

- přistavování velko-objemových kontejnerů, včetně zajištění likvidace odpadů;
- prodej popelnic;
- recyklace stavebních odpadů a živců;

- prodej a doprava písků dle přání zákazníka;
- práce s montážní plošinou MP13, opravy venkovního osvětlení;
- opravy komunikací-pokládky živičných povrchů menších rozsahů;
- úklid komunikací a parkovacích ploch-zametací vozy , autokropice;
- zajištění zimní údržby-úklid sněhu, zajištění posypu, prodej posypových hmot;
- výlep plakátů a reklam na 17 plochách ve městě;

Společnost Technické služby Turnov s.r.o. zaměstnává 46 zaměstnanců, jediným společníkem je Město Turnov, jeho vklad činí 7600 tis.Kč. Společnost je řízena jmenovaným jednatelem. Dozorčí rada má 5 členů. V roce 2006 dosáhla společnost následujících výsledků:

Tabulka 4 Hospodaření Technických služeb, s.r.o Turnov

Hospodaření TST s.r.o. v r.2006	(v tis.Kč)
Tržby za prodej služeb	30263
Tržby z prodeje materiálu	4840
Výnosové úroky	31
Ostatní provozní výnosy	1501
Celkem výnosy	36635
Spotřeba materiálu a energie	16918
Osobní náklady	11582
Daně a poplatky	931
Odpisy DM	2383
Zúst.cena prodaného DM	3930
Nákladové úroky	28
Ostatní provozní náklady	437
Ostatní fin.náklady	35
Celkem náklady	36244
Výsledek hospodaření	391

Pramen: www.turnov.cz.

Ve struktuře jednotlivých činností byly náklady a výnosy rozčleněny následovně (viz následující tabulka).

Tabulka 5 Náklady a výnosy dle jednotlivých činností

Středisko(tis.Kč)	Náklady	Výnosy	Hospod.výsledek
Komunikace	3919	4213	294
Čistota města	6589	6820	231
Odvoz odpadu	21150	20746	-404
Veřej.osvětlení	2276	2376	100
Plakátování	267	334	67
Veřej.WC	660	660	0
Hřbitovy	1594	1697	103
Celkem TST	36455	36846	391
Z toho: správní režie	4727	44	-4683

Pramen: informace z Technických služeb, s.r.o Turnov

Organizační schéma Technických služeb Turnov je následující:

- jednatel;
- vedoucí ekonomického útvaru;
- vedoucí útvaru dopravy;
- vedoucí útvaru provoz;
- vedoucí útvaru odpady;
- ekonomický útvar má kromě vedoucí mzdovou účetní a fakturantku
- doprava disponuje autoparkem včetně speciálních multikár zajišťujících odběr a lisování komunálních odpadů z nepřístupných míst.

Útvar odpadu má k dispozici 2 speciální vozy pro sběr komunálního odpadu. Ve skupině výkonných pracovníků, která činí 39 lidí jsou šoféři, popeláři, obsluha sběrných dvorů, hrobníci, obsluha WC, skladníci a manipulační dělníci. Organizace práce a tím i využívání jednotlivých pracovníků musí být značně flexibilní tak, aby mohly být plně zajišťovány úkoly pravidelné i sezónní (např. sníh, výzdoba města).

Odpady jsou v rámci města rozděleny v souladu s celostátní metodikou do těchto kategorií:

1. Odpady kategorie N- nebezpečné, např. lednice, televize, autobaterie, barvy, ředidla laky apod. od roku 2004 vznikla kategorie zpětného odběru distributorů či výrobců (oleje, akumulátory, baterie, výbojky, pneumatiky apod.);
2. Odpady kategorie O- ostatní, ty zahrnují:
 - druhotné suroviny (sklo, železo, papír, tetrapack, plast),
 - ostatní odpady - směsný komunální, objemové, stavební, bio, odpady.

Shromažďování, svoz a likvidace jednotlivých druhů odpadu jsou ve městě Turnov řešeny následovně. **Odpady kategorie N** – nebezpečné odpady mohou občané likvidovat předáním ke zpětnému odběru přímým prodejcem, kteří jsou povinni postarat se o předání certifikovaným likvidátorům, nebo odevzdají odpady ve sběrných dvorech provozovaných Technickými službami Turnov, případně využijí ambulantního sběru, který provádějí TST 2x ročně. Ve městě Turnov jsou zastoupeny prodejny všech výrobků s povinností bezplatného zpětného odběru, přesto zavedly TST středisko zpětného odběru pro lednice, elektrošrot a monočlánky. Za úplatu mohou nebezpečné odpady vyvážet na sběrné dvory i drobní podnikatelé. **Odpady kategorie O** – ostatní odpady, jsou pro občany města řešeny organizačně takto:

Druhotné suroviny (tříděný odpad) v rozsahu sklo, papír a plasty je shromažďován do barevně označených kontejnerů, které jsou rozmístěny na 51 místech v katastru města. Některé kontejnery jsou ve vlastnictví města, některé ve vlastnictví Technických služeb Turnov. Kontejnery jsou vyprazdňovány v potřebných intervalech. Sklo vyprazdňuje smluvní firma, shromažďuje ho a třídí v městském sběrném dvoře, dále jej pak odváží kamionem přímo do skláren Kyjov a Příbram. Papír vyprazdňují Technické služby, třídí a shromažďují ho ve sběrném dvoře a odváží ho do Kovošrotu Liberec. Plasty vyprazdňují Technické služby a přímo ho odvázejí do Severočeských komunálních služeb Jablonec nad Nisou. Za každé vyprázdnění kontejneru na tříděné odpady fakturují Technické služby Městu Turnov 28 Kč. Kovy a dřevo mohou vyvážet občané na sběrné dvory TST. Kovy též svážejí ambulantně TST asi 2x ročně. Drobní podnikatelé mohou za úplatu vyvážet tříděné odpady na sběrné dvory TST. Často také podnikatelé ale i občané prodávají kovy a papír provozovně libereckého Kovošrotu, který má v Turnově provozovnu.

Ostatní odpady v rozsahu: komunální směsný odpad, objemový odpad, stavební odpad a bio odpad, jsou likvidovány takto:

- Směsný odpad je zatím převážně komunální odpad netříděný, který je shromažďován občané do popelnic a kontejnerů, jejichž vlastníky jsou občané, družstevní samosprávy, vlastníci nájemních bytových objektů. (teoreticky a cílově by měla tato kategorie odpadu představovat vše co zůstane občanovi po náležitém vytrídění domovního odpadu) Tento odpad je svážen pravidelně jednou týdně, 90% tohoto odpadu je odváženo přímo do Spalovny Liberec (30 km), 10% na skládku v Košťálově (20 km).

- Objemové odpady(textil,nábytek,podlahové krytiny apod.), stavební a bio odpady odvázejí občané zdarma na sběrné dvory obhospodařované také Technickými službami Turnov .Možné je za úplatu objednat přistavení a následný odvoz velkého kontejneru na bioodpady, velkoobjemové a stavební odpady. Na sběrných dvorech se ,za pomoci odpad vyvázejících občanů, vyvážený odpad dále třídí a likvidován je podle možného užití, prodejem, předáním nebo likvidací..Stavební odpady se dále regenerují a jsou prodávány k opětovnému užití.Velký problém zatím vyvolávají bioodpady.V záměru je vybudování velkokompostu.

Jako službu smluvně dojednanou a fakturovanou přímo Technickými službami je prováděn sběr komunálního odpadu v dalších, do turnovského katastru nespadaajících , 0obcích. Stejným způsobem je obsluhováno 90% fyzických a právnických podnikajících osob v katastru i mimo katastr města. V těchto případech jsou popelnice a kontejnery na netříděný odpad pronajímány.Několik obcí mimo katastr města provádí třídění ve vlastních nádobách a je smluvně obsluženo za poplatek 28 Kč /za vyprázdnění kontejneru Technickými službami Turnov.

4.1 ZPŮSOB FINANCOVÁNÍ SLUŽEB VE MĚSTĚ TURNOV

Základní služba, kterou je povinno ze zákona o odpadech město občanovi poskytovat, je odvoz a likvidace komunálního směštného odpadu,dále.umožnění likvidovat tříděný odpad, odpad velkoobjemový, nebezpečný, biologický, odpady stavební. Převážná část této služby je poskytována Technickými službami Turnov s.r.o městu ,které je dle zákona o odpadech původcem všech odpadů v katastru, za úplatu.fakturovány jsou městu samozřejmě i další veřejné služby o kterých jsme se již zmínili. Další část služeb na úseku odpadového hospodářství je poskytována podnikatelům v katastru i mimo katastr města, dále některým sousedním obcím. Tyto služby poskytují Technické služby výhradně na smluvním základě a dle smluvní ceny je fakturují. Při analýze musím vycházet z absolutního nedostatku relevantních údajů jak na městském úřadě tak i ve společnosti Technické služby. Poskytovatel služeb nemá dostatek kapacit, ale ani zájem členit náklady na služby poskytované jednotlivým odběratelům(např.město a ostatní), již vůbec ne klíčovat přesněji režie. Ani zřizovatel –Město Turnov nemá nástroje jak kontrolovat úměrnost fakturovaných výkonů .Společnost asi ani sama nemá podklady pro hlubší analýzu svých rezerv, rozhodně však nemá zájem na podobné analýze ze strany zřizovatele. Proto musím akceptovat výkony fakturované městu jako adekvátní a ty pak porovnávat se zdroji, které na tuto službu inkasuje

město od občanů. Podpůrným argumentem pro určitou hodnověrnost tohoto postupu může být i celková ztráta na středisku odpadů TST jak je uvedeno v tabulce výsledků za rok 2006.

Výsledkem analýzy by mělo být porovnání nákladů, které město se zajišťováním svých zákonných povinností na úseku odpadového hospodaření má a příjmů, které na stejný účel získává od recipientů této veřejné služby. Z analýzy pak vyplyne ztráta z této činnosti, kterou musí město uhradit z jiných příjmů. Naznačena by měla být možnost, jakým směrem hledat cestu ke snížení této ztráty. Věcná část analýzy by měla cestou dotazníkové akce získat negativní připomínky občanů k výkonu této veřejné služby, ty by měly být podkladem k návrhu kvalitativního zlepšení poskytované služby.

4.1.1 PŘÍJMY Z VÝBĚRU POPLATKŮ

Základní služba na úseku odpadového hospodářství, kterou je povinno Město Turnov zajišťovat občanům bydlícím v katastru města, je přednostně financována místním poplatkem vybíraným od občanů s trvalým pobytem a od majitelů rekreačních objektů v katastru města, kteří nemají v katastru trvalý pobyt, a to v maximální přípustné výši sazby dle § 10b zákona o místních poplatcích č. 565/1990 Sb., 500 Kč za rok. Je uplatňována sleva na děti do 2 let a seniory přes 80 let, při které činí poplatek 250 Kč. Město má asi 14600 občanů s trvalým pobytem a majitelů rekreačních objektů. Skutečné výběry místního poplatku dosáhly v roce 2006 částky 6977 tis. Kč. V roce 2004 bylo vybráno 6264 tis. Kč, v roce 2005 6960 tis. Kč. Poplatek může být v současné době uhrazen dílčími platbami, bez větších sankcí i po konečném termínu, který je stanoven na 30.4. běžného roku. Místy výběru jsou různé subjekty, tak aby občan měl více možností volby, jsou to Městský úřad Turnov, Technické služby Turnov, Turnovské informační středisko, nádražní pokladny ČSD, bezhotovostní převod na účet Města Turnov. Ekvivalentem poplatku je odvoz komunálního směsného odpadu jednou týdně, možnost bezplatného odkládání tříděného odpadu do příslušných kontejnerů umístěných po celém katastru města, možnost předání tříděného, objemového a bioodpadu ve sběrných dvorech. Pouze odložení stavební suti, hlíny, pneumatik je i pro občana nepodnikatele zpoplatněno. Podnikatelské subjekty uzavírají smlouvy přímo s poskytovatelem služby TST a tomu také roční smluvní cenu služby za odvoz komunálního odpadu platí. Tříděný odpad prodávají většinou Sběrným surovinám a Kovošrotu, případně je za úplatu odkládají ve sběrných dvorech.

Je myslím dobré doplnit, že město má, dle platné legislativy, tři varianty zpoplatnění služeb poskytovaných občanům v souvislosti s likvidací odpadů. Obec může vybírat úhradu za

shromažďování , sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů dle zákona o odpadech a to ve dvou variantách, nebo dle zákona o místních poplatcích.

Dle § 17.odst.5 zákona o odpadech č.185/2001 Sb., může obec vybírat úhradu na základě smlouvy. Ta musí být uzavřena písemně a musí obsahovat výši úhrady. Druhá možnost je, že obec stanoví závaznou vyhláškou dle §17 odst. 2 a §17 a) stejného zákona poplatek za komunální odpad vznikající na jejím území. Poplatníkem je každá fyzická osoba, při jejíž činnosti vzniká komunální odpad. Plátcem je vždy vlastník nemovitosti, který rozúčtuje poplatek na jednotlivé poplatníky. Poplatek by měl být stanoven dle očekávaných nákladů rozvržených na počet a objem nádob určených k odkládání odpadu., nebo dle počtu uživatelů bytů s ohledem na úroveň třídění odpadů. Druhá možnost je vybírání poplatků za likvidaci odpadů dle §10 b) zákona 565/1990 Sb., o místních poplatcích. Ten je limitován výší 500 Kč na osobu.za rok a nerozlišuje objem odpadu jednotlivcem produkovaného. Nemotivuje intenzitu třídění. Je však administrativně nejméně náročný.

4.1.2 VÝDAJE ZA SLUŽBY

Z celkových nákladů Technických služeb Turnov ,které jak bylo uvedeno v tabulce č 2., činily v roce 2006 celkem 36,5 mil.Kč, představovaly náklady na odvoz odpadu,ve kterém jsou zahrnuty veškeré náklady na nakládání s odpady 21150 tis. Kč. Přímé náklady na tuto činnost činily 11355 tis.Kč, provozní režie 7309 tis Kč a správní režie 2486 tis.Kč. Provozní režie by měla představovat převážně náklady dopravy , podíl správní režie nemusí a ani nemůže být exaktně stanoven. Pravda je, že 52 % celkových správních nákladů TST je započteno na odpadové aktivity.

Celkové výkony fakturované TST za rok 2006 činily 36,8 mil.Kč.Výkony fakturované za služby poskytované v oblasti odpadového hospodářství představovaly celkem 20 745 tis.Kč.

Za sběr a likvidaci komunálního odpadu fakturovaly Technické služby Turnov Městu Turnov v roce 2006 celkem 9600 tis. Kč, v roce 2004 to činilo 10 003 tis. Kč a v roce 2005 náklady dosáhly 10 144 tis. Kč. Podnikatelská sféra uhradila v tržbách za odpady cca 6,3 mil.Kč, 4,8 mil. Kč představovaly tržby z prodeje druhotných surovin získaných z odpadů.

Správnost výše fakturace za likvidaci komunálních odpadů, za odvoz tříděných odpadů a odběr odpadů ve sběrných dvorech od nepodnikajících občanů města (9 600 tis. Kč) nelze přísněji ověřit, způsob evidence nákladů na odpadové hospodářství včetně klíčování výrobní a správní režie to neumožňuje. Obávám se však , že ani vedení společnosti Technické služby

Turnov s.r.o.míru ziskovosti event. ztrátovosti fakturace vůči městu nezná. Výdaje za odpady představují pro město částku okolo 10 mil.Kč ročně.

Odpadem jak z hlediska samostatné tak i přenesené působnosti se v odboru životního prostředí Městského úřadu Turnov zabývají 2 pracovníce ohodnocené mzdou cca 15 tis.Kč. Dopočteme-li příslušenství mzdy 35 % a cca 15 tis. Kč za rok na provozní a sociální náklady představuje náklad na jednu pracovníci za rok $(18000 \times 1,35 \times 12) + 15000 = 306\ 600$ Kč, na 2 pracovníce tedy 613 tis. Kč.Celkové roční výdaje města na odpadové hospodářství činí cca 10,6 mil.Kč. K tomu je nutno připočítat řadu dalších běžných a kapitálových výdejů jak do majetku obce (např. nové kontejnery) tak i příspěvky na investice do Technických služeb města (zejména rozšiřování sběrných dvorů, modernizace provozního parku). V roce 2006 uhradilo město Turnov ze svého rozpočtu rozšíření sběrného dvora Vesecko v hodnotě 6,4 mil.Kč.

4.2 ZHODNOCENÍ EFEKTIVNOSTI

Jasně je, že Město Turnov, přestože vybírá od občanů zákonem o obcích dané maximum , dotuje ročně tuto veřejnou službu z jiných zdrojů ,asi ve výši více než 3,1 mil. Kč, tj. na občana města 214 Kč ročně. Mimořádné výdaje,zvláště kapitálové pomáhají zčásti vykrýt dotace ,které město získává za separaci odpadu od společnosti Eko-kom.

Tuto ztrátu je možno eliminovat dvojím způsobem.Jednodušší způsob je zvýšení poplatků za svoz a likvidaci odpadu , které je možné stanovit podle §17 zákona o odpadech v dohodnuté smluvní ceně nebo dle §17 a) téhož zákona, poplatek dle plánovaných nákladů na odebraný odpad.Tento postup by byl spravedlivější, navazoval by na množství odvezeného odpadu, pro město nebo poskytovatele by byl administrativně i organizačně náročnější.Druhou, dle mého názoru správnější možností, je vytvořit, resp.vynutit, u TST s.r.o. zavedení kontrolovatelné evidence nákladovosti služeb, zajišťovaných pro město a zvláště se zaměřit na průhlednost zaúčtování provozní a správní režie do výkonů účtovaných městu. Zde je ,dle mého názoru, dosti výrazný prostor pro úpravy fakturace směrem nahoru a prostor pro poskytnutí úlevy jiným smluvním partnerům.Samozřejmě nezbytným úkolem je vytvářet ekonomický stimul vedoucí občany ke komplexnímu třídění domovního odpadu.Většina lidí nemá ,mimo plné popelnice, jiný důvod třídít odpady a odnášet je na větší vzdálenost ke kontejnerům,k tzv.“hnízdům“ třídění. Jelikož, velkou většinu směsného odpadu likvidují Technické služby spalováním ve 20 km vzdálené spalovně, kde za spálení platí, není likvidace tohoto odpadu levnou záležitostí. Za tříděné odpady TST naopak získává úhrady od odběratelů či překupníků

druhotných surovin. Proto je žádoucí objemy netříděného odpadu snižovat na nejnutnější minimum. Znamená to ale kombinovat ekonomickou motivaci se zpříjemněním třídění a následného předání poskytovateli odvozu. Lze také kompenzovat vysoké náklady likvidace odpadů dalšími podnikatelskými, ziskovými, aktivitami na úseku odpadového hospodaření.

4.3 ZHODNOCENÍ KVALITY POSKYTOVANÝCH TECHNICKÝCH SLUŽEB A DOPORUČENÍ

Zhodnocení bylo provedeno dotazníkovou metodou, která byla zaměřena na zjišťování názorů občanů.

Městský úřad v Turnově je pověřeným obecním úřadem ve smyslu §64 a obecním úřadem obce s rozšířenou působností ve smyslu §66, zákona 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností. Zákon 388/2002 Sb. pak určuje správní obvod rozšířené působnosti. Ve smyslu zákona č.185/2001 Sb., o odpadech vystupuje město Turnov ve 5 rolích:

Je dle § 17 **na svém katastrálním území původcem odpadů a v rámci své samostatné působnosti plní povinnosti stanovené § 16 a § 17 zákona o odpadech**, kterými jsou např. dle §16 - a) odpady je nutno zařazovat podle druhů a kategorií.; b) zajistit přednostní využití odpadů c) odpady, které sám nemůže využít nebo odstranit v souladu s tímto zákonem a prováděcími právními předpisy, převést do vlastnictví pouze osobě oprávněné k jejich převzetí a to buď přímo, nebo prostřednictvím k tomu zřízené právnické osoby.; d) ověřovat nebezpečné vlastnosti odpadů a nakládat s nimi podle jejich skutečných vlastností.; e) shromažďovat odpady utříděné podle jednotlivých druhů a kategorií.; f) zabezpečit odpady před nežádoucím znehodnocením, odcizením nebo únikem.; g) vést průběžnou evidenci o odpadech a způsobech nakládání s nimi.; h) umožnit kontrolním orgánům přístup do objektů, prostorů a zařízení a na vyžádání předložit dokumentaci.; i) zpracovat plán odpadového hospodářství a zajišťovat jeho plnění ; j) vykonávat kontrolu vlivů nakládání s odpady na zdraví lidí a životní prostředí.; k) ustanovit odpadového hospodáře . Dále dle § 17 město může ve své samostatné působnosti stanovit obecně závaznou vyhláškou systém shromažďování, sběru, přepravy a třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů, dále je povinno v souladu se zvláštními právními předpisy určit místa, kam mohou fyzické osoby odkládat komunální odpad. Fyzické osoby jsou povinny odkládat komunální odpad na místech k tomu určených. Město může vybírat úhradu za shromažďování, sběr, přepravu, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů od fyzických osob na základě

smlouvy. Vybírá-li město tuto úhradu, nemůže stanovit poplatek za komunální odpad dle § 17a ani místní poplatek. Současně dle §17a - Poplatek za komunální odpad může město stanovit obecně závaznou vyhláškou (§17 odst.2) a vybírat poplatek za komunální odpad. Poplatek nelze stanovit současně s místním poplatkem za provoz systému shromažďování, sběru, přepravy, třídění, využívání a odstraňování komunálních odpadů podle zvláštního zákona.

Poskytuje, ve smyslu § 17, odst.6 zákona o odpadech právnickým a fyzickým osobám oprávněným podnikat, a které produkují odpady podobné komunálním odpadům, **službu shromažďování, sběru, přepravy a třídění, využívání a odstraňování odpadů na katastrálním území města.** Je poskytována smluvně a za úplatu. Smlouva musí být písemná a musí obsahovat vždy výši sjednané ceny za tuto službu, Bezplatně je poskytována školským zařízením na základě usnesení rady města, která přihlíží k jejich statutu.

Poskytuje fyzickým i právnickým osobám **službu ukládání a likvidace stavebních odpadů**, které nejsou komunálním odpadem a to za úhradu jednorázově (stavební suť,hlína, zemina).

Ve smyslu § 79 zákona o odpadech v rámci výkonu přenesené působnosti státní správy, **zajišťuje se zaměstnanci městského úřadu**, kteří prokázali zvláštní odbornou způsobilost, **činnosti uvedené** v tomto paragrafu. Jedná se o schvalování, vyjadřování, evidenci, kontrolní činnost, udělení a rušení souhlasu atd. na úseku odpadového hospodaření a aspektů zákona o odpadech u jiných činností.

Ve smyslu § 80 v rámci výkonu přenesené působnosti státní správy, **zajišťuje** orgán obce např.:

- kontrolu právnických a fyzických osob-zda řádně mají uzavřené písemné smlouvy s obcí pro nakládání s komunálním odpadem a zda se ho zbavují v souladu se zákonem;
- ukládá fyzickým i právnickým osobám za neoprávněné nakládání s odpady a to formou samostatného rozhodnutí ve kterém stanoví opatření a lhůty pro zjednání nápravy. Fyzickým osobám a právnickým ; osobám,zřízeným za účelem podnikání lze vystavit pokutu až do výše 300tis.Kč;
- kontrolu provozovatelů skládek a placení poplatků za ukládání odpadů na skládky.

Jelikož činnosti pod body 4 a 5 jsou úkoly, které jsou plněny v souvislosti přenesenou působností nebudu se jimi v analýze kvality poskytovaných služeb zabývat.

Z analýzy vyloučím i službu ukládání stavebních odpadů, která má charakter podnikání s výrazným ekologickým aspektem. Ochrana volné přírody před divokými skládkami drobných stavebních podnikatelů a občanů. Zabývat se budu hlavní činností města na úseku odpadového hospodaření s komunálními odpady produkovanými společenstvím fyzických osob města na jeho katastru.

Jako vedlejší zájem uplatním i obrys účinnosti a kvality smluvní likvidace odpadů pro sféru právnických a fyzických podnikatelských osob. Specifickým rysem této činnosti je však koordinace tlaku městského úřadu, jako kontrolního orgánu veřejno-správního, na plnění povinností původců odpadů s nabídkou pomáhat zajistit tyto úkoly formou placené služby. Představa mnohých drobných podnikatelů je, že odpady podnikatelské mohou likvidovat v rámci likvidace odpadů občanských. Ty jsou hrazeny povinným ročním poplatkem. Pravdou je, že v mnoha případech, např. pro maloobchodníky, drobné živnosti, by byl tento postup, bez administrativního tlaku města na samostatné řešení podnikatelského odpadu, proveditelný.

Pravdou však je, že by dosavadní systém zpoplatňování ročním poplatkem na občana trvale přihlášeného, který nezohledňuje přechodně pobývající občany (mimo rekreačních objektů) a množství individuálně vyprodukovaného komunálního odpadu, by ještě prohloubil míru „nespravedlnosti“ zahrnutím odpadu podnikatelského.

Cílem analýzy služeb na úseku odpadového hospodářství, které jsou poskytovány v rámci samostatné působnosti městem Turnov občanům bydlícím v katastru města je posoudit a zhodnotit:

V první části dotazníku budu posuzovat kvalitu služeb z pohledu občanů. Jaká je spokojenost občanů k technickým službám, které zajišťují odvoz směsného komunálního odpadu (vše co zůstane po vytrídění komunálních odpadů). Technické služby zajišťují občanům nádoby na tříděný komunální odpad (papír, sklo, plasty, kovy, bio odpady, nebezpečné odpady). Občané shromažďují odpad do zakoupených popelnic, kontejnerů, pytlů, které jsou buď v individuálním vlastnictví občanů nebo ve skupinovém vlastnictví (např. v družstevním bydlení). Občané by měli dodržovat čistotu a pořádek okolo popelnic, ale i uvnitř nádob. Proto je nutné, aby odhadli reálné množství odpadů za celou rodinu a podle toho zakoupili optimální množství popelnic. Podle objemu popelnice rozlišujeme různé typy popelnic a s tím souvisí i cena pořízení popelnice, příp. kontejneru. Např. základní typ popelnice stojí 740 Kč. Tuto částku uhradí každý občan Technickým službám města Turnov.

Dále bych chtěla posoudit ve svém dotazníku spokojenost občanů s odvozem odpadů, zda je služba poskytována efektivně, s nízkou hlučností, vlídným chováním personálu a vrácení prázdných nádob na určené místo

Současně chci posoudit optimální množství nádob na tříděný odpad, které vlastní přímo Technické služby a vyhodnotit nejvhodnější lokality pro umístění dalších odpadových nádob.

V druhé části dotazníku bych se měla zabývat kvalitou služeb z hlediska smluvně napojených dalších uživatelů systému (právnických osob, podnikajících fyzických osob); ale vzhledem k tomu, že se zde nejedná o veřejnou službu, vylučuji tuto problematiku z dotazníku.

Ve třetí části se budu zabývat optimální výší a strukturou těchto statků, místním poplatkem a uživatelským poplatkem.

Úhrady občanů - fyzických osob s trvalým pobytem v katastru města Turnov jsou řešeny místním poplatkem dle §10b zákona o místních poplatcích 565/1990 Sb, .ve výši 500 Kč na občana a rok. Budu tedy posuzovat:

- absolutní výši (je to možné maximum 250 + 250 Kč);
- spravedlnost úhrad (administrativní jednoduchost vyvážená nezohledněním; skutečného individuálního objemu komunálního odpadu)
- nezaplatnění osob produkujících odpady bez trvalého pobytu;

U právnických a fyzických osob by se měla také posoudit:

- výše ceny;
- spravedlnost a jejich diference;
- nezaplatnění vybraných subjektů;
- další připomínky.

Toto nebude předmětem dotazníku, neboť anketa se bude vztahovat pouze občanů. Je zřejmé, že prakticky neexistují ryze objektivní a exaktně ověřitelná kritéria pro posouzení většiny otázek, které si kladu v souvislosti s kvalitou a efektivností služeb, poskytovaných na úseku hospodaření s odpady v katastru města. Mohu pouze získat reprezentativní vzorek subjektivních odpovědí na tyto otázky, validitu výpovědi mohu maximalizovat volbou otázek a relevantním výběrem reprezentantů.

Posouzení kvality služeb poskytovaných fyzickým osobám, občanům města, chci řešit dotazníkovou formou. Specifiku zájmů i pohledů adresátů služby chci vystihnout definováním

typů bydlení a tím i užívání služeb shromažďování, třídění, dopravy, využívání a odstraňování komunálních odpadů.

4.3.1 VYHODNOCENÍ DOTAZNÍKŮ

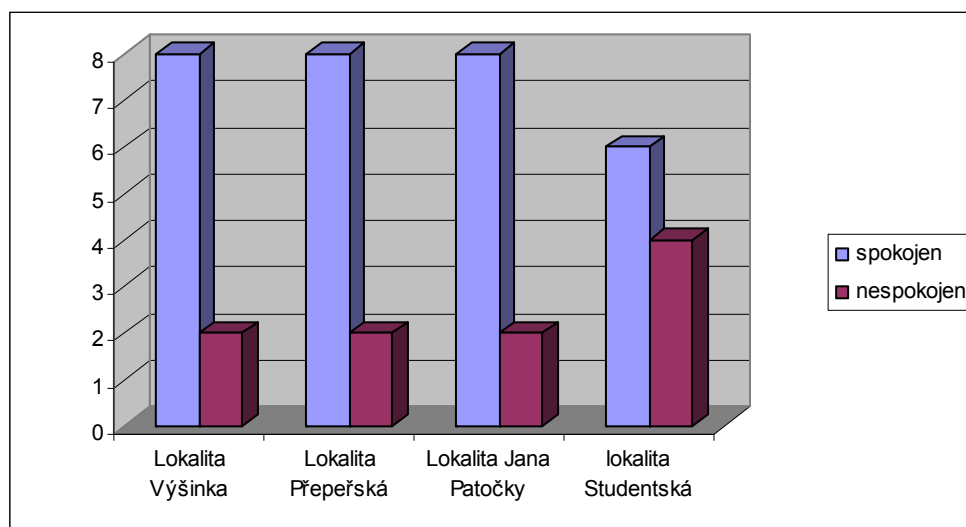
Vyhodnocení výzkumu je provedeno dle jednotlivých otázek. Výzkumný soubor byl rozdělen na 3 kategorií, a to (1) velká sídliště, kde bylo osloveno vždy 10 respondentů a (2) střed města, kde bylo osloveno 12 respondentů a (3) bytová a vilová zástavba, kde bylo osloveno 9 respondentů. Výzkum byl rozdělen do tří částí, a to A, kde byla posuzována kvalita služeb s rozmístěním sběrných nádob z pohledu občana; B byla zaměřena na hodnocení kvality služeb poskytovaných technickými službami a část C strukturou těchto služeb k zaplacené ceně.

Část A:

Výzkumná otázka 1: Máte k dispozici dostatek popelnic, případně kontejnerů na netříděný odpad?

První kategorie zahrnuje velká sídliště, kde se soustřeďuje velká část obyvatelstva. **V lokalitě Výšinka** jsem se dotazovala deseti lidí. Z nich 8 lidí je spokojeno a tvrdí, že množství je optimální, 2 lidé nejsou spokojeni. **V lokalitě Přepěřská** je situace obdobná. Z 10 respondentů, je 8 spokojeno a 2 nespokojeni. **Lokalita Jana Patočky** je problematictější, zde je 8 lidí nespokojeno a 2 lidem současná situace vyhovuje. **Lokalita Studentská**, je z 10 lidí spokojeno 6 a 4 lidé ne. Souhrnné údaje jsou uvedeny v následujícím grafu (viz graf 1).

Graf 1 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 1)

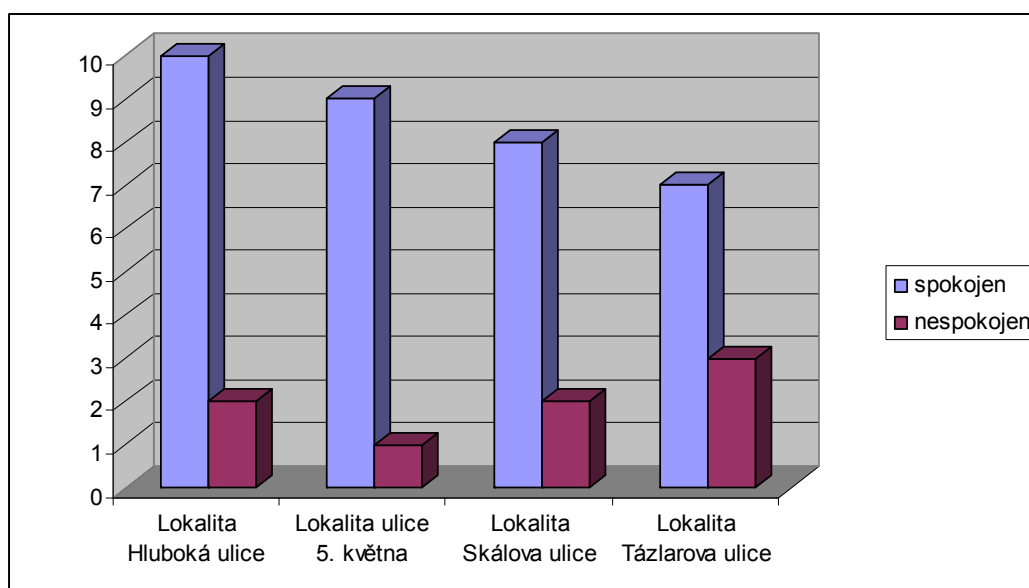
Pramen: Vlastní výzkum.

Na sídlištích je velký problém s hromaděním odpadků, jednak ke konci víkendu dochází k přeplňování a dle mého názoru je zde i nedostatečná kapacita, na množství obyvatel.

Samozřejmě i chatari opouštějící město ke konci víkendu přispívají k přeplňování kontejnerů.

Druhou kategorií je střed města, kde jsou převážně obyvatelé žijící v městských zástavbách, v nájemních domech. Zde je problém s umístěním popelnic – vnitřní prostory staré zástavby, nedostatek prostoru na chodnících. **Lokalita Hluboká ulice** - zde jsem se dotázala 12 lidí, z nichž 10 je spokojeno a 2 lidé ne. Lidé si zde stěžovali na drobné podnikatele, kteří jim vhazují odpadky do jejich popelnic, aby se vyhnuli zákonnému řešení podnikatelského odpadu. Městu pak tvrdí, že v pracovní době nevyprodukují žádný odpad, přestože to není pravda. Odpovídají i za komunální odpad svých zaměstnanců, přestože ti mohou být zároveň plátcí místního poplatku jako soukromé fyzické osoby. **Lokalita ulice 5. května**, tady z 10 respondentů bylo 9 spokojeno a 1 ne. **Lokalita Skálova ulice** - z 10 dotázaných 8 ANO a 2 NE. **Lokalita Tázlarova ulice** - zde 7 lidí spokojeno a 3 lidé NE (viz následující graf 2).

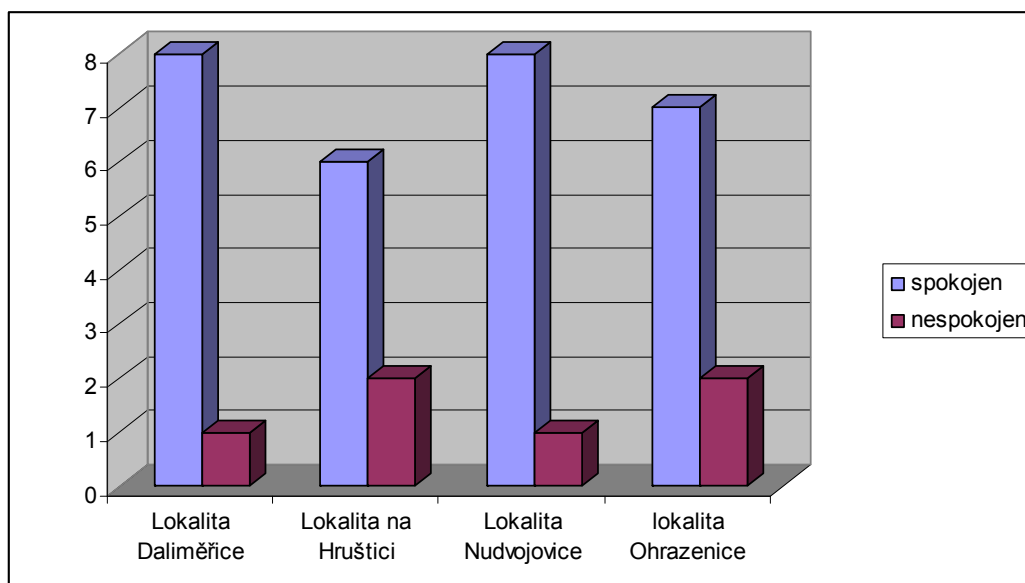
Graf 2 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 2)

Pramen: Vlastní výzkum.

Třetí kategorie zahrnuje vilové čtvrti, části s rodinnými domy. Lokalita Daliměřice- 8 lidí je spokojených a 1 nespokojených. Lokalita Na Hrušticí – 6 lidí spokojeno a 2 lidé nespokojeno. Lokalita Nudvojovice – 8 lidí spokojeno a 1 nespokojeno a Lokalita Ohrazenice – 7 lidí spokojeno a 2 lidé nespokojeno.

Graf 3 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 3)

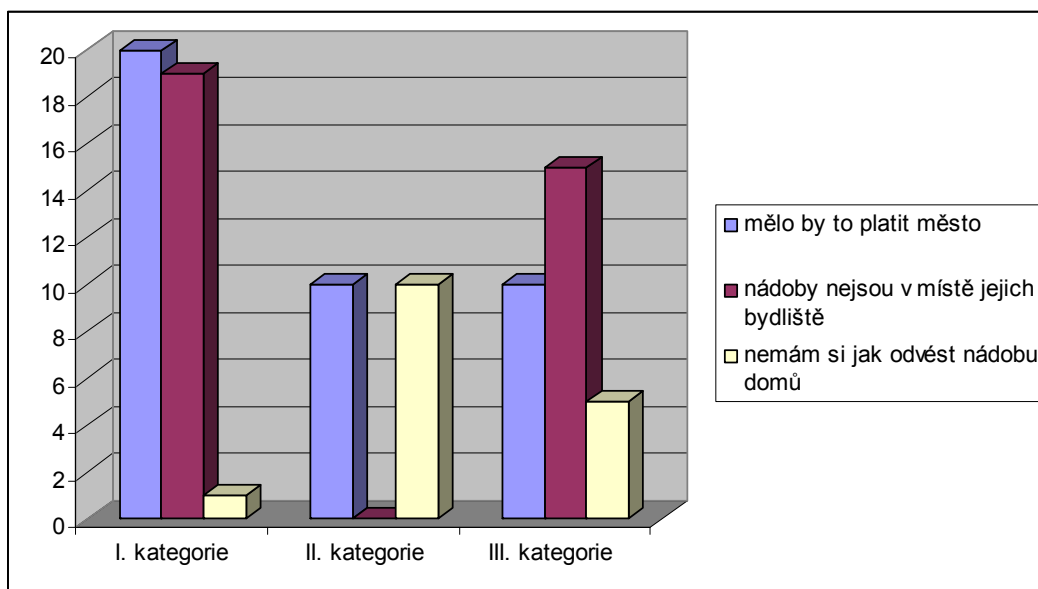

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 2: Co je příčinou toho, že si nádobu nepořídíte?

První kategorie: ze 40 dotázaných 20 respondentů odpovědělo, že platí poplatek, proto by je mělo platit město; 19 respondentů odpovědělo, že jim nevyhovuje skutečnost, že nádoby nejsou v místě jejich bydliště; 1 respondent odpověděl, že nemá k dispozici automobil a proto nemůže odvézt nádobu domů. **Druhá kategorie:** dotazovaných bylo 20 respondentů, z toho 10 lidí kritizovalo skutečnost, že nádobu nezajistí město, z prostředků získávaných z místních poplatků; 10 dotázaných mělo problém s odvozem nádoby domů. **Třetí kategorie:** z 30 dotázaných respondentů jich 10 uvedlo, že pořízení nádoby je značně drahé vzhledem k tomu, že platí i paušální poplatek; 15 z nich tvrdilo, že by bylo výhodnější kdyby město zajistilo nádoby; 5 respondentů je nespokojeno se systémem, který je v Turnově zaveden. Výsledky lze shrnout do následujících třech odpovědí (viz graf 4).

Graf 4 Co je příčinou, že si nepořídíte nádobu na tříděný odpad?

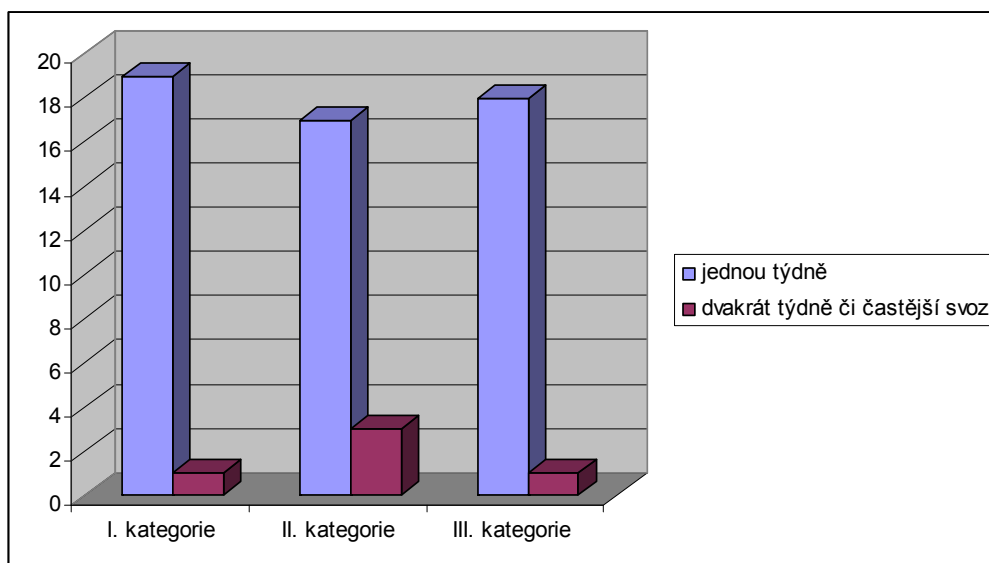

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 3: Vyhovuje vám frekvence svozu odpadů?

První kategorie: dotázáno bylo 20 lidí, z nich 19 lidí by svoz odpadů neměnilo, vyhovuje jim jednotýdenní svoz; 1 respondent preferuje dvoutýdenní svoz. **Druhá kategorie:** dotázáno bylo 20 lidí, z nich 17 vyhovuje svoz jednou týdně, 3 respondenti by uvítali častější odvoz odpadků. **Třetí kategorie:** z 19 dotazovaných respondentů, bylo 18 spokojeno a 1 by chtěl svoz třikrát týdně. Výsledky za všechny tři kategorie jsou shrnuty v následujícím grafu (viz graf 5).

Graf 5 Vyhovuje vám frekvence svozu odpadů?

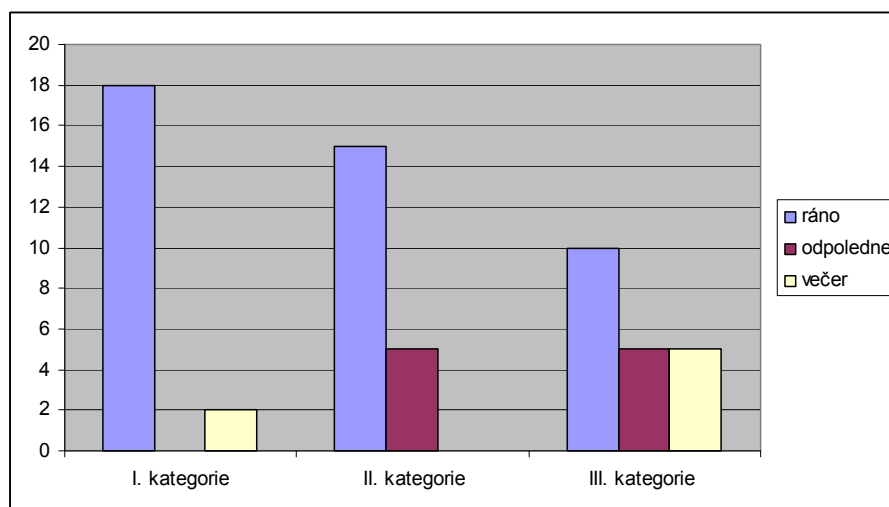

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 4 : V jakou hodinu by se měl odpad odvážet?

První kategorie: bylo dotázáno 20 respondentů, 18 z nich by preferovalo odvoz ráno, zbývající 2 lidé by chtěli odvoz ve večerních hodinách. **Druhá kategorie:** bylo osloveno 20 občanů, 15 respondentů z nich by chtělo odvoz ráno, 5 by preferovalo odvoz odpolední. **Třetí kategorie:** oslovila jsem 20 respondentů, 10 z nich preferuje odvoz ranní, 5 lidí by upřednostnilo odvoz večerní a 5 lidí by chtělo odvoz odpolední. Výsledky jsou shrnuty v následujícím grafu (viz graf 6).

Graf 6 V jakou hodinu by se měl odpad odvážet?

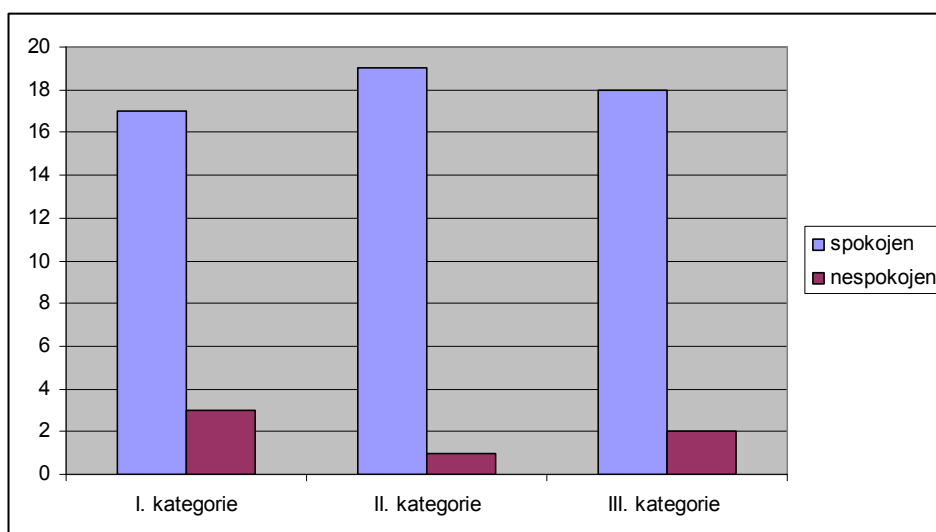

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 5 : Myslíte si, že je dostatek nádob na třídění odpad po městě?

První kategorie: oslovila jsem 20 respondentů, 17 není spokojeno, 3 lidé byli nespokojeni; **Druhá kategorie:** bylo dotázáno 20 lidí, 19 lidí je nespokojeno a 1 je spokojen; **Třetí kategorie:** osloveno bylo 20 občanů, z nich 18 je nespokojeno a 2 lidé jsou spokojeni.

Graf 7 Myslíte si, že je dostatek nádob na tříděný odpad po městě?

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 6 : Navrhněte, kam umístit další nádoby na tříděný odpad

Zde bych kategorie sjednotila a udělala hromadné vyhodnocení. Z předešlých odpovědí je patrné, že lidé nejsou spokojeni s umístěním nádob na tříděný odpad. Město o tomto problému ví a připravuje jednak motivační program na třídění odpadů a neustále zvyšuje množství nádob na tříděný odpad po městě. Přibývají také další nádoby, kromě plastů, papíru a skla jsou i nové nádoby na bílé sklo a nyní už i 11 nádob na textil. Problém je však s rozmístěním nádob; lidé si často stěžují, že nádoby jsou příliš daleko. Lidé by navrhovali umístit nádoby ještě u nádraží, na sídlišti Výšina, v okolí řeky Jizery, v lokalitě zámku Hrubý Rohozec, v lokalitě Károvsko, v prostoru Havlíčkova náměstí, v Žižkově ulici.

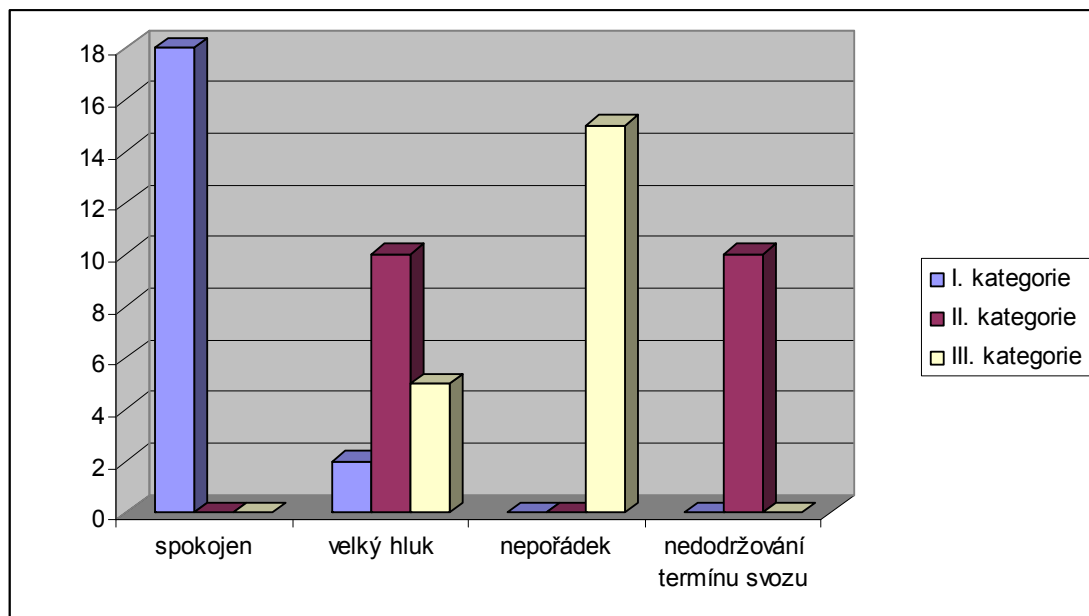
Část B:

Výzkumná otázka 7 : Jak byste hodnotili práci technických služeb?

První kategorie hodnotí službu vykonávanou technickými službami pozitivně, ovšem z 20 respondentů si myslí 18 lidí, že je vykonávána s velkým hlukem a 2 lidé kritizují, že popeláři zanechávají po sobě nepořádek. **Druhá kategorie** byla také vesměs spokojena, 10 lidí z 20 kritizuje, že technické služby nechávají ležet popelnice na silnicích a nevracejí je na původní místa. Řada respondentů lidé si myslí, že v jejich lokalitě nedodrží termín svozu. **Třetí kategorie:** z 20 oslovených lidí je 15 nespokojených, myslí si, že služba je vykonávána

s velkým hlukem, 5 lidí si myslí, že technické služby po sobě zanechávají nepořádek. Výsledky jsou shrnuty v následujícím grafu (viz graf 8).

Graf 8 Jak byste hodnotili práci technických služeb?

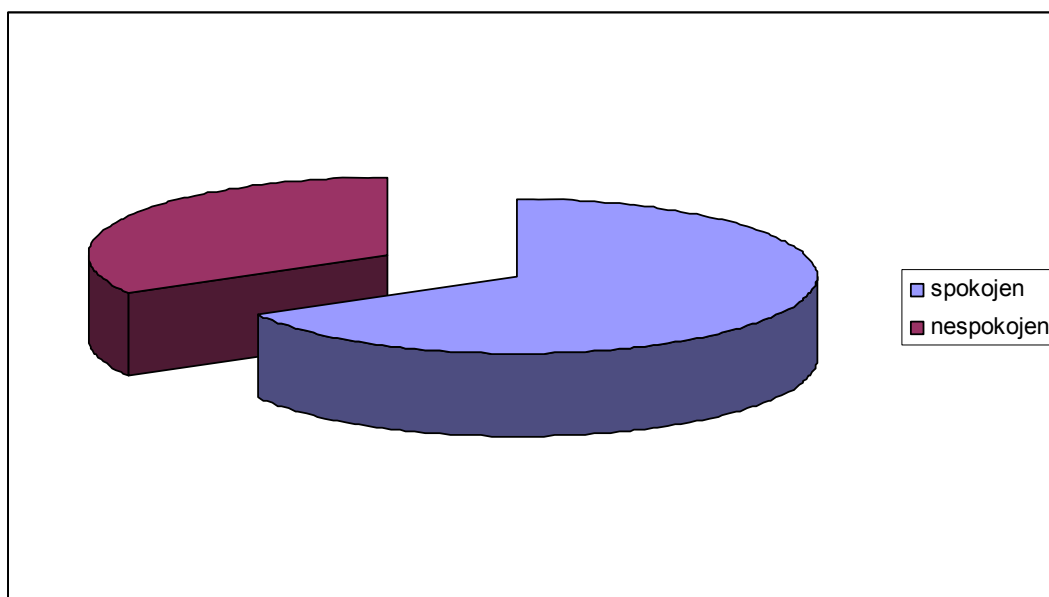

Pramen: Vlastní výzkum.

**Výzkumná otázka 8 a 9 : Jak jste spokojeni s obsluhou ve sběrných dvorech?
V případě, že nejste, uveďte důvod nespokojenosti.**

Ve všech třech kategoriích převažovala negativní odpověď. Nespokojenost vyslovilo 40 z celkového počtu 60 dotázaných. V případě nespokojenosti uvedli jako hlavní důvod omezení pracovní doby sběrného dvora ve Vesecku. Požadují, aby provozní doba byla rozšířena na pozdní odpoledne, dále na soboty a neděle. Lidé si stěžují zároveň na zrušení sběrného dvora v ulici Sobotecká. Tímto rozhodnutím jsou znevýhodněni občané ve spádové oblasti zrušeného sběrného dvora. Dosažitelnost náhradního sběrného dvora se prodloužila o cca 4 km. Výsledek je v následujícím grafu (viz graf 9).

Graf 9 *Jste spokojeni s obsluhou ve sběrných dvorech?*

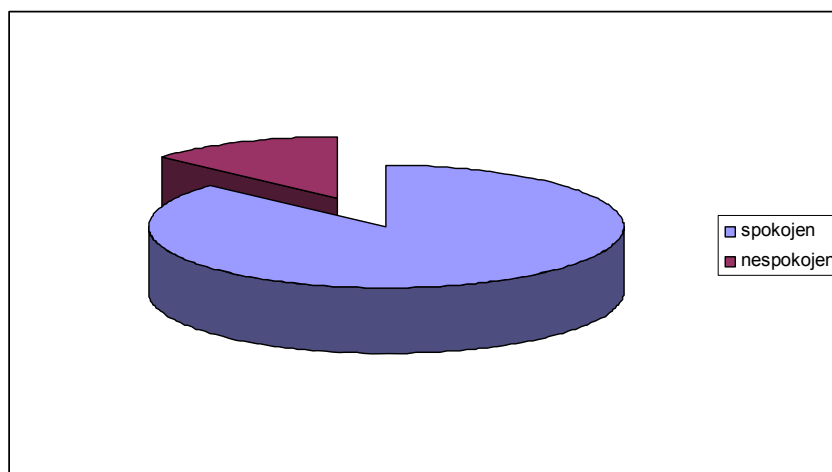
Pramen: Vlastní výzkum.

Část C:

Výzkumná otázka 10 : Jak jste spokojeni s jednáním zaměstnanců na odboru životního prostředí, kde se vybírají poplatky?

Jak jste spokojeni s jednáním zaměstnanců na odboru životního prostředí, kde se vybírají místní poplatky? Ve všech třech kategoriích byli lidé spokojeni, z 30 respondentů je 26 absolutně spokojených, jde o vstřícný přístup; 4 respondenti hodnotí přístup zaměstnanců MěÚ Turnov jako nevstřícný, arogantní.

Graf 10 *Jste spokojeni s jednáním pracovníků odboru životního prostředí?*

Pramen: Vlastní výzkum.

Výzkumná otázka 11 : Jak byste ohodnotili výši poplatku za komunální odpad?

Opět jsem jednotlivé kategorie sjednotila a udělala hromadné vyhodnocení. 20 % občanů je pro poplatek 300 Kč ročně na osobu; 30% si myslí, že optimální pro město i pro občany je částka 400 Kč ročně. Zároveň by však dotázaní chtěli, aby byli zvýhodňováni rodiny s větším množstvím potomstva. Zde je pro ně částka neúměrně vysoká. Dále by si přáli zvýhodnění studentů, kteří nejsou přes týden v Turnově a tak systém nevyužívají.

4.3.2 SHRNU TÍ VÝSLEDKŮ DOTAZNÍKOVÉHO ŠETŘENÍ

Výzkum lze shrnout do následujících bodů:

- u některých bytových domů je málo popelnic, či kontejnerů na komunální směsný odpad;
- v několika okrajových či hůře přístupných lokalitách dochází k vynechávání pravidelného týdenního svozu;
- týdenní svoz je nedostatečný v centru města, kde jsou popelnice zneužívány drobnými podnikateli a víkendovými „pražáky“, kteří na konci víkendu sváží z rekreačních lokalit, chalup a chat odpady a v lepším případě při průjezdu městem zneužívají cizí nádoby na odpad (vlastnictví občanů nebo vlastníků bytových domů), v horším případě odhazují odpady podél silnic, směřujících do míst jejich stálého pobytu;
- svoz je zahajován a prováděn v ranních hodinách ve 4 až 9 hod tak, aby popeláři byli před polednem hotovi; jsou stížnosti na hlučnost a často nečistotu;
- je málo třídících center (lokalit vybavených nádobami); je jich cca 60; jsou stížnosti na značnou vzdálenost od bydliště;
- chybí nádoby na drobný nebezpečný odpad (baterie, malé elektropřístroje a součásti);
- chybí nádoby na drobné kovové obaly a předměty;
- chybí nádoby na drobný textil;
- ne všichni lidé disponující dopravními prostředky (důchodci, osamělé ženy), aby mohli sami odvézt některý tříděný odpad; postrádají pravidelný svoz kovů, objemových odpadů (nábytek, koberce, větší obaly), větších elektro-spotřebičů, barevných kovů, bioodpadů (větví, listí, trávy apod.);
- mnoho lidí by uvítalo odvoz tříděných odpadů přímo od bydliště, tak jak to viděli v cizině;
- námitky jsou proti povinnosti zakoupit sběrné nádoby na směsný komunální odpad, lidé v bytových domech nechtějí přispívat na nákup sběrných nádob, vlastníci nechtějí

zakoupit potřebné množství ze svých prostředků; hlavní námitka je, že by pronájem nádob měl být zahrnut do poplatku za odpady;

- jako nespravedlivý je vnímán paušální poplatek na osobu s trvalým pobytem, který nezahrnuje osoby s pobytem přechodným; počet těchto osob je odhadován na 10 až 15 %, jedná se o studenty na privátech (je jich velké množství); příbuzných, zaměstnanců, podnikatelů s jiným stálým pobytem; dále je poukazováno na značný počet drobných podnikatelů, kteří zneužívají popelnice občanů v lokalitě nebo v domě, kde prodejna či provozovna sídlí;
- jako zásadní nespravedlnost je vnímána skutečnost, že není zpoplatněn objem odebraného směsného odpadu, ale pouze doba stálého pobytu občana.

Pomineme-li určitou módnost třídění odpadů, a skutečnost, že je v EU třídění požadováno, je jisté, že za některé odpady je možné získat určité tržby, které, pokud náklad na třídění a předání neodčerpá celou tržbu, přispějí částečně na úhradu svozu a likvidace.

Nedostatečný tlak na třídění, který byl zatím vyvinut územními orgány, a fakt, že zatím v popelnicích končí ještě velká část odpadu, který by měl být tříděn, trápí pracovníky odpovědné za plnění úkolů ve sféře životního prostředí. Přípravují výrazné zvýšení poplatků jinou konstrukcí paušálního zpoplatnění a hledají způsob, jak lidem odebrat možnost vlastnit a nechat odvázet libovolné množství popelnic. Tím chtějí odstranit ztrátovost tohoto veřejného statku a donutit občany, aby usilovněji třídili odpady. Samosprávu samozřejmě trápí vysoké platby, které musí za likvidaci městských odpadů Technickým službám Turnov s.r.o. platit. Ty, jak jsem již uvedla, vysoce převyšují příjmy města z paušálního poplatku.

Nemyslím, že tato cesta je nejlepší, byť se zdá být administrativně nejméně náročná. Z mála ekonomických údajů, které se podařilo získat v Technických službách a na Městském úřadě Turnov o nákladech a tržbách na úseku likvidace odpadů, je zřejmé, že není možno seriózně klíčovat nákladovost služeb poskytovaných městu a služeb ostatním subjektům, které jsou poskytovány na smluvním základě. Jak mohou být stanoveny ziskové ceny pro tyto subjekty? Pokrývají vůbec skutečné náklady? Myslím, že to přesně neví ani v Technických službách. Velký význam v objemu nákladů na odpady hrají také provozní a správní režie, které jsou ročně několikamilionové. Jsou vztaženy ke správné základně, sou vůbec úměrné rozsahu činnosti? Obávám se, že Městský úřad a vedoucí představitelé si tyto otázky nekladou nebo nemají sílu vedení Technických služeb k dokládání oprávněnosti fakturovaných výkonů, donutit. Veliká je, shodou okolností, i fluktuace na místě jediného systemizovaného pracovníka pro koordinaci odpadového hospodaření v katastru města. Ten by měl být spolu

s vedením Technických služeb hlavním koordinátorem aktivit na tomto úseku. Ten by také měl v rozhodující míře ovlivňovat hodnocení vedoucích pracovníků tohoto subjektu a tím působit na jejich aktivitu. Místo není valně honorováno, přičemž klade značné nároky na odborné i organizační zkušenosti a odolnost v konfliktních situacích.

Závěr

Problematika komunálního odpadu je stále naléhavější, a to ve vztahu k ochraně životního prostředí. Obce a města mají ze zákona povinnost zabezpečit svoz a likvidaci komunálního odpadu. Mnohdy se jedná o velmi složitý úkol, neboť náklady na tyto služby neustále rostou a při, v současnosti tak vysokém zdanění v ČR, není lehké neustále zvyšovat poplatky občanům i za tyto služby. Úkolem samospráv je, aby službu zajistilo efektivně a v odpovídající kvalitě. A právě otázka kvality byla tématem mé bakalářské práce. Mojí snahou bylo, alespoň částečně, na příkladu jednoho města, ilustrovat nároky občanů na kvalitu této služby.

První část bakalářské práce se zabývala teoreticko-metodologickými problémy, vztahujícími se k danému tématu. Na základě získaných poznatků jsem rozpracovala praktickou část. Lze konstatovat, že se mi podařilo naplnit cíl; provedla jsem vlastní výzkum a zhodnotila výsledky. Lze konstatovat, že občané města Turnov jsou vesměs s kvalitou spokojeni, i když se našla výrazně menší skupinka obyvatel / respondentů, kteří spokojeni nejsou. Cílem výzkumu bylo i zjistit, co by si občané přáli na této službě zlepšit. Získala jsem celou řadu námětů, které jsem uvedla v závěrečném vyhodnocení dotazníkového výzkumu. Jelikož jsem částečně vyhodnocovala i finanční náklady na poskytování této služby, a zjistila jsem, že by bylo možné leccos zlepšovat, pokusím se nyní navrhnout několik doporučení jako soubor opatření, která by bylo vhodné přehodnotit a některé i uplatňovat v praxi.

Navrhovaný soubor opatření ke zlepšení situace na úseku zajišťování úkolů města v oblasti odpadového hospodářství

Navrhuji realizovat tento soubor opatření:

1. získat a stabilizovat kvalitního pracovníka pro řízení samostatné působnosti města na úseku odpadového hospodářství na Městském úřadě Turnov;
2. provést odborný audit činností, organizace práce a informační soustavy v Technických službách Turnov;
3. optimalizovat organizační, informační a řídicí strukturu a toky v Technických službách, s cílem dosáhnou maxima efektivnosti a kvality při zabezpečování jejich celkové činnosti;
4. vypracovat projekt reorganizace odpadového hospodářství v katastru města Turnov;

5. minimalizovat samotné paušální zpoplatnění občanů, zavést čestné prohlášení o počtu přechodně ubytovaných osob v jednotlivých objektech; poplatky uhrazovat za popisné číslo; povinnost hlásit změny přesahující časový horizont půl roku;
6. každoročně by si majitel objektu upřesnil s bydlícími subjekty počet nádob a frekvenci odvozu směsných komunálních odpadů; podle toho by platil proměnnou část poplatku a proti platbě obdržel viditelné nálepky, které by barevně odlišovaly frekvenci odvozů - týdně, 1 krát za 14 dní, 1 krát měsíčně; subjekt odběru odpadů by musel známky při svozu respektovat, tj. neodvézt k danému datu jinak označenou popelnici či kontejner;
7. Zvážit rozšiřování počtu třídících „hnízd“ a hledat řešení svozu přímo od popisných čísel, nebo upřesnit cílovou kombinaci obou metod; svoz některých tříděných odpadů by se možná vyplatil i soukromé firmě; každopádně třídění odpadu je nutno pro občany zvýhodnit ekonomicky, ale i usnadnit přiblížením místa jeho shromažďování a odvozu, nejlépe přímo od bydliště; odvoz od bydliště řešit tam, kde je to reálné;
8. prodejem označených pytlů (cena jednotlivých viditelně rozlišených pytlů by byla výrazně výhodnější než odvoz směsného odpadu a byla by odvozena podle míry ztrátovosti likvidace toho kterého tříděného odpadu); odvoz by musel být dobře organizován tak, aby se pytle nehromadily po několik dnů, to by muselo být zakázáno; tímto způsobem by mohly být likvidovány např. papír, plechové obaly (konzervy, plechovky), textil, sklo, pet lahve, plasty, drobné nebezpečné odpady (baterie, barvy, laky, apod.); zpoplatnění této služby (cenou pytle) by vedlo k možnosti volby občana donést odpad do hnízda třídění a likvidovat ho zadarmo, nebo užít zpoplatněného pytle, s pohodlím odvozu ve stanovený den, nebo likvidovat za vyšší cenu ve směsném obalu v popelnici;
9. řešit možnost periodických odvozů kovového šrotu, objemových odpadů (nábytek, podlahové krytiny, větší textilie, barevné kovy, elektrospotřebiče); řešit jejich diferencované zpoplatnění (zakoupené kupony, které se nalepí na předmět, nebo předají odvozci.); v případě soukromého provozovatele přímo dohodne městský úřad ceny pro občany, které uhradí při odběru; ponechat možnost bezplatného odvozu do sběrných dvorů; na jejich provoz by občan přispíval paušální částkou poplatku na osobu; značnou část jejich nákladů by mělo krýt zpoplatnění jejich využití podnikateli;
10. majitel objektu, popisného čísla, by platil malý paušální poplatek za všechny nepodnikající osoby v objektu žijící po delší období než 1 čtvrtletí. Dále by platil za velikost nádob na směsný odpad a periodicitu jejich odvozu na nádobách viditelně

umístěnou. Tříděné odpady ukládané ve „hnizdech“ třídění a na sběrných dvorech by byly kryty u nepodnikajících osob ročním paušálem; za odběr tříděných odpadů ve stanovených termínech přímo od popisného čísla by byla sazba zvýhodňující třídění, ale zpoplatňující ztrátovost likvidace toho, kterého druhu odpadu; poplatek by se vybíral za pytel příslušného označení; odvozy velkoobjemových odpadů od popisného čísla by byly zpoplatněny poukázkou na odvoz (dle odhadu kg), nebo zpoplatněny na místě;

11. podobné podmínky by měly být smluvně dojednány s občany podnikateli, ale za ziskové ceny;
12. řešit bioodpady, jejich odběr, regeneraci a užití; vybudovat městskou centrální kompostárnu; regenerát prodávat či užívat pro městskou zeleň;
13. racionalizovat práci se svozem, regenerací a dalším užitím stavebních odpadů, hlíny, suti, kamenného štěrku; propojit drcení stavebních odpadů s podnikatelskými aktivitami místních stavebních a zemědělských firem.

Literatura

- Hamerníková, B.: *Financování ve veřejném neziskovém sektoru*. VŠB TU Brno, Ostrava, 2000., ISBN 80-902752-3-0.
- Hamerníková, B. – Kubátová, K.: *Veřejné finance. Učebnice*. Eurolex Bohemia, Praha, 2000, ISBN 80-9027752-1-4.
- Holman R.: *Ekonomie*. C.H.Beck, Český Těšín, 1999, ISBN 80-7179-255-1.
- Krbová, J.: *Územní aspekty veřejných financí – studijní distanční opora*. FM VŠE Praha 2004, ISBN – 80-245-0742-0.
- Kovaníková, D.: *Nová abeceda účetních znalostí pro každého*. Polygon, 1995, ISBN 80-8567-08-1
- Levy, D.J.: *Politický řád*. vydavatel SLON, 1993, Praha, ISBN 80-901424-3
- Musgrave, R. A. – Musgraveová, P.B.: *Veřejné finance v teorii i praxi*. Management Press, Praha, 1994, ISBN 80-85603-76-4.
- Nenadál, J. – Noskovičáková, D. – Petříková, R. – Plíra, J. – Tošenovský, J.: *Moderní systém řízení jakosti*. Management Prass, Praha, 1998, ISBN 80-85943-63-8
- Ochrana, F.: *Nákladově užitkové metody ve veřejném sektoru*. Ekopress, Praha, 2005, ISBN 80-86119-96-3.
- Peková, J- Pilný, J. – Jetmar, M.: *Veřejná správa a finance veřejného sektoru*. 2. přepracované vydání, ASPI, Praha, 2005, ISBN 80-7357-052-1.
- Rekotořík, J.: *Neziskové organizace v ČR*. MU, Brno, 2000, ISBN 80-210-2259-0
- Rekotořík, J.: *Problémy kolem neziskových organizací v ČR*. EF VŠB, Ostrava, 1996, ISBN 80-86119-41-6
- Samuelson, P.A. - Nordhaus, W.: *Ekonomie*. Svoboda, Praha, 1991, ISBN 80-205-0192-4.
- Sedláček, J.: *Účetnictví pro managery*. Grada, Praha, 2005, ISBN 80-247-1195-8
- Stiglitz, J. E.: *Ekonomie veřejného sektoru*. Grada, Praha, 1997, ISBN 80-7169-454-1.
- Valach a kol.: *Finanční řízení podniku*. Ekopress, Praha, 2003, ISBN 80-7273-065-7
- Žák M. a kol.: *Velká ekonomická encyklopedie*. Linde, Praha, 1999, ISBN 80-7201-172-3
- Zákon č. 218/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech.
- Zákon č. 250/2000 Sb., o rozpočtových pravidlech územních rozpočtů.
- Zákon č. 565/1990 Sb., o místních poplatcích.

- Zákon č. 314/2002 Sb., o stanovení obcí s pověřeným obecním úřadem a stanovení obcí s rozšířenou působností.
- Zákon č. 128/2000 Sb., o obcích.
- Zákon č.185/2001 Sb., o odpadech.
- Vyhláška č. 388/2002 Sb., o stanovení správních obvodů.
- Rozpočet města Turnov. <http://www.turnov.cz/mesto-turnov/rozpocet-mesta/rozpocet-mesta-turnova.html>, [cit. březen 2008] online.
- Organizační struktura města. <http://www.turnov.cz/organizacemesta.cz>, [cit. březen 2008] online.

Seznam tabulek, grafů a schémat

Schémat

Schéma 1 Možné ztráty vlivem nedokonalosti systému jakosti ve firmě

Schéma 2 Vymezení pojmů „ekonomická analýza“ a „nákladově užitková analýza“

Schéma 3 Postup při použití nákladově užitkové analýzy pro hodnocení variant

Schéma 4 Postup při výzkumu ve městě Turnov

Schéma 5 Organizační struktura města Turnov

Tabulky

Tabulka 1 Rozpočet města Turnov za období 2004 - 2006

Tabulka 2 Členění rozpočtu města Turnov dle jednotlivých odborů

Tabulka 3 Členění příjmů a výdajů dle jednotlivých odvětví

Tabulka 4 Hospodaření Technických služeb, s.r.o Turnov

Tabulka 5 Náklady a výnosy dle jednotlivých činností

Grafy

Graf 1 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 1)

Graf 2 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 2)

Graf 3 Existuje dostatek kontejnerů a popelnic na tříděný odpad? (kategorie 3)

Graf 4 Co je příčinou, že si nepořídíte nádobu na tříděný odpad?

Graf 5 Vyhovuje vám frekvence svozu odpadů?

Graf 6 V jakou hodinu by se měl odpad odvážet?

Graf 7 Myslíte si, že je dostatek nádob na tříděný odpad po městě?

Graf 8 Jak byste hodnotili práci technických služeb?

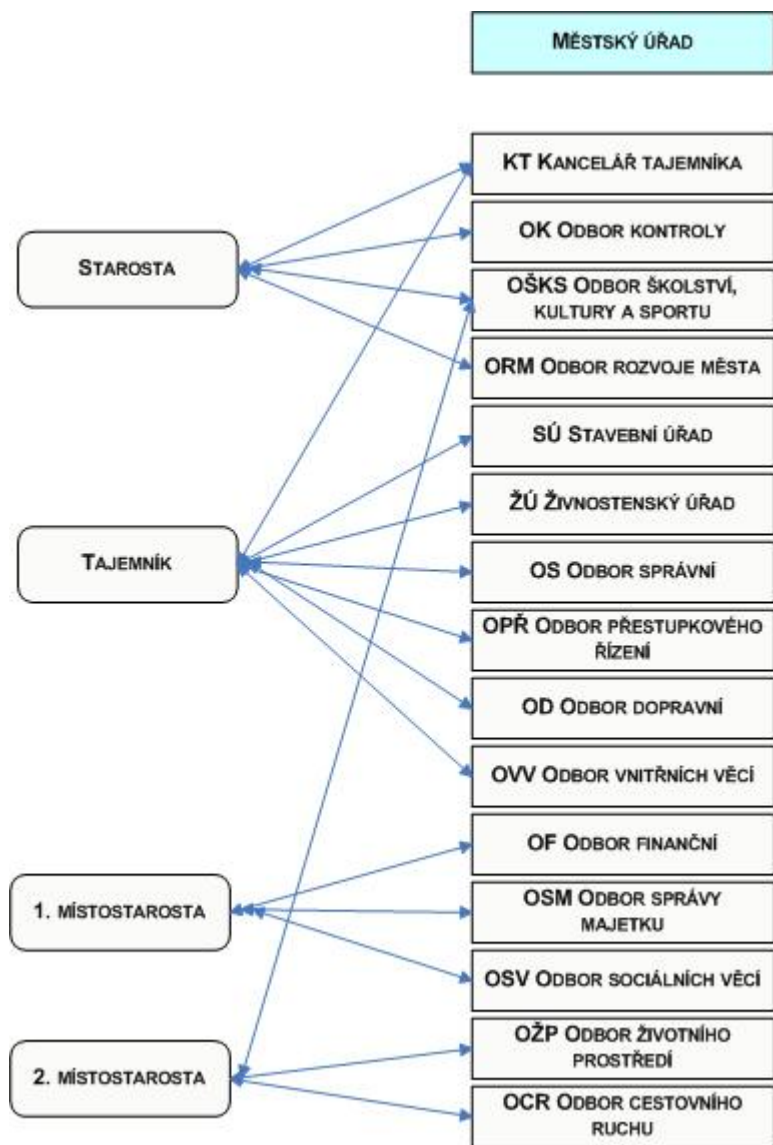
Graf 9 Jste spokojeni s obsluhou ve sběrných dvorech?

Graf 10 Jste spokojeni s jednáním pracovníků odboru životního prostředí?

Seznam příloh

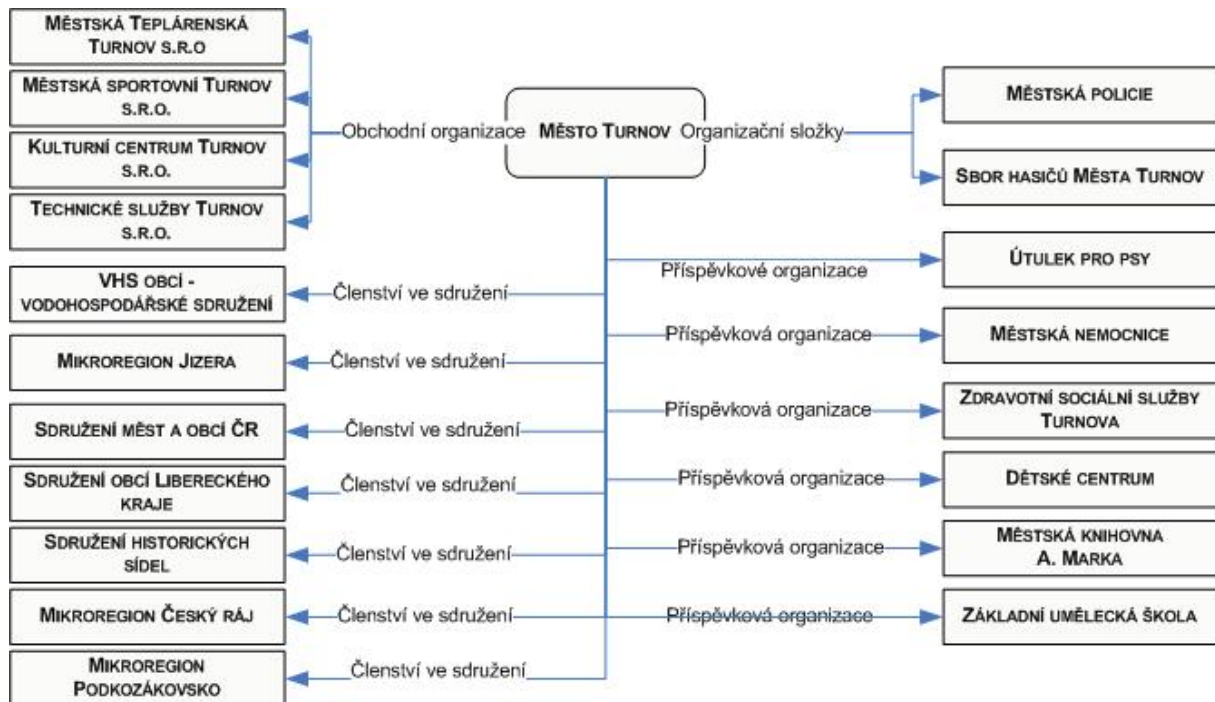
- Příloha 1 Vnitřní členění města Turnov
- Příloha 2 Organizace města
- Příloha 3 Dotazník

Příloha č. 1 Vnitřní struktura města Turnov (operativa)

Pramen: <http://eee.turnov.cz/organizacemesta>, vlastní úprava.

Příloha 2 Organizace města Turnova

Pramen: webové stránky města Turnov, vlastní úprava.

Příloha 3 Dotazník

Otázky pro:

1) Fyzické osoby: občané bydlící v katastru města Turnov

Dotazník občanům(fyzickým osobám):Dotazník

Část A: Všeobecně k systému shromažďování a sběru komunálního odpadu

1. Máte k dispozici dostatek popelnic, případně kontejnerů na netříděný odpad?

ano ne

2. Co je příčinou toho, že si nádobu nepořídíte?

vysoká cena nádoby nádoby nejsou k dispozici v místě bydliště

nemám ji jak dovézt domů platím poplatek, tak ať ji zajistí město

3. Vyhovuje Vám frekvence svozu odpadů (zaškrtněte jednu z možností)

jednou týdně třikrát týdně

dvakrát týdně jednou za deset dní

4. V jakou hodinu by se měl odpad odvážet?

nejlépe ráno odpoledne

okolo poledne večer

5. Myslíte si, že je dostatek nádob na tříděný odpad po městě?

ano ne

6. V případě, že jste odpověděli na předchozí otázku ne, tak navrhněte, kam umístit další nádoby na tříděný odpad v jednotlivých částech města

Sídlíště centrum města

jiná místa

Část B: Hodnocení technických služeb města

7. Jak byste hodnotili práci technických služeb?

svoz odpadu vykonávají s velkým hlukem nechávají u popelnic nepořádek

sedodržují termíny svozu nechovají se slušně k občanům

8. Jste spokojeni s obsluhou ve sběrných dvorech?

Ano ano, ale mám výhrady ne

9. V případě nespokojenosti uveďte důvod.....

Část C: Hodnocení města při zajišťování sběru a odvozu komunálního odpadu

10. Jak jste spokojeni s jednáním zaměstnanců na odboru životního prostředí, kde se vybírají místní poplatky?

vstřícný přístup jsou neochotní

11. Jak byste ohodnotili výši poplatku za komunální odpad ?

poplatek je přiměřený službě

poplatek je příliš vysoký v případě, že zvolíte tuto odpověď, tak navrhněte výši

poplatku, která je pro Vás přijatelná